Fonds de N. D. de Paris N° 132 bis

f. 3.

LATIN
17,654

La Bibliothequ de l'Eglise
de Paris.

Cavaebve du huitième siecle
ou un peu antérieure

Dom Ruinart fait usage de cet exemplaire pour
son édition : c'est celui qu'il cite sous le nom de Codex
S Petri Bellovacensis.

Gregorius Turonensis

Lib. II. cap. III. In qrus [illegible]

Mt. Oiéleiu

1

FACTUS IN PUBLICO. Tunc sedit ad misericor
dia domini inquiunt. Credis omnia possibi
lia sunt credenti. Et ille clamans cum lacri
mis ait. Credo domine credo quia non credendo rita pm filium dei et
spm scm aequalem habere substantiam
atque deitatem cum patre hoc die quia ego
perfecto paenitentiam. Et iterum. Credo deum
patrem omnipotentem. Credo filium dm xpm
illum aequalem patri. Credo spm scm patri
et filio consubstantialem atque coaeter
num. Haec illi audientes et se invicem bo
norem mutuo praeuenientes certatim inter
eos sed a contentio quis oculis sinum ma
tae crucis inponeret. Indimialis uero
ac longinus eu enim illi. Ille autem eos exo
rat ut manus inponerent caeco. Quod ce
cissent et manus suas super caput eius
tenerent. Sed cum [illegible] crucem xpi super
oculos caeci fecisset [illegible] In nomine patris
et filii et spiritus sancti [illegible] in unum
[illegible] con
[illegible] perianti [illegible] testimo
[illegible] dolore ad pri [illegible] sanit
atem. Manifestus [illegible] paruit
[illegible] cum [illegible] heretico
[illegible] oculos [illegible] misero

Nº D. 132²

adsertionis suae eucilla abbatissa dicta · neue
eum lucem videret · fidei oculis contemplare
O miserum qui non ingressus per ianua
id est per xpm quiesti ancilla era
Lopus magis si quam custus effectus
est · Et tacita fidei quam incredientium
cordibus debuerat accendere in praui
tate cordis sui conabatur extinguere
Scilicet odio alias signa in populis saepe ultra fe
cerunt · Et erat turba unus populi dicentes
Verus dspotes · Verus dspilius · Verus
dsspssts · Una fide colendus uno tamore
omnibus venendus · Et ode dbono reuerendus
Nam quae cyrol assertio falsa esse cunc
tis est manifestum · Videns autem bono
ricus rex assertione suas pers eorum fi
dem gloriosam ardenter tari nec erigi
sectam erroris [illegible] ut nus distruere ama
que pontifici [illegible] reluisse de
negam · So [illegible] milia trecenta
[illegible] · Ipse tem
culas sic [illegible] Beatus [illegible]
genitum [illegible]
sine al [illegible]
incidit [illegible]
ticorum

pro martyrem excolerent xpianis sed exi
lio damnaretur quod ita factum esse ma
nifestum est Nam cum imminente mor
te interrogatus fuisset si mori pro fide
catholica distinaret Respondit Dec
enim est sempiterna uita prouisitia
mori Ut ne suspenso cladio aput albi
cinsem callarum urbem exilio deputa
tus est ibi et in cumulata praesentis spe
cit Ecce uirginis sepulchrum multae
uirtutes et crebrrimae ostenduntur
Sed ecce uindicem cladio percutit prae
cipit quod iam factum est in hoc certa
mine Et Toclamianus archidiaconus
et multa milia uirorum ac mulierum han
fidem asserentes interempta atque diui
lata sunt Sed pro amore gloriae nihil e
rant haec supplic[illegible] nfessoribus sciis
quin pasicis [illegible]
rant dispotendo [illegible] ut apostoli
[illegible] onis hymnas
[illegible] reue
[illegible] tes ap
[illegible] intse
[illegible] allecpis
[illegible] uocatus

afidecbatholica. Tuncetsolitekapp aru
itoeiscukatus. Itautuxabeopaksuelitek
nalucceret. Credopro tantisscaelcribus
eteffusionesançuinisinnocentes. Hono
ricusuero postantum facinusarreptus
adaemone. Quidiudescorumsançuine
pastusfuerat. Propriissemorsibusla
niabat. Inquocruciatuuitamindiçnam
iustamortefiniuit. Huicchildericussu
cessit. Quodepunctaçelesimeris recnu
suscepit. Ipsequoque arepu[illegible]lcasupera
tusurbam principatumque inuit. Et
sicrecnumdecidit uiolandoalorum.

IIII Multacenia hereses eo tempore dicre
clesias inpugnabant. Dequibusple
rumque ultiodigina bataest. Nametatha
narius cothorum[illegible]ucnamexciauit
persecutionem. Qu[illegible]ultiosxpianorum
uersis poenis ad fe[illegible]adio detruncabat
Unde factum est [illegible]nte iudicio di pro
effusio san[illegible]arecno depellere
[illegible]uire[illegible]riaquidiecclesia
induc[illegible]perior[illegible]
[illegible]uire[illegible]nosinçalius uel lepro
[illegible]ruud[illegible]in[illegible]apud
[illegible]rinctue[illegible]sci

tatis episcopus. Quibus cilicis ac ieiuniis sua
cans cre bro lacrimarum imbrae perfusus
dimisericordiam praecabatur. Neumquā
centum hanc incredulam sibique semper
indignam in callis uenire permittere
Sed sentiens per spm prodilicis populis sibi
hoc non fuisse concessum. Consilium habu
it expetendi urbem romanam scilicet ut
adiunctam sibi apostolicae curiae patro
cinia quae humilitter addimisericordiam
flagitabat mereretur pa cilius obtin
re. Accidens ecce ad beatum apostolum dolē
de praecabatur auxilium bonitatis eius
Inmultis abstinentiis maxime in acidis secon
sumens multi biduum quidque sine cibo
bo quique manere. Necesse tunc erual
lum aliquod abo rare necessare. Cum
quibidem per multa [illegible] aliad
flictionem [illegible]
apostula pace
[illegible] hoc [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Tuae kelentiae in amunda. Ecce enim mi ça-
beris a corpore. Nec uidebunt oculi tui ma-
la quae facturi sunt in ça illis sicut locutus
est dns ds noster. Hoc asco a postulo pon-
tifex responso suscepto. Hera accelerat
ça illias quae uel loci terre petit. Veniens que
ad urbem. iunc rorum quae erant necessa-
ria sepulturae secum crinus leuat. Vale di-
cens que clericis ac reliquis ciuibus urbis.
Denuntiat cum lequel lamentatione. Quia
non uisuri essent ultra pacem illius.
Ad illic cum pulsatum. cum noctis lacrimis prose-
quentes supplicabant humili praecedicen-
tes. Ne dereliquas nos pauere se. Ne ob-
liuiscaris nostri pastor bone. Sed cum eum
flentibus reuocare non possint. Accepta be-
nedictione cum ros ad is redierunt. Hic uero
ad [illegible] ciens [illegible] cedens in oratio a
pulsatus petit rac[illegible] corpore. Ad lu
[illegible] ac ere cum pa
[illegible] ater in corpo
[illegible] spo
[illegible]

NERUNT. Tradentes urbem incendium. Po
pulo in ore cladem truci dantes. Ipsosque
sacerdotes dni ante sacrosancta altaria per
imentes. Nec remansit ine al locus in us
qus praeter oratorium beati stefani
primi martyris ac leuitae. De quo oratu
rio quae a quibusdam audiui narrare non
distuli. Aiunt enim qui a prius quam hibo
res uenirent. Cum dissent rum fidelem in ui
su quasi conferentem cum sais apostolis
petro ac paulo leuitam ds stefanum
de hoc excidio ac dicentem. Ordo domini
mei ut non permittatis pbrem tuum ue stro
metiens urbem a bin dicis et cum. Quia
locus in ea est in quo parum tantis me ac pi
ra continentur. Sed postulasse eum tantam
pulla aliquid de possidendo. Quod si ac
nus populis super [illegible] aliqui fieri non
possit. Discidet [illegible] urbem incendium
[illegible] non credetur
[illegible]

NON

ascendit coram dō. Deo ciuitas haec ere
mabitur incendium. Unde procul dubio
est quod horum obtentu urbe uastata
oratorium permansit in laesum. Attila
uero chunorum rex egrediens cum mul
tas galliarum ciuitates oppraemere et
aurilianis accedit. Eamque maximo
ariete uim in pulsu nititur expugnare.
Erat autem eo tempore beatissimus anni
nus insupradicta urbe episcopus. Virtu
mi ac prudentiae ac laudabilis scientiae. Cu
ius auxilium cestanobis cum fidelitere re
tenentur. Cumque inclusi populi suo pon
tifici quid acerent adclamarent. Ille pe
dus indo monet omnes in oratione prostra
ri. Et cum lacrimis praesentem semper
in necessitatibus dni auxilium implorare.
Denique his ut praec[illegible] et de praecantibus
sacerdos. Aspi[illegible] ir ciuitatis si di
misericordia [illegible] aspicabatur
et [illegible] aduen
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] aspic

Et cum aspexissent neminem uiderunt qui
ferre et auxilium. Et in tertio. Si fidelis per
petis dns uelociter adest. Et ille cum fle
tu et heiulatum ac nos dni misericordiam in
plorabant. Exacta quoque oratione ter
no iuxta senis imperium aspicientes de mu
ro uiderunt alonce quasi ne bolam de ter
ra consurgere. Quod renuntiantes alta sa
cerdos dni auxilium est in terea iam tremen
tibus ab impetum ariete cum muris iam ruit
uris. Ecce ecitius uenit et theodorus
gothorum rex ac thurismodus filius eius
cum exercitibus suis adciuitatem ad cur
runt aduersumque hostem eiciunt re
pellunt fugatque et ita laudabiliter ce
dentes ciuitatem a tyrannorum fucan
tum adiacentem campum adiens se praecin
gere. Audientes se con
[illegible] oranti in diebus
[illegible] uinculis
[illegible] laborare
[illegible]

homo pauper et claus crapolatus aduno in an
culo basilicae beati petri apostuli iob dor
miuit. Clausis autem ianuis ex uapore ustis acus
todibus non est nanctus. De nocte uero
consurgens reluentibus per rota aedis
parua lychinis pauore territus aditum per
fores sute uadere et quaerit. Ecce ubi
primi atque alteris ustei claustra pulsat
et obserata cuncta cognuscit solo decu
bit trepidus praestolans locum ut con
uenientibus ad matutinis hymnis populis
hic liberabsceder et. Interea uidit duas
personas se in uice mirabiliter salu
tantes. Sollicitus quae de suis esse pros
pere tantibus. Tunc quae erat seniorita ex
ors sus est. Uxoris ac filia ac domus
sus tinere non patior. Deinde ambas ad ue
ritum suum de calles reduxit solo
ueat. Cum aliquid ex
nuntiatum pro
tenuinpensa
et ecce nunc ill
de reduc tubre
terquibaes aud
diuulcare non
uerba.

non potuit. Sed omnis lucis ente caeloom
nia quae audierat matri familiae pandit.
Expletisque sermonibus lumen carituroc
lorum. Ipse Aetius cum cothis Francis
que coniunctus aduersus Attilanem con
flicit. Attile ad internitionem uastaris cu
cernens exercitum fuga delabitur. Theo
dorico cothorum rex. Haec certamine
succubuit. Nam nullus ambiga tchunoru
exercitum obtentum memorat antestitis
fuisse fugatum. Ceterum tamen Aetius pa
tricius cum thoris modo victoriam obtinu
it hostesque deleuit. Expletoque bello
Aetius. Thoris modo festinat celocrier
redire in patriam. Ne insistente cerno no
patris regno prioris. Haec ille ad illo
cum celocrati dixisset. Quasi ante cu
turus fratrem. Et maiore patris cauti
dam adeptus. Illee Francorum ore
ceptis
tus
uit precedenti
o victoria pa

meminimus. Alanos bello edomuit. Ipse
deinceps post multas lites et bella a fra
tribus obpressus ac iugulatus interiit.

VII Igitur his ita decessis ac per ordinem ex
pletis. Quid de Aetio supra memorato
Renatus Frigiredus narret historia tacere
nefas putavi. Nam cum in duodecimo li
bro referat. Post divi Honorii excessum
Valentinianum puerolum unum tantum lus
tro peracto a consubrino Theodosium
imperatorem fuisse creatum. Et apud
urbem Romam tyrannum Iohannem impe
rium surrexisse. Legatus quae eius a cae
sare fuisse dispectos adiecit. Dum haec
ita gererentur. Legati ad tyrannum re
versi sunt. Mandata atrociora portan
tes. Quibus permotus Iohannis Aetium
id temporis curam [illegible] tii. Cum ingenti
auri pondere ad [illegible] transmittit.
Notos sibi obse[illegible] tempore et fa
miliare amic[illegible] ctiosque mandans
tis huius mod[illegible] mam partis adver
sae talia [illegible] forent ipse ve
ro adoriretur [illegible] s fronte [illegible]
E[illegible] quenti [illegible]
[illegible] tempore [illegible] eorum tripla

rum maximus conmiserat. Collecto exer
citu apud Agripinam conuenerunt. Sed
onusti praeda hostes prouinciarum opima
de populati Rhenum transierunt. Pluribus
suorum in Romano relictis. Solo adrepeten
dam de populatione paratis. Cum quibus
ingressus Romanis adcomodus fuit. Mul
tis Francorum apud Carbonariam ferro
peremptis. Cumque consul [illegible] ut suc
censu a Ninfrancia transire deberet
Vannius abnuit. Quia non in paratus et
in locis suis indubie fortiores futuros
sciebat. Quod cum quinino et reliquis cu
ris militaribus displicuisset. Vannenomo
conciacum reuersus quinino cum uer
citu circa Danuium [illegible] [illegible] tran
cressus se [illegible] castris. Ca
sas habitatoribus [illegible] incentes
dicos dis[illegible]
populatione [illegible]

eli duce ingressi. Saltus in medium ferè die
implicantes se erroribus uiarum toto per
uagati sunt. Tandem cum incentibus saep
tis omnia asolido clausa offendissent. In
palustres campos quisi luisi iunge bantur
prorumpere molientibus hostium rare
apparuere. Qui coniunctis arborum tron
cis uel concidibus superstantes. Celatis as
piciis turrium sagittas tormentorum refu
effundere. Inlitas herbarum uenenis ut
summi cuiis neque loetalibus inflicta lo
cis uulnera haeri dubiae mortis sequeren
tur. Deinde maiore multitudine hostium
Circumfusus exercitus. In aperta campo
rum quae liberae fraxerke liquerant auide
effusus est. Cuprimo quartes uoracinibus
[illegible] tormentorum
[illegible] orientis suorum op
[illegible] nullaone
[illegible] sequi
[illegible] pios
[illegible]

NOVEM LATIBULA SILVARUM PRAESTITERUNT.
HAC INTERCIO HISTORIAE LIBRO NARRAVIT.
IN QUARTO VERO LIBRO CUM DE INTERFECTIONE
VICTURIS FILIUM MAXIMI TYRANNI NARRARET AIT
EO TEMPORE CARIETTO ET SIRUS IN LOCO NAN
NENI SUBROGATI IN GERMANIA CUM EXERCITU
OPPOSITO FRANCIS DIVERSABANTUR. ET
POST PAUCA CUM FRANCI DE GERMANIA PRAE
DAS TULISSENT ADIECIT NIHIL ARBO CASTIS
DIFFERTIVOLENS. CONMONET CAESAREM
POENAS DEBITAS A FRANCIS EVICENDAS. NISI
UNIVERSA QUAE SUPERIORE ANNO CAESIS LEGI
ONIBUS DIRIPUERANT CONFESTIM RESTITUE
RENT. VICTORIS QUE BELLI TRADERENT. IN QUO
VIOLATAE PACIS PERFIDIA PONERETUR. HAEC
ACTA CUM DUCES ESSENT. PETITULI ET DE IN
CEPSAM. POST DIES PAUCOS MAL CONVENE
ET SANNONE [illegible] LIBUS TRANS
ACTO CURSU [illegible] IMPERATORIS [illegible]
EXAU [illegible] IDIOTI [illegible] INCUMBERE
[illegible] OSECUTA
[illegible]

status publicus perturbabatur. Clauso
apud Vienna palatii aedibus principe va
lentiniano paene infra brigantium moduare
dacium militaris. Reicura francis sagitti
tibus tradita civitatem quoque officia transgressa
in conjuratione arbocastis nol
lus que ex omnibus sacramentis militi
ae obstricitis repperebatur. Quifam
liari principis sermoni auditus sis obsequ
ederet. Dehinc refert. Eodem anno
arbocastis sunnonem et marcomerem
subreculos francorum cervilibus odiis
insectans. Arbitrium recente maiore
hiemem detinet. Narrantur omnes francia
recessos penetrando circumdus que
[illegible] nullus quae arentissima
insidiantes occolere non possint. Colli
[illegible] suis [illegible]

cet Gaudentius pater sciciae prouinciae
primo ris loci a domesticatu ex orsus mili
tiam usque ad magisteriu equitum culmen
profectus. Mater Itala nobilis ac locu
plex faemina ac unus filius a puero prae
turianus. Tribus annis alarici obses
sus. Dehinc bonorum postha acc carpti
one cener ex comite domesticorum. Et
iohannis cura palatii medii corporis uiri
lis habitudinis decenter formatus. Quod
neque in firmitudine esset. Neque oneri
animo lacer membris uegetus aeguis
pruinpatissimus. Sacri eloquia ac tuperi
tus contuinpicer bellis apitissimus pla
cis artibus caelestis. Nullis aeuaritia
ac minime cupidus. Bonis [illegible]
ditus. Nec inpe[illegible]
ab institu[illegible]
patientissi[illegible]
quodsp[illegible]
[illegible]
ac[illegible]

LENTINIANUS IMPERATOR AETIUS, Nese
per tyrannidem aetius oppraemiret eu
nullis causis extantibus interimit. Ip
se postmodum augustus dum in campo
martio pro tribunali resedens, Conci
onaretur ad popalum occulta buccelari
us aeti adversum veniens eum gladio
perfodit. Talis utrisque exitus finis
Cap. III. Deinde eorum vero regibus quis fuer
rit primus ambiguum ignoratur. Nam
cum multa deceis sulpici alexandrina arre
historia. Ontamen regem primum eorum
valentinus nominat. Sed duces eos habu
isse dicit. Tradit autem deis dem regem
memorari quoetur. Nam cum dicit omni
[illegible] omnem
[illegible] per quas [illegible] sicem resedere ad
[illegible] Eorum por[illegible] de marco
[illegible] sunnon
[illegible] pradrcidyp
[illegible] in ri
[illegible] chincera
[illegible] ex oorstali
[illegible] axi
[illegible] ii

se trahere. Illi quoque ob hoc indignan
tes de regno eum eiecerunt. Con per
to autem quod eum etiam interfecire-
nt illenti thorinciam petiit. Relinquen
ibi omnem sibi caram. Quorum fo
rentum animos verbis lenibus mollire
posset. Dans etiam signum quando re
dire posset in patriam. Destituse run
si aulam aureum et unam quide
partem secum detulit. Childericus
ad lucro adicos eius revertit dicen
tiando quide hanc partem. Tibi mise
ro partesque conuersas unum effice
ret solidum. Tunc ille securo animo
in patriam repedens. Abens eccoin
thorinciam

psis etiam rogantibus ut provincia regres
sus in regnum suum restituatur. Hiser
co regnantibus simul basinam illa quam
supra memoravimus. Relicto itaque suo
ad childericum venit. Quicum solliciti
interrogare. Quae causa ad eum tan
tae commotionis venisset. Respondisse fer
tur. Nonne quid culpae meae tuam quod
sis quaeso desiderans. Ideoque venim
habitatum tecum. Nam noveris sin
transmarinis partibus aliquem cognovisse
multorem me hic expertissimum quique
cohabitationem meus. Ille cadens
ante sibi in conspectu apostolorum. Et iacen
tem sepeliri illum vocari que no
men eius chlodoveum. Hic parum mo
ra[illegible]

VI. Quod arcessitus de [illegible] transmarinis
[illegible] senatori
[illegible]

aruernus · Uel albiam cadurcis · Uel
nunc pecasium petrocoris · Utcumque
se habent saeculi mala uidebis profec
to dignissimus · Totius fidei religiones
que custodes · Hic in ipsa dominici nata
lis uigilia transisse refertur · Mane au
tem facto processio solemnitatis fune
ris eius obsequium fuit · Post cuius obi
tum foeda aput ciues pro episcopatu in
tentio uertibatur · Cumque partes inter
se diuisae alium aliumque e credere uel
lent · Magna consilio erat populis re
sedentibus tamen episcopos die domi
nico · Mulier quaedam uelata atque de
uota deo audenter ad eos ingreditur · Qui
ait · Audite me sacerdotes [illegible] · Scitote
enim quod non in his [illegible] placitum est
do · Quos hi [illegible] erant
Ecce [illegible] ubere
antes [illegible] re
ne quid [illegible]
[illegible]
dixit [illegible]
que [illegible]
[illegible] nobis [illegible]
[illegible] diocesi [illegible]

Ipse etiam aduliere perusione eum fue
rat indicatus. quouis o art. En ipsum
quem elegit dns. Ecce quale eum uobis pon
tificem distinauit. hi cordine iure epis
copus. haec eadem loquente omnes popu
los cunctam intentione postposita acla
mauit. Dignum ac iustum esse quinca
thedra apostatus sep tamus in eodem loco
pontificatus honore populo gaudente
suscipit
Hucchildericus aquilianis pueris
ecit. Adoacrius ac rocum saxonibus
ande cauerunt. Magna uinculues popu
lum deuastauit. Moriuus est autem
ecid
relinquit filium sy acrium no
min
Adoacrius de ande
cauo
accipit brin
tani
pulsi sunt
capitis
ac ferrin
accti
pueris
nii
aicu

regionem. Tantum ut quod tibi per me
consilium demandaueritimplere stu
deas. Donec causam tuam dns prospe-
ram facere suae pietate dignetur. Et tu
le facias in quid quaecumque mandaue
ris. haec eo dicente gale dicens ab eius
discessit. Et ad chlodouechum regem
abiens ait. Ecce ego humilis tuus pissi
me rex ad tuam potentiam uenio relin
quens illum miserrimum. cundo ba dum
quod si me pietas tua respicere dignatur
in tectum in me fidelem atque fidelem
et tuae posteritati habebris. Quem ille
prudentissime colligens secum retinuit
Erat enim iocundus in fabulis strenuus
in consiliis iustus in iudiciis et in omnibus
so fidelis. Denique [illegible]
omnia uerum [illegible] iudiciis rese
dente ait [illegible] enantur orcu
gloria celsitudinis [illegible] ac fidem acrosbum
[illegible] ausera desiderat accipere
consilium [illegible] consecratis [illegible]
intercessionibus [illegible] de [illegible]
bi conferam [illegible] ut [illegible] ubi cera per
quas transire [illegible] as. Cum quidem re
uisset [illegible] quod locum [illegible]

tuus resedia tinidicus de popularis acro
prata de pascis uineas disse casoliuita
succidis omnis que regiones fructus e
ueris interim et illi nihil nocere praeua
lis. Mittetepontus legationem et tribu
tum quod tibi annis singulis dissoluat
in pone ut et regios aduas. Et tuti tri
buta dissoluent perpetuo domineris.
Quod si noluerit tunc quod habuerit faci
es. Quo consilio rex accepto hostem re
dire iubet ad propria. Tunc missa le
gatione ad eundo badum uel per singa
los annos tributum postulare debere de
beat iubet. Ille de praesenti solum
et de ceteris solum fructus esse pro offerri

[illegible] tributa pro
[illegible] eo decisi ad
[illegible] mandauit.
[illegible] inclu
[illegible] populo
[illegible] tuens
[illegible] scutum
[illegible] pulli
[illegible] insti
[illegible]

curam anebat; Hecc ro indignans cur fu
erit electus a burbecum ceteris ad cun
do badum furibundus iadit; Indicans qua
liter cum tale in ruum pensulationem exer
cere et in fratre; Hoc quoque duce exerci
tum per aquae ductum directum, Mul
tis cum ferre iuuenibus praecidentibus;
Erat autem spiraculum illius lapidem ac
no conclusum. Quo cum iuuenibus illius
per magisterium artificis repulso socii
tate introeunt; Illisque de uro sa
cerdotibus burgera praeuenient;
Dum autem de medio ciuitatis sonu
bucinae obscoenis portas capiunt
apertis que pare terrenis credientur:
Cum ipse interdum [illegible] expo pulsis
pulis cerbis abut [illegible] exercere ae
de retur. Cum ecclesia [illegible]
religiorum conpacti [illegible]
po arriano inuiterpretatus est. Denic
francigenae apud coonzsale erann
se turrem concrepantes. Cum ipsa
autem iussit nouinus quidem ei
aliquid nocere tur. Seo ad praes
eos tholosae in exilium ad alexandria
eo transmisit. Interpretis senioris

burgundionibus quae decisilo consense
rant. Ipse vero regionem omnem quod
nunc burgundia dicitur. In suo dominio
restaurauit. Burgundionibus leges am
ciores instituit ne romanos ob praeme
rent. Cum autem cognouisset assertio
nes haereticorum. Nihil esse ascoepisco
po uiennense xpm filium dei et spm sctm ae
qualis patri confessus. Clamuterisma
refuge expetit. Quia sacerdos siuere
credis hoc quod nos ipse dns edocuit debes
exsequere. Altaquem. Si quis me confes
sus fuerit coram hominibus confitebor
et ego eum coram patre meo qui est in cae
lis. Quia quem negauerit me coram homi
nibus nec ab eo ego eum coram patre
meo qui est in cae. Sicut ipsis sciis ac
[illegible] apostolis cum de fu
[illegible] dixerit. Insinua
[illegible] hominibus
[illegible] insinua co
[illegible] reges
[illegible] propriae inter
[illegible] nubis. Tu
[illegible] nullo ad praehendi
[illegible] pacis populi

Ne creatorem omnium in publico fatearis.
Relinque hanc stultitiam et quod corde te
dicis credere ore proferi in plebe. Sic enim
et beatus apostolus ait: Corde creditur
ad iustitiam ore autem confessio fit in sa
lutem. Sic et propheta ait: Confitebor
tibi dne in ecclesia magna in populo grau
lauda bo te. Et iterum confitebor tibi in
populis dne psallam tibi dicam nominti tuo in
terrentes metuens enim populum. O rex
ignorans quas aures est in populos sequa
tur fidem tuam. Quam tu in firmitatem
faciens popularis. Tu enim es caput populi
non populos caput tuum. Si enim ad bel
lum proficiscaris tu praecidis cateruas
hostium. Et ille quo abieris subsecun
tur. Unde melius est ut te praecidente
cognuscant te ferre tem quam perecunte
perpancant in errorem. Nam dns non in
ridetur nec enim dilectus illum qui propter
terrenum dilectum non confitetur
in saeculum. Stat in ratione confusus
usque ad extremum uitae suae. Ibi in saeculum
perdurabit. Nec publice equalitatem sa
lutis uolunt confiteri. Magna enim
iucundia erat tunc temporis beatus.

autus namque insurgente haeresim apud
urbem constantinopolitanam. Tamilla
quae ueritates quamque sabellius docuit
desit nihil omnino uisus habuisse dnm nos
trum ihm xpm. Rogante quodo ad o rege
ipse contra eas scripsit. Extant et inde
nunc apud nos epistulae admirabiles
quae sicut tunc haeresim oppraesserun
t tanquam aeclesiam diaedificant. Scrip
sit enim hum illa argm librum unum de mun
di principio et diuersis aliis conditionibus
libros sex uersu conpaginatos. Epistola
quae libros nouem. Inter quas supradic
tae continentur epistulae. Refert
enim in quadam humil: a quam de rogati
onibus scripsit. Has ipsas rogationes
quas ante ascensionem dominicae trium
phum celebramus ad ammonio ipsius
uenerabilis urbis episcopo. Caetbicco
uero pore praecessisse
Dicuntur illa quae ipse uere uir prodi
cus. Nam ueritas de terra requiesciqat
et iustitia de caelo prospexit. Sed et eorum uigore tempo
re fecit portas increpa per ioannis uris
scripsit ad nilum laetum obe
bat. Cum quem haec per annis regulam

rerentur adueniente pascalis solem
nitatibus diebus expectabat misericor
diam di plebs tota deuotae ut uel hic mag
nae solemnitatis dies huic terroriter
minum darent. Sed in ipsa gloriosae noc
tis uigilia dum missarum caelebraren
tur solemnia. Subito palatium regale
intra murancum diuino igne succenditur.
Pauore omnibus perterritis et ecclesi
am egressis credentibus. Ne autem hoc in
cendio urbs tota consumeretur aut cer
te disrupta tellore degisceret. Sessa
cerdos prostratus ante altare cum ge
mitu et lacrimis dni misericordiam in
praecatur. Quid plura pene trahit ex
celsa populi oratio pontificis inclem
ens restinxit que domus incendium flumen
profluentium lacrimarum. Cum que haec
accerentur ad propinquante ascensione
festiuitatis maiestatis dominicae. In
dixit populis ieiunium instituit orandi
modum aedendi seriem. Et rogando bila
rem dispensationem. Cessante incendio
que exinde terroribus perculsas pro
uincias dispersa patria ambacinctos sa
cerdotes immitare coepit. Quod da

cerdos fecit ex fide quae usque nunc in dñi no
mine per omnes aecclesias in conpunctione
cordis et contritione spi caelebratur.
XLVIII Ciur alaricus rex gorthorum. Cum uide
rit chlodouechum regem. Gentes assi
duae de bellare. Legatus ad eum dirigit
dicens. Si frater meus uellit in sede rat
ana mecum nos dñ proprio partiri uideri
mus. Quod chlodouechus non respuens
ad eum uenit. Conuenientque in insula
liceris quae erat iuxta aquam ambacien
sim. Terre turicum urbis toronicae si
mul loci hic obedientes partiere habiben
tes promissas sibi amicitia pacifice discess
serunt. Multum tunc exgallis habe
re francos dominos suos desiderio
cupiebant.

XLIX Ciur chlodouechus rex ad suos ualde
[illegible] quod arriani partem
[illegible] ad dñi adiu
torium [illegible] terra
in dñi [illegible] placuisset
[illegible] uerterit
[illegible]
[illegible]

reuerentia beati martini dedit ac dictum
est nullas de regione illa alicui quam herba
rum alimenta quamque praesumere
quidam autem de exercitu iuuenis iuxtes
dam pauperis fenum ait Nonne rex her
bas tantum praesumi mandauit. Nihil ali
ud et hoc inquit herbae sunt. Nonne mei ru
transgressores praecepti eius sic ampre
sumimus. Cumque uim faciens pauperi
fenum uirtute tulisset. Factum pere
nit ad regem. Quem dictum citius gladio per
emptum est. Et tubiert spes uicturiae
si beato martino offendimus. Satisque
fuit exercitui ibi ulterius ab ac regione
praesumere. Ipse uero rex dixit non
mihi ad beatam basilicam dicens. Iste for
sitan aliquod uicturiae auspicium a beate
se suscipitis. Tunc omnis uaneribus et quod
loco sco exhibere nitit. Sunt nonnulla ior
ambies et centum bancinere dedit. semper
que aemulationis oris manifestare dere
pecreuisit. Nisi ecclesiastis sic martini
tini dicens are pro quibus regere lare. coc
sasque quia propinquis dicens ibi risse
mulo tuo et tanti ibi ac tempu s ad
locum accedens per ricum re

cis dum scam in credere ntur basilicam
hanc ante fanam ex inprouiso. Primiciri
us quiera t in posuit. Praecinxisti me ne
uirtutem ad bellum. Supplantasti insur
gentes in me subtus me etinimicorum me
orum dedisti mihi dorsum et odientes me
disperdedisti. Quod psallentium audi
entes dno cratias agentes. Et uoto bea
to confessori proferentes laetitiam
fecerunt regi. Porro ille cum ad flumi
ni cenna cum exercitu aduenisset.
In quo loco eum transire deberet paeni
tus ignorabat. Intumuerat enim ab inun
datione pluuiarum. Cumque illa nocte
dnm deprecatus fuisset uti ei aduum quo
transire posset dignaretur ostendere.
Mane facto cerua mirae magnitudinis an
te eos nutu dei flumine increditur. Illaque
uadans ipse populos quos transire posset ad no
uit. Ipsi enim ecclesiam pecu[illegible]
dum ex illis locis commorare[illegible]. Pha
rusien[illegible] ad basilica sci hilari ecclesia ad
sacs[illegible] quam superse aduenire. So
[illegible] ad confessoris adicri
[illegible] acies. Contra
[illegible] pro lidet con

fluxerat debellaret. Contestatus est tan
tem omni exercitui ut neque ibi quidem
aut minima aliquem expoliarent aut res
cuiusquam deriperent. Gratin bis die
bus carlaudabelis sententia maxentius
abbare clausus in monasterio suo. Ob
dium more infra terminum pectaucensium
Cuius monasterio nomen lectionis nomin
dium. qui locus ille usque hodie vel
lulasci maventium vocatur. Cuius mona
chi cum omnibus suis cuneum. Ad mo
nasterium cernerent propinquare ab
bate eum exorant ut de cellulas suae ere
deretur ad consolandum eos. Illoque
demorante. hii timore perculsi eum
a pertio ast de cellulas suae producunt
Ut ille in occursum bostium quasi pace
vocatus perget intrepidus. Unus au
tem ex his cum [illegible]
[illegible] libra [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

tus confessor cum oleo benedicto con
tractans. In posito signo crucis restitu
it sanum et usque obtentum monasterio
perrexit in laesum. Multasque et tali
as virtutes operatus est quas si quis
diligenter inquirit. Librum vitae illius
legens cuncta reperiet. Anno quin
todecimo chlodovechi. Interea chlodo
vechus rex cum alarico rege gothorum
in campo vocladensi. Decimo a urbe
pectaviamiliario convenit et confli
gentibus his enim nusquam resistunt commo
nus illic quae secundum consuetudinem
gothi tergaverissent. Ipse rex chlo
dovechus victoriam domino adiuvante
obtinuit. Habebat autem in adiutorio
suum filium. Sigybertum claudicantem
chlodericum. Hic sigybertus pugnans
contra alamannos. Apertum illi in se
oppidum percussit in femur claudi
cabat. Dolore vero perfectus gothis
alarico rege interfecisset. Duo
exercitus subiecentes eum cum eos
vis virtutis aperiens. Sed ad
silium alorigae quae loca ac qui
ne possit recuperavit esset. Cum ... sibi

Difficulté chronologique

tunc arvernorum populos, quicum apol
linare venerat, et primi quierant exse
natoribus corruerunt. Deacpuçnaama
laricus filius alarici in hispania fuçrit
reçnumque patris sacçacrie occupauit,
Chlodouechus uero filium suum theude
ricum per albiçensium acrutinam ciui
tatem ad arvernus dirigit. Quia biens
urbes illas a finibus gotborum usque
burçundionum ye terminum patris sui di
cionibus subiuçauit. Reçnauit autem
alaricus annis duodecim. Chlodoue
chus uero apud burdiçalense urbe bie
nne acçens. Cunctos thesauros alarici
a tholosa auferens ecclesiam adiuuit,
Cum tamen dns çratian tribuit ut in
eius contemplatione aduersi pontifice cor
rexerunt. Tunc exclusis gotbis urbem
suo dominio [illegible] Post haec per
[illegible] nus
est. Mo[illegible] ri
diner [illegible]
[illegible] ab anastasio imperatore Co
decillos [illegible] onsol[illegible]
silic[illegible] ap[illegible]
[illegible]

demam tunc ascenso aequire auram ar
gentumque inrenire. Illud quod intra por
tam atrii ecclesiam ciuitatis est praesen
tibus populis manu propria sparcens,
Uoluntate benignissima eroçauit. Et
abeadem tamquam consul autaçustus
est uocitatus. Egressus autem atoro
nus parisius aenit. Ibique cathedram
regni constituit. Ibi theudericus
adeam aenit.

Tam autem chlodouechus rex apud
parisius moraretur. Misit clam
ad filium sicybert dicens ecce pater
tuus senuit. et pede debilis claudicat
Si ille in quid more retur rectetibi cu
amicitiam nostra regnum illius redde ba
tur. Qua ille cupiditate seductus pa
tremolitur recedere. Cum que ille
egressus de colonia ciuitate. Transac
to rhenopercuncta[illegible] ambula
re dispensere per diuersa intenturia sua
ob dominens. Nabissis superuenit filius
percussor eius. Eum ibidem interfecit
[illegible] possessuras sed
[illegible]
fodit incessit. Ysetrud[illegible]

chlodouechum regem de patrio brunun
tantes atque dicentes · pater meus mor
tuus est et regi thesaurus cum regno
et uas paenes me habeo · Dirigite uos ad
me ut eaque ibi de thesauris illius pla
cent bona uolunta et transportam · Et
ille gratias inquit tuae uoluntati agoet
roco ut uenientibus nostris patefacias
cuncta ipse possessuros · Quibus ueni
entibus iste pater thesaurus pandit ·
Quidum diuersa respicerint tart · In hanc
arcellolam solitus erat pater meus nu
mismata auri concerere · In mittit inqui
unt illi manum tuam usque ad fundum ·
Et cuncta repereas quod cum fecisset et
et tessera lo de declinus · Cum se leuata
manu pinnem caerebrum eius inlisit ·
Et sic quod in pa[illegible] erat indignus
incurrit quod [illegible] chlodouechus ·
Quod scilicet in [illegible] sic ber
tus uel filius eius · In eodem loco aduenti
ens conuocauit concilium dicens ·
uidete quid continet [illegible] inquid
per scala [illegible] lacuna [illegible] Chlo
dericum qui uis parentis [illegible] redsui
in sepulcrum [illegible] uerbo ferens quod eco

eum interficere uellem. Cumque ille per
Buconiam siluam fugiret. In mississuper
eum latrunculis mortem tradidit et occidit
Ipse quoque dum thesauros eius aperit
Nescio quo percussus interiit. Sed in
his ercone quaquam consciussum necceni
possum sanguine parentum meorum ef
fundere. quod fieri nefas est. Sed quia hec
euenirunt consilio uobis praebeo. Siuide
tur acceptum conuertamini ad me ut sue
me amicis defensionem. Illi hiata audi
entes plaudentes tam paratis quam uoci
bus eum. Clero et populo superscrecen
constituunt regnumque sicyberti ac
ceptum cum thesauris. Ipsos quoque sub
dicioni adsciuit. Prosternebat enim co
tidie hostes et illos sub manu ipsius et tau
cebat regnum eius. Eo quod ambularet rec
to corde coram deo. Et faceret quae plac
tacrant in oculis eius.

XX

Post haec ad carcerem dirigit. Qua
do autem eum stare in pugnam hec
rarice cum suis ad solacium blodoue
chi eum insultant ne uitra quam iuuans pu
ni. Sed ille non expectans ad ecclesie
nikes [illegible] ad illo [illegible]

liber. II

conligaret obhanc causam chlodouechus in
dignans contra eum abiit. Quem circumuen
tum dolis coepit cum filio uinctos que tondit
et chararicum quidem praesbyterum
filio uero eius diaconum ordinare iubet.
Cum que chararicus de humilitate sua con
quereret et fleret filius eius dixisse fer
tur in uiridi hinc quid lignoh aec fronde occisae
sunt nec omnino ariscunt. Sed uelociter
emergent ut crescere queant. Utinam
tam uelociter qui haec fecit intereat. Quod
uerbum sonuit in aures chlodouechi quod
scilicet minarentur sibi caesariem adcris
cendum laxare ipsum que interficere.
Ille iussit eos parriter capite plecti. Qui
bus mortuis regnum eorum cum thesauris
et populo adquaesiuit.

Erat autem tunc racnarius rex apud
camaracum tam effrenis in luxoria ut
uiuuel propinquis quidem parentibus indul
ceret. Ishabebat farronem consiliarium
similis pueri nataluo lentum. De quo fer
tur cum aliquid aut cybi aut muneris. Uel
cuiuslibet rei rege adlatum fuisset dicere
solitum hoc sibi suo que farrone sufficere
pro quare franci maxima in dignatione eu

mebant. Unde factum est ut datis aureis
siue armellis uel baltheis chlodouechus
sedulum adsimilatum auro. Gratenim
aereum deauratum sub dolo factum haec
dedit Leudibaseius ut super eum inuitare
tur porro cum exercitu contra eum com
mouisset. Ille speculatores pleraum
que ad cognuscendum transmittere re
uersis nuntiis interroçat. Quam ualida
haec manus foret qui responderunt tibi
tuoque fratroni estimaxime eum supplemen
tum. Ueniens autem chlodouechus bel
lum contra eum instruit. Ad ille de uicu
cerne se exercitum suum fuçalabi parat
Sed ab exercitu conprehensus ac liçatis
post tergum manibus in conspectu chlodo
uechi. Una cum richario fratre suo perdu
citur. Cui ille cur inquid humilias tu çenus
nostrum ut te uincere per mittere ses uoli
us enim tibi fuerat mori. Et tel euatum se
cure cum capite eius defixit. Conuersusq
ad fratre eius ait si tu solacium fratri
praebasses alliçatus ut ut non fusses
Similiter et hunc secure percussum in
terfecit. Post quorum mortem cognus
cent proditores eorum. Ararum quod are

ciacciperant esse adulterum. Quodcum
recidivissent ille respondisse fertur.
Merito inquit tale auro accipit qui dnos suo
ad mortem propria voluntate deducit.
Hoc illis quod vivere debere sufficere
Nemale prodictionem dominorum suorum
lucrari in tormentam deficerent
Quod illi audientes optabant gratiam ad
ipsi. Illudsibi asserentes sufficere si
vivere mererentur. Fuerunt autem su
pradicti regis propinquibus. Quorum
frater rignomeris nomine apud caenu
mannis civitatem exiusso chlodovechi
est interfectus. Quibus mortuis omne
regnum eorum et thesauros chlodove
chus accipit. Interfectis que et aliis mul
tis regibus vel parentibus suis. Primis
de quibus zelum habebat nec regnum au
ferrent. Regnum suum per totas gallias
dilatavit. Tamen congregans suis qua
damvice dixisse fertur. De parentibus
quas ipse perdiderat. Ac ambigurtam
quam peregrinus inter extraneos remansi.
Et non habeo de parentibus meis qui
mihi sive nerit adversitas possit aliquid
adiuvare. Sed hoc non de morte horum

condolens. Sed dolo dicebat si fortis potuis-
set adhuc aliquem reperire ut interficeret.
XIII Hisita transactis apud parisius obiit
Sepulcrusque in basilicam sc̄orum a
postolorum. quam cum chrodechilde re
gina ipse construxerat. Migrauit autem
post uoc lad in se bellum anno quinto. Fue
runt que omnes dies regni eius. XXX tricinta
A transiuerc̄ o sc̄i martini usque ad transi
tum chlodouechi regis qui fuit undecimo
anno episcopatus licinio ronicis sacerdo
tis supputantur anni centum duodecim
Chrodechildis autem regina post mortem
uirisui moronus uenit. Ibique ad basilicam
beati martini deseruiens cum summa pu
ritate. Atque benignitate in loco com me
rata est omnibus diebus uitae suae raro
parisius uisitans.

EXPLICIT LIBER SECUNDUS

INCIPIUNT CAPITULA LIBER TERTII

I De filius chlodo uechi

II De episcopatu di nisii appollona ris atque quin tiani

III Quod ani calli

as appertinerant

iiii De thorincorum
regibus

v Quodsigimundus
filium suum inter
fecit

vi De interitu chlodo
meris

vii Bellum contra
thorincus

viii De interitu ber
mene fridae

viiii Quodchildeber
tus arverniam abiit

x De interitu ala
rici

xi Quodchildeber
tus et chlothari
usburgundias the
odoricus arver
nus abiit

xii De excidio regio
nibus arvernae

xiii De loco lautrec et
meroliacensac
castro

xiiii De interitu amun
derici

xv De capitulate
atali

xvi De sigivaldo

xvii De episcopis to
ronicis

xviii De interitu filio
rum chlodomeris

xviiii De sancto gregorio
et situ dijonin
sis castri

xx Quodtheudober
tus visigardae
disponsavit

xxi Quodtheudober
tus in provincia
abiit

xxii Quodposteadeo
teria accipit

xxiii De interitu sigi
valdi

xxiiii Quodchildeber
tus theudober
tum muneravit

xxv De bonitate theu

dobertbi

xx De interitu filiae
ii deoteriae-

xxi Quod theudober
ii tus usisigardae
accipit

xxii Quod childebertus
iii cum theodoberto
contra chlotbarium
abiit

xxiii Quod childebertus
iiii et chlotbarius in
bispanis abierunt

xxiv De regibus bispa
norum

xxv De filia theudori
ci regis italici-

xxvi Quod theodober
ii tus in italiam
abiit

xxvii De asteriolo et
iii secundino

xxviii De munere theu
iiii dobertbi circa
uiridunenses ci
ues

xxix De interitu siri
ualdi.

xxx De interitu theo
dobertbi et de in
teritu partheni

xxxi De bieme grau

EXPLICIT LA
PIDOLANO. AA

INCIPIT LIBER
TERCIUS AAAA

Gellimsipa
ceteparum percos
ferre. Quae expia
nis beatam confi
tentibus trinita
tem prospera
successerint.
Et quae bae reu
cis eandem scin
dentibus fuerint
in ruinam; Omni
tamus autem qua
lter illam abra

hanc uenerature delicem; Iacob prae
dicat in benedictionem; Moses cognos
cit insentem; populum sequitur innu
bem. eadem que paris cit in montem. Vel
qualiter eam aaron portat in locum;
Aut dauid uaticinatur in psalmum. oran
innouare se per spm rectum. Nec sibi au
ferre spm scm. atque se confirmare per
spm principalem. Magno ethice cocer
no mysterio quod scilicet quem heren
cim inorem adserunt. Principalem uox
prophetica nuntiauit; Sed haec ut dixi
mus omissa ad nostra tempora reuer
tamur; Arrius enim quibus iniquae
secte primus iniquos que inuentor fuit.
Interiora insecessum deposita infer
nalibus signibus subditur. Hilarius ue
ro beatus in dicundae trinitatis defen
sor. Propter hanc in exilium deditas.
Et patriae et paradyso restaurat;
Hanc chlodouechus rex confessus ip
sos hereticos ad adiutarium eius op
praessit; Regnum que suum per totas
callias dilatauit; Alaricus hanc dene
cans a regno et populo. atque a ipsa
que maxis urtamultatur aeterna;

ONS AUTEM SEUERE CREDENTIBUS ET SIN
SIDIANTE INIMICO ALIQUA PERDANT HIC CEN
TUPLICATA RESTITUIT; HAERETICI UERO
NEC ADQUIRUNT MELIUS SED QUOD UIDENTUR
HABERE AUFERTUR ABEIS; PROBAUIT HOC
GODEGISILH GUNDOBAUDI ATQUE GODOMARI
INTERITUS; QUIET PATRIAM SIMULET TANI
MAS PERDIDERUNT; NOS UERO UNUM ATQ
UE INUISIBILEM ET IMMENSUM INCOMPRAE
HENSIBILEM INCLETUM PERENNEM ATQUE
PERPETUUM DM CONFITEMUR; UNUM IN TRI
NITATE PROPTER PERSONARUM NUMERUM
IDEST PATRIS ET FILII ET SPSCI CONFITEMUR
ET TRINUM IN UNITATE PROPTER AEQUALI
TATEM SUBSTANTIAE DEITATIS OMNIPO
TENTIAE UEL UIRTUTIS QUIA UNUS SCUS
ATQUE OMNIPOTENS DS IN SEMPITERNA SAE
CULA REGNANS

IDEFUNCTA IGITUR CHLODOUECHO REGE
QUATTUOR FILII EIUS IDEST THEUDO
RICUS CHLODOMERIS CHILDEBERTUS AT
QUE CHLOTHARIUS REGNUM EIUS ACCIPIUNT
ET INTER SE AEQUALANCE DIUIDUNT; HABE
BAT IAM TUNC THEUDORICUS FILIUM NOMI
NE THEODOBERTUM ELEGANTEM ATQUE
UTILEM. CUMQUE MAGNA UIRTUTE PELLE

RENTUTEI DE EXERCITU ROBORE CAPIOSUS
INESSET; AMALARICUS FILIUS ALARICI REX
HISPANIAE SORORE EORUM IN MATRIMO
NIO POSTULAT; QUOD ILLI CLEMENTER INDUL
CENT. ET EAM IPSI IN REGIONE HISPANIAE CU
MAGNORUM ORNAMENTORUM MOLE TRANS
MITTUNT; ⁂ ⁂ ⁂ ⁂ ⁂

II ICENO AUTEM URBIS TORONICAE DEFUNC
TO EPISCOPO DINIFIUS CATHEDRAM PONTI
FICALEM ASCENDIT. APUT ARUERNUS UERO
POST OBITUM BEATI ABRUNCULI SCS EUFRA
SIUS DUODECIMUS EPISCOPUS HABEBATUR;
HIC QUATTUOR ANNOS POST CHLODOUECHI
OBITUM UIXIT. UICESIMO QUINTO EPISCOPA
TUS SUI ANNO TRANSIENS; CUMQUE POPU
LUS SCM QUINTIANUM QUIDERUNO ELECTUS
FUERAT ELIGISSET ALCHIMAE ET PLACIDANA
UXOR SOROR QUE APOLLONARIS AD SCM QUIN
TIANUM UENIENTES DICUNT. SUFFICIAT DO
MINE SCAE SENECTUTIS TUAE QUOD ES EPISCO
PUS ORDINATUS; PERAUTATIN QUIUNT PIE
TAS TUA SERUO TUO APOLLONARI LOCUM BA
TUS HONORIS ADIPISCI; ILLE UERO CUM AD HUN
APICEM ASCENDERIT. SICUT TIBI PLACITUM
FUERIT OBSEQUITUR; TUQUOQUE IMPERA
BIS ET ILLE TUAE PARABIT IN OMNIBUS IUSSIO

ne tantum urbanitatis successione nostrae
aurem benignitatis accommodis; Quille;
quidem quid praestabo cuius potesta
tinibilest subditum; Sufficiat enim ut ora
tione uacant. Cotidianum mihi victum
praestet ecclesia; Illae autem haec audi
entes apollonarem ad regem dirigunt;
Qui abiens oblatis multis muneribus in
episcopatus successit; Qui quattuor
abutens mensibus migrauit a saeculo;
Cum autem hoc theuderico nuntiatum
esset. Iussit ibi cum quinquanum consti
tuet omnem ei potestatem tradi eccle
siae dicens; Hoc o nostri amoris zelo ab
urbe sua iectus est; Et statim de regio
nuntii conuocantes pontifices et
populo; Eum in cathedra aruernae ec
clesiae locauerunt; Qui quartus dec
mus ecclesiae illi praepositus est; Reli
quae uero quae cessit. Tam uirtutes qua
tempus migrationis eius; Scriptas sunt
in libro. quem de eius uita conposuimus;

III Disitaces nis danicus rex suo nomi
ne chlochilaicho euectus naualem per
mare gallias appetunt; Egressique ad
terras pacum. Unum de regno theudo

doricidecuastantatquecaptiuantonera
tisquenauibustamdecaptiuisquamde
reliquisspoliisreuertadpatriamcupi
unt; Sedreexeorumintimusresedebat
donecnauisaltomareconprachenderent;
Ipsedeinceptsecuturus; Quodcumtheu
dericonuntiatumfuissetquodscilicet
regioeiusfuerratabextraneisdeuasta
ta; Theudoberiumfiliumsuuminillis
partibuscumualidoexercituacmagno
armorumapparatudirexit quiinterfec
torecthostibus; Naualiproeliosupera
tisopprachamfomnequeraptinamterrcresuitit;
Porroiuncapartthorincos tres
fratresregnumcentis illiusreti
nebant; Idestbadericusheremenefre
dusatquebertharius; Deniqueber
menefredusbertharium fratremsuum
uioppra mensinterfecit; Isamoriens
radegundafiliamorfanamdereliquit
Reliquidenimetaliosfilios; Dequibus
insequente scribemus; heremenifredo
uerouxoriniquaatquecrudelisamq
labercanomineinterhosfratresbel
lumciuile disseminat; Namueniensqua
damdieadconuiuiumuiretusmensam

1 fuge

medium operam repperit. Cumque qui
ri quod sibi hoc uelit interrogaret res
pondit. Quinquis a medio regnos polia
tur decetem mensae medium habere
nudatum; Talibus et hissimilibus ille
perdotus contra fratrem insurgit.
Et per occultos nuntios theudericum re
gem ad eum persequendum incitat dicens;
Si hunc interfecis regionem hanc pari
sorte diuidimus; Ille autem causas haec
audiens cum exercitu ad eum dirigit; Con
iunctique simul fidem sibi inuicem dantes
egressi sunt ad bellum conflicentesque
cum baderico exercitum eius adierunt
Ipsumque obtruncant gladio; Et obtien
ta uictoria theudericus ad propria est
reuersus. Prouinas hermenefredus ob
litus fidei suae quod regi theuderico in
dulcere pollicitus est implere dispexit.
Ortaque est inter eos grandis inimicitia;
Igitur mortuo gundobado regnum eius
sigimundus filius obtenuit; Monasteri
umque acaunense sollerti cura cum
domibus basilicisque aedificauit; Cu
per dictam priorem coniugem filiam theo
dorici regis italici de qua filium habebat

nomine Siçiricum alia duxit uxorem;
Quae alide contra filiae eius sicut no
uercarum mos est malicnari ac scanda
lizare coepit; Unde factum est ut una
solemnitatum die cum puer super eam
uestimenta matris açnasceret; Com
motus felle dicebat ad eam; Nonne mi
cras dicnatur haec indumenta uater
ca contegerent; Quae domina eius id
est matris meae fuisse nascuntur; At
illa furore succensa instigat uerbis
dolosis uirum suum dicens; Hic iniquus
regnum tuum possidere desiderat;
Teque interfecto eumque Italiam
dilatare disponit; Scilicet ut regnum
quod auus eius Theudoricus Italiae te
nuit tenere possideat; Serenum quod
tu uidente hac non potest adimplere et
nisi tu ad hoc illum non surgat; His et huius
ceu odium illi incitatus uerbis uxoris. Ni
quae consilium ineens. Iniquus extitit
parricida; Nam sopitum uinodorum ire
post meridiem filium iubet; Cui dormi
ente orarium sub collo positum ac sub
mento leçatum trahentibus ad se inui
ceum duobus pueris strangulatus est. Quo

facto pater se ro iam paenitens super
cadauere uaniae ruens flere coepit
amarissime; Adque senex quid am
sedisse fertur; Tei inquid plange amo
do quia per consilium nequam facinus
parricidas saeuissimas; Nam hunc qui
innocens est iuculatus necessarium
non est plangi; nihilo minus ille ad scos a
caunenses abiens per multos dies in fle
tu et in ieiunis durans ueniam praecaba
tur; psallentium ibi assiduam institu
ens lucido non recessus est; Cuius dig
na de uestigio prosequente huius filiam
rex theudoricus accipit

Chrodechildis regina chlodomere ue
uel reliquos filios suos adloquitur
dicens; Non me paenitet at carissimi uos
dulciter enutrisse; Indignate quae sor
tuna me ab et patris matris que me ac
mortem sagacis studio uindicate; Haec
illi audientes burgundias petunt et con
trasigimundum uel fratre eius godo
marum dirigunt; De uincta quae exer
citu eorum godomarus euasit
Sigimundus uero dum ad scos acaunos
faciret mitur a chlodomere capitis

Cum uxore et filiis captiuus abducitur
atque in fraterna urbe Aurelianis custodia positus detinetur; Dis
cedentibus quibus regibus Godomarus resumptis uiribus Burgundiones
colligit regnumque recipit; Contra
quem Chlodomeris iterum ire disponen
Sigmundum interficere distinat; Cui abe
ato auito abbatem Agnoaldum temporis
sacerdote dictum est; Sinquit respice
ad hanc rem agendam ueris consilium tuum; Ut
hos homines interfici non patiaris erit
ostecum; Et abiens uictuariam obtine
bis Si uero eos occideris ipse in manus
inimicorum traditus similis sorte peribis;
Fiet quem ibi uxori que et filiis tuis quod
feceris Sigmundo et Coniugi ac liberis
eius; Quod ille abscultare despiciens con
silium eius ait; Stultum consilium esse
putat inimicos domui relictis contra
reliquos eam. Eos que ait ergo hac affron
te surgente; Inter duos hostium cuneos
ruam. Satius enim est facilius uictuaria
patrabitur si unus ab alio separetur;
Quo interfecto facile et alios aortipo
terit distinare. Statim que interfec

tosigismundo cum uxore et filiis. Apud
Lugdunum Aurelianensis urbis uicum in
puteum iactare praecipiens; Burgun
dias petit uocans in solacium Theudo
ricum regem; Ille autem iniuriam soc
ri sui uindicare nolens ire promisit; Cu
que partier apud Uirontiam locum urbis
uiennensis coniuncti fuissent cum gode
mar o conflicunt; Cumque godemarus
cum exercitu terga uertisset; Chlo
domeris insequeretur ad suis nondum
dico spatio elongatus esset: Adsimilan
tes illis signum eius dant ad eum uoces di
centes. Huc huc conuertere uiuentem su
mus; Ille credens abit in ruit que in
medio inimicorum; Cuius amputatum
caput et como defixum elegant in sub
lim; Quod franci cernentes atque cog
nascentes chlodomere eum interfectum.
Reparatis uiribus godomarum fugant
Burgundiones oppraemunt patriam
que in suam redigunt potestatem; Nec
mora chlothacharius uxorem germani
sui gunthecam nomine sibi in matrimo
nio sociauit; Filios quoque eius chro
digildis regina exactis diebus laetus

secum recipit atque unus
theudoualdus. Alter cuntharicus. ter
cius chlodoualdus uocabatur. Codo
marus iterum regnum recipit.

Post theudericus nos in ore omnis
iuriasberomenc. fredi regis thorin
corum chlothacharium fratrem suum
insolacio suo uocat. et aduersum eum
ire disponit. Promittens rege chlotha
chario partem praedae. Si eis deum au
xilio uictoriae deuenire et conferretur;
Conuocatis igitur francis dicit ad eos;
Indignamini quaesoramus eam iniuria
quam parentum uestrorum interfu
ere colit thorincas quondam super
parentes nostros uiolenter aduenis
se. atque ultain tulisse illis mala; Quida
uis obsedibus pace cum bis inire uolu
erunt; Sed illi obsedes ipsos diuersis
mortibus perimerunt. et inruerunt
supra parentes nostros; Omnem sub
stantiam abstulerunt; Puerosperner
uos. ad arbores adpenden
tes. puellas amplias ducentas crude
liter interfecerunt. Matrilegatis
brachis super aequorum ceruicibus.

Ipsique acerrimo motu multo perdi
uersa patentes diuersis in partibus
facinas diuiserunt; Alius uero super
urbitas uiarum. Extensis sudibus que
inter ra confinis plausitrade super one
rata transire fecerunt; Confracisque
ossibus canibus atibusque eas incibaria
dederunt. Nunc autem beraene
fredus quod ambi pollicitus est fecel
lit. Et tomnino haec adimplere dissimu
lat. Ecce uerbum directum habemus;
Et amus cum diadiutaria contracos;
Quod illi audientes et de tanto scaelere
indignantes. Cum anido eadem que sen
tentia thorincia petierunt; Theu
dericus autem chlotharius fratrem
eum theodoberti filium insolaciosum
adsuetus. Cum exercitu abiit; Tho
rincie uero uenientibus francis dolos
praeparant; In campum enim quo cer
tamen agi debebant fossas effodunt
Quarum operta densos et spiritem planum
adsimilant campum. In his ercofoueis
cum pugnare coepissent. Malu franc
orum ac gutes conruerunt et furtis
ualde impedimentum; Sed cognitum hanc

dolum observare coeperunt; Denique
cum se Thoringi caedi ubique metuerent
fugam iuberant ne fredo recipsorum
terga verterunt; Et ad Onestrudem flu
men usque perveniunt; Ibique tantae ca
dis Thoringis factae sunt ut lacus fla
minis a cadaveribus congeriae replere
tur; Et Francia tamquam per pontem
aliquot super eos in illa ulteriore tran
sierunt; Patrata vero victoria re
gionem illam capessunt et in suam redi
cunt potestatem; Chlotharius vero
rediens Radegundem filiam Berthari
regis secum captivam abduxit; Sibi
que eam in matrimonio sociavit; Cui
fratrem postea iniuste per homines
iniquos occidit; Illaque addem con
versa ad civitatem Iuliomonasterium sibi
intra pectavense urbem construxit;
Quae orationibus ieiuniis atque ac
lymosinis praedita tantum emicuit
ut magna in populis haberetur; Cum
autem adhuc supradicti reges in Thorin
gia essent; Theodoricus fratrem
suum Chlotharium occidere voluit
Et praeparatis occulte cum armis

ri[illegible] eum ad se uocat quasi secretius cum
eo aliquid tractaturus. Expansoque
in parte domus illius centurio de uno
pariete in altero armatas postea
stare iubet: Cumque centurium illud
esse et breuis pedes armatorum appa
ruere detecti; Quod cognascens chlo
tharius cum suis armatis ingressus
est domum. Theodericus uero intelle
ctus hunc hac uidenouisse fabulam fin
git et alia ex aliis loquitur; Denique
nesciens qualiter dolum suum deli
ret; Discumbit magnum argentum pro
gratia dedit; Chlotharius autem ua
ledicens et promunere gratias agens
ad patriam regressus est; Theodori
cus uero quaerit a suos; Nulla per
tantam causam suum perdedisse con
num; Et ad filium suum theodoberti
art; Uade ad patrem tuum et roga
uit eum quod ei dedit ibi sua uoluntate
concedat; Qui abiens quod petiit in
petrauit; In talibus enim dolis theodo
ricus multum callidus erat;
VIII De puero regressus ad proprie
here ne fredum ad se data fide secu

ruam praecipit uenire quem et honorifi
cis dit aut muneribus; Factum est
autem dum quadam die per rauras ciui
tatis tulbiacensis confabularentur.
Ne scio quo impulso de altitudine muri
ad terram conrait. ibique spam exala
uit; Sed quidam exinde deicere ignoro
ramus multi adserunt theodoricum
hoc dolum manifestissime patuisse.
VI Cum autem theodoricus in thoringi
am esset arueruus sonum eum in
terfectum fuisse; Arcadius quoque
unus ex senatoribus arueruus childe
berhum inuitat; Ut regionem illam de
beret accepere; Ille quoque nec dora
tus arueruus uadit; Tantaque in illa
die condensa fuit nebula ut nihil su
per duabus uiceri partibus discerne
re possit; Dicere enim solitus erat
rex uel illum uni qui fam arueruum leua
nem. Quae tantae iocunditatis gra
tiare fulgere dicitur oculis cernere
se cononeiado concessum est; Cumque
portae ciuitatis obseratae essent; Et
unde in gredi per rupem per reptiam potuisset
non haberet; Incisam arcam diusser

ra unius portae cum ciuitate intro
misit. Dum haec agerentur nunti
atur theodoricum uiuum de thorin
gia fuisse regressum;

Quod cum audisset childebertus cognas
cens abaruerno redit. et hispaniam
propter sororem suam chlothchilde
dirigit; haec uero multas insidias ab
amalarico uiro suo propter fidem ca
tholicam patiebatur; Nam plerum
que procedente illa ad scam eclesiam
stercora et diuersos factores super
eam proiecta imperabat. Et ut rem uau
tem tantae amcraudilitate dicitur cae
cidisse. ut in ferrum de propriosan
guine sudarium fratri transmiteret;
Unde ille maxime commotus hispanias
appetiuit. Amalaricus uero haec au
diens naues ad fugiendum parat; Por
ro in mente childebertho uenalari
cus naue descendere et in me
tem uenit multitudinem se pracio
rum lapidem in suo thesauro reliquis
Cumque ad eos dempetendos inciuita
tem regredere retur. Abexercitu apo
to exclusus est; uidens autem se non

posse euadere. Ad ecclesiam xpianorũ
confugere coepit; sed priusquam limi
nas ecclesie contingeret, unus emissam ma
nu lanciam eum mortaliter uulnerauit.
Illique decedens ire domum spe
Tunc Childebertus cum magnis thesau
ris sororem ad sumptam secum addu
cere cupiebat; quae nescio quo casu
in uia mortua est. Et postea parisius
ad latus patris suum Chlodouec
chum sepulta est; Childebertus uero
inter reliquos thesauros ministeria
ecclesiarum pracciosissima detulit;
Nam sexaginta calices quindecem pate
nas. uiginti euangeliorum capsas detu
lit; omnia ex auro puro et gemmis pre
ciosis ornata; sed non est passus ea
conferingi; cuncta enim ecclesiis et ba
siliciis sorum dispensauit ac tradidit;
Post hae Chlotharius et Childe
bertus Burgundias petere desti
nant. Conuocatus que Theodoricum
in solacio eorum ire nolunt. Francio
ro quia deum aspicie bant dixerunt; si
cum fratribus tuis in Burgundia ire
dispexeris te relinquemus et illos sequi

satias praeoptamus; Ad ille infidelis
sibi existimans arguernus ait. Me sequa
mini et te cum duos inducam in patriam ubi au
rum et argentum accipiatis quantum
uestra potest desiderare cupiditas;
De qua pecora. de qua mancipia. de qua
uestimenta in abundantiam adsumatis
tantum bos nese quamini his promissio
nibus huiusmodi seductis suam uoluntatem face
re promittunt; Ille uero illuc transire
disponit; Promittens ferum atque fe
ram exercitum cuncta regionis praedam;
Cum hominibus in suis regionibus trans
ferre perammere. Chlotharius uero
et childebertus in burgundiam diriguntur
ac ciuitatum que obsidentes cuncta am
plicato domaro burgundiam occupauerunt.
XII. Theodoricus uero cum exercitum ar
uernorum uenisset totam regionem de qua
ipsa pugnauerat; Interuare ad ius
scelerisillius auctoris cum ignaiare
gio devastata est. Burricas urbem pe
tit; Erat autem tunc temporis urbs
illa in regno childeberti regis; Placidi
na uero mater eius et alchima soror pa
tris eius conprehensae apud eadem ur

cum urbem rebus ablatis exilio condep
natae sunt; Rexiqitur theodoricus
ad urbem arvernam usque accedens
inciuilius suburbana castra fixit;
Beatus uero quintianus his diebus erat
episcopus; Interea exercitus cuncta
circuit regionem illam; Cuncta deleu
uniuersa debellat de quibus nonnul
la ad basilicam sci iuliani perueniunt;
Conferinçunt usque ad serras remouent;
Res que pauperum que ibidem fuerant
adgreçatae diripiunt; Et tamen in hoc
loco perpetrantur mala; Ceruicibus tamen
auctores sceleum abspuunt mundo
correpti infectis dentibus propriis
se morsibus lacerant clamantes at
que dicentes, Curnos martir scesic
cruciat; Sicut in latere uirtutum gestis
conscripsimus
quod latrum castrum horis expuçnat
Proculum que praesbyterum quoquon
dam sci quintiani in iuria in tule
rat Ad altarium aecclesiae miserabi
liter interficiunt; Et credo obitus
causa fuerit ipsum castrum in manibus
tradium iniquorum quibus que illa die

defensatum est; Nam cum hostes expug
nare non possint, ad propriam iam redi
re disponerent; Audientes autem haec
obsessi iam laeti atque securi decipiun
tur; Sicut ait apostolus. Cum dixerint
pax et securitas tunc repentinus su
perveniet interitus; Denique peripsi
us proculi praesbyteris tradum; Iam se
curi populi tradunturinmanus hostium;
Cum que vastato castello ducerentur
captui. In manis pluviae quae per triqin
ta dies fuerat abnecata descendit; Tunc
obsessi per oliacinses castris nec capti
abducerentur redemptione data liberan
tur; Sed haec ieiunia eorum effe
cit. Castrum in propria natura mu
nitus erat. Nam centinum autem am
plius pedum ab excisio vallatur lapide
non murorum structione; In medio au
tem incentis stagnum aquae loquore cra
tissimum; Ab alia vero parte fontes
uberrimi: munitione
tant per rotam rivus de flu
at aquae vivae; Sed in tam grande spa
tio montis tradistendit ut manen
tes infra muros septa terram excol
lant; Fruces que in abundantiam colli

cant; Huius autem ministrationis totam ne clan-
quod obsessierant: et cressitorias ut ali
quid arripuit praede. Ferunt se intra
castellis septa recondere; Abbosu
busque conprehensi sunt; Erant autem
quinquagenta uiri tunc ante ora parent
tum uinctis post tergum manibus oblan-
guinentes ad gladio adquirerunt ob
sessi. Sine bilinterficerentur singulos
triantes dare in redemptionem suam;
Theodoricus autem ab arverno discen
dens. Sigualdum parentem suum in ca
quasi procustodia de reliquit; Erat hi
tunc temporis quidam lyticus exomnio
ribus. Quem ac nas sco quintiano para
bat insidias; et tum seses episcopus pe
dibus eius prosternere. Nam quam cum
se eis subdere temouebatur. Itaque ut
quadam uice uxori quae scs fuerat pro
ridicolo indicaret; Quae meliorisin
tellegentiae modo commotata est; Sita
est hodie pessumdatus. Nunquam ere
geris. Die autem tertia adue nientes
nuntii de praesentia regis. uinctum cum
uxor et liberis pariter abduxerunt;
Quia bens. Nam quam arverna reges

VII II Mundericus igitur quasi parentem
regium adsereba·t elatus superbia
ait; Quidnam iret Theodorico regi? Sic
enim mihi solium regni debetur ut illi;
Egrediaret collicam populum meum at
que exaçam sacramentum abeis; Ut
sciat Theodoricus quia ego rex sum sicut
et ille; Egressus coepit seducere po
pulum dicens; Princeps eços sum sequa
mini me et erit uobis bene; Sequeba
tur autem eum rustica multitudo ut
plerumque fragilitas humana conue
nit: Dantes sacramentum fidelitatis·
et honorantes eum ut regem; Quod cu
Theodoricus conperisset mandatum
mittens ad eum dicens; Accede ad me et
si tibi aliquid de dominatione regni nos
tri porrigo debetur accipe; Dolosae
enim haec Theodoricus dicebat scili
cet ut cum ad eum uenisset interfice
retur; Ille uero nolut dicens; Fie re
nuntiate regi uestro quia rex sum si
cut et ille; Tunc rex commouere uis
sit exercitum quo oppressus ut puni
retur; Quod ille cognoscens et se non
praeualens defensare uictoriae ceas

tri

muros expetens cum reliquis omnibus
in eos studuit communire his secu
quos seduxerat ad gregans; Igitur
commotus exercitus castrum uallat.
ac per septem dies obsedit; Munderi
cus autem repugnabat cum suis dicens;
Saeuus fortis et usque ad mortem pa
ratus erit dimicemus et non subdamur ini
micis; Cumque exercitus circumu
in contra iacula transmittere nec
aliquid praeualere nuntiauerunt
haec regi; At ille misit quendam de suis
a regis latere nomine dixitque ei; Uides
inquid quod praeualeat hic perfidus in
contumacia sua; Uade et redde ei
sacramentum. ut securus egredi
atur; Cum autem egressus fuerit in
terficiet eum et delebe memoriam eius
a regno nostro; Quia ibiens fecit iuxta
quod ei praeceptum fuerat; Dedorat
tamen prius signum populo dicens;
Cum ego haec et haec locutus fuero
statim inruentes interficite eum; In
gressus autem a regis latere mundo
rico; quous quebi residis tamquam
unus ex insipientibus. Numquid poteris

diu regi resistere; Ecce ablata qui bi
cibaq cum te tamen ob presserit ul
tro egredieris et traderis in manus ini
micorum et moreris quasi unus ex ca
nibus; Adi potius consilium meum et
sub dente regi ut tuere possis ut fi
lius; Tunc ille his mollitus sermoni
bus ait; Si egredior conprehensus
a regi interficior et ego et filii mei uel
omnis amici qui mecum sunt ad graeca
ti; Cui arecisilus ait; Noli time re sed
si uis egredi accipe sacramentum de
hac culpa et stas securus coram rege
ne timeas sed eris coram eo sicut pri
us fuisti; Ad haec mundericus respo
ndit; ut in am se curus sim quod
non interficiar; Tunc arecisilus po
sitis super altarium scm manibus iura
uit et fuit securus egredere tur; Da
ta igitur sacramenta egredebatur
mundericus de porta castelli tenens
manum arecisili; Populus autem aspe
tabat alonge aspiciens eum; Tunc
prosigno ait arecisilus; quid aspicitis
tam intento populi annam quid non uu
distis prius mundericum et statim

inruit populos ineum; Ait ille intelle
gens ait; euidentissime cognuscoquod
feceris per hoc uerbum signum populis
adme interficiendum; Ceruum tamen
dico ubi quiperiuris me decipis nisi eum
cum ultra nullus aspicier; Et remissa
lancea in scapolis eius perfodit eum cx
cidit que et mortuus est; Et uacinatiq
que de inceps mundericus cladiq cum
suis magnam strage en de populo illo fe
cit; Et usque quos pu ex alaut quem
cumque ad se quiportusset non disti
nit. Quo interfectores eius fisco con
latae sunt

Theudericus uero et chlodericus
tus foedus inierunt et datos ibi sa
cramentorum ut nullus contra alium
moueretur obsedes abinuicem acci
perunt; Quo facilius firmarentur
quae fuerant dicta; Multi tunc filii
senatorum in hac obsidione dati sunt;
Sed ortum inter reges scandalum
ad seruitium publicum sunt addicti; Et
quicumque eos ad custudiendum accipit;
Multi tamen exeis per fuga lapsi in pa
triam redierunt; Nonnulli inseruitio

sunt reuenti; Inter quos atalus nepq
beati gregorii linconiciepiscopi ad pub
licum seruitium mancipatus est; Cas
tas quae ac quorum destinatus; erat eni
in tratre ricti territorio cuidam bar
baro seruiens; Denique beatus gre
gorius ad inquirendum eum pueros
destinauit; Qui inuentum obtulerunt
hominis munera sed respuit dicens;
hic tali generatione decem auri libras
redimi debet; Quibus redeuntibus
leo quidam exclinado dominis uiae cum
nam me peremptere et forsitan eo
poteram eum reducere de captiuitate;
Causa autem dno directus uenit ad lo
cum uiolauit que puerum clam abstra
here sed non potuit; Tunc locutus se
cum hominem quendam ait; ueni ad ecu
et uenundare in domo barbarillus.
Sit que ibi lucrum praemium meum
Tantum liberior eum ad ipsum habeam
facienti id quod decreui; Accepto uc
ros sacramentum bona uolle abit et tum
dominum quod decem aureis discessit; Sep
tem autem eum protinus ad pauloq
quid operes scire respondit; nomen

quae manducare debent. In mensis do
minorum valde scrutussum operari;
Nec mentuo quod reperire possit sim
lis mei in hac scientia; Cerum enim di
cor. quia etiam si regi aepulum cupi
as prae parare; Ferculare ga liacon
ponere possum. Nequisquam ame me
lius; Ille, ecce enim dies solis adest
Si enim barbaries uocitare diem do
mini quam consueta est. In hac die uici
ni atque parentes mei inuitabuntur
in domo mea; Roco ut facias mihi pran
dium quod admirentur et dicant quia
in domo regis melius non aspeximus;
Et ille ait beatus quid dominus meus con
gregari populorum gallina aciorum mul
titudinem et faciam quae praecipis;
Oraeparatis ergo quae dixerat puer
inlaxit dominica dies fecit que aepula
tum magnum diliciis que refertum; aepu
lantibus acrem omnibus et laudan
tibus prandium; Parentes illius dis
cesserunt; dns enim dedit gratiam huic
puero; et accepit potestatem super
omnia quae habebat dns suus in pruip
tu diligebat que eum valde. et om

nibus quicumque erant. Ipse dispensa
bat cybaria et pulmenta; Post anno
uero curriculum cum iam securus es
set dns illius de eo. Abiit in praetum qd
erat domi proximus cum attalo pue
ro custode aequorum. Et decubans
in terra cum eo. a longe aversis dorsis.
ut non conspicerentur simul. dicit pu
ero; Tempus est enim ut iam cogitare
de patria debeamus; Deo quem oneo
te ut hac nocte cum equos adclauden
dum adduxeris. sopore non depraemaa
ris; Sed cum primo te uocitauero ad
sis et iam bulemus; uocauerat enim
barbarus ille multos parentum suo
rum ad aepulum; Inter quos erat gener
eius qui accperat filia illius; media
autem nocte a conuiuio surgentibus
Et quendatis prosecutus est leo gene
rum dominis sui cum pato; Porrigens
que ei biberet in metatum eius. Ait ad eu
homo; dicit uo credit ur socerim eis s
ualeas; quando enim uolunta te adhi
bebis. ut ad sumptis. equitibus eius
eas in patria mqua. Hoc quasi iocode
lectans dixit. similiter et ille iocula

rter respondens veritate art; Hac
nocte deliberosi di voluntas fuerit;
et ille ultima in quid custodiant me fa
mulamet. Ne aliquid de rebus meis ad
sumas; et ridentes discesserunt dor
mientibus autem cunctis. Vocavit leo
attalum; strans que equitibus inter
rogat si habere et gladio; respondit non
est mihi necesse nisi tantum lancea
parvula; Adille ingressus mansio
nem dominis ut adprahendit scy
tum eius ac frameam; Quo inter
rogante quis esset aut quid sibi uel
lit respondit; ego sum leo seruus
tuus et suscito attalo ut surgat ne
lacus et deducat me equos ad pastum;
Dormiunt enim sopore quasi ebrius;
quam ut facit libet; et haec dicens ob
dormiit; Ille vero egressus foris muni
ta per ianua inuenit que ianuas aperuit que
reserata sunt in nocte; cum uno alter
pedissi obseratae per procus iodia caballoru;
et ita ascendo super illis reliquis equitibus secu
ol discesserunt cum uelocitate mente; vol
lentes; venientes ad mansellas lampadem transi
ren; cum de et inerentia quibus o a relictis equitibus
et uestimentis

natantes super parma posita amnem;
in ulteriorem egressi sunt ripam; et
inter obscura noctis silua latuerunt;
Tertia enim nox aduenerat quod nul
lum cibum gustantes tertiere bant;
Tunc nauadi repertam arborem ple
nam pomis quam uulgo prunam uocant
comedunt; parum per sustentatim
egressi sunt mercampaniae; quibus
percentis audiunt pedibalum ae
quitum currentium; Dixerunt
que; prosternamus terrae ne
appareamus hominibus uenien
tibus; Et ecce ex in prouiso ursus
r rubiam agnus adfuit; Post quem ran
seuntes proiecerunt se terrae cum
cuaginatis gladis scilicet ut se aduer
terentur confestim se quasi ab in pro
bis defensarent; Ceruum tamen cum
uenissent in loco illo coram surpes pi
neo restiterunt; Dixitque unus duo
equi arina proiecerent; Haec am
qua fuciunt hii detestabiles. Nec re
periri possunt; Ceruum dico per sal
tem oeam qui as inuenirentur unus
patibulam condempnari. Et alium

gladiorum ictibus infrustrari discer
pi iubebam; Erat enim barbarus ille
quibaec aiebat dominus eorum de re
mensę urbe veniens hos inquirens et
repperisset utique in nullas inox obsta
culum non praebuisset; Tunc motis
aequinibus discesserunt; hii autem
noctu ipsa advicerunt ad urbem; In
cressi que invenerunt hominem que
suscitam ubinam esset domus paulel
li praesbyteri indicaverteis. Quidum
perplatea praeteriren t: signum ad
matutinas motum est; erat enim dies
dominica; Pulsantesque ianua pres
byteri incressi sunt; Exposuit que
puer de domino suo; cui ait praesby
ter; Vera est enim visio mea; Nam vi
debam duas in hac nocte columbas
advolare et consedere in manu mea;
Exquibus una alba alia autem nigra
erat; dixit que puer praesbytero; In
dulceat dns pro die suasca; Nam nos
rogamus ut aliquid victu praebeas;
Quartae nim inlaciscet dies quod nihil
panę spulmenti que custodimus; Oc
cultatus autem pueris praebuiteis

infusum cum uino et panem; et abiit
ad matutinas; secutus que est bar
barus. Iterum inquirens pueros sed
inlusus a praesbytero regressus est;
praesbyterem amictiam cum beat
o gregorio antiquam habebat; Tunc
resumptis pueris a pulouribus per
duos dies in domo praesbyteri con mo
rantes abscesserunt. Et sic usque
ad scm gregorium perlatum est; Ca
sus autem pontifex uisis pueris fle
uit super collum attalinepotis su;
Leonem autem ancoserum uitis ab
soluens cum omnigenerationes sua;
Dedit et terram propriam. In qua cu
xore ac liberis liberum exit omnibus
diebus uitae suae; amen

XVI Sicualdus autem cum in aruernoha
bitaret multam alaineam facieb at
Nam et res diuersorum peruadeba
et seruei eius non desistebant furti
homicidis ac superuentis diuersis
sceleribus; Nec ullus mutire aus
erat coram eis; Unde factum est
ut ipse ullam bulgiatensium quam
quondam benedictus tradiuse pis

copus basilicae scī iuliani reliquerat.
temerario ausu peruadere ret; Sed
cum ingressus domo illa fuisset sta
tim amens effectus lecto decubuit;
Tunc mulier admonita per sacerdo
tem elevatum in basterna. Ultimali
ad uillam transtulit (ferre) sanum recipit;
Et accidens exposuit et omnia quae
pertulerat; Quod ille audiens uota
beato martyro uouens quae septem
absstulerat duplicata restituit.
Hemini mus huius uirtutes in libro
miraculorum scī iuliani;

Eiusdem dinifio episcopo apud tornos
decedente om matus tribus annis
praefuit; hic enim exiusso chlodo
meris regis cui supra memimus or
dinatus est; Illo quoque migrante eo
dem mensibus ministrauit; hic
uir strenuus atque utilis in fa
brica operis lignarii; Quo defuncto
theodorus et proculus episcopus
qui de partibus burgundiae aduene
rant. Ordinante chrodechilde regi
na. Tribus annis torronicam rexe
runt ecclesiam; Quibus defunctis

francilio ex senatoribus substitu
tur; Anno igitur tertio episcopatus
sui. cum dominici natalis nox alma apo
pulis effulsisset. idem pontifex pri
usquam ad uigilias descendere. iussit
sibi poculum ministrari; adueniens au
tem puer sine mora porrexit. Quo
hausto mox spumauit; unde indubi
tatum est. ne ueneno eum fuisse necatum;
Quo decedente. iniurias unus e ciu
bus quintus decimus post beatum ar
tinum cathedram pontificalem sor
titus est;

Quum autem chrodegildis regina
parisius moraretur. audens chil
debertus. quod mater sua filios chlo
domeris. quos supra memoramus cuni
co affectu diligeret. in uidia ductus.
ac metuens. ne fauente regina ad par
tem regni; Misit clam ad fra
trem suum chlotharium regem dicens.
Mater nostra filios patris nostri sic
cum retinet. et uult eos regno dare
debes uelociter parisius adesse; et
habito communi consilio. per tractan
re oportet. quid de his fieri debeat

utrum incisa caesariae. Utreliqua
plebs habeantur. Ancertis bis interfec
tis regnum germani nostri internos
metipsos aequalitate habita diuida
tur; De quibus ille uerbis ualde gau
sus parisius uenit; Iactauerat enim
childebertus uerbum in populo; Ob hoc
hos coniungi reges quasi paruulos ele
uatos in regno; Coniuncti autem mi
serunt ad reginam quae tunc in ipsa urbe
morabatur dicentes; Dirige paruu
los ad nos; ut sublimentur in regno; At
illa causa nesciens dolum illorum da
to pueris a se uale dicens; Non me
puto amisisse filium suos uideam in
eius regno substitui; Qui abeuntes ad
prae hensis unitis iam a se paratis pue
ris et nutrimoribus suis custodieban
tur atque tricae scarsum pueri. Et scar
sum bibi parauit; Tunc childebertus
atque chlotharius miserunt arcadi
um cuius supra meminimus ad reginam
ut percipe; Et uaginato que gladio;
iuuenis ostendit reginae utraque
digens. Volunta tem quam gloriosis
sima regina filii tui domini nostri expe

tunt: Quid de pueris agendum censeas
utrum incisis crinibus eos uiuere iube
as. an utramque iaculare; Ad illa ex ter
ritanuntio et uniuersum fere commota.
Praecipue cum gladio cerneret eum agi
natum ac forcipem amaritudine praeu
enta: Ignorans in ipso dolore quid di
ceret, ait simpliciter; Sanus ambieni
est. Si ad regnum non eriguntur mor
tuos eos uidere quam tunsos; Ad ille
parum admirans dolorem eius. nec
scrutans quid de inceps plenius per
tractaret. Uenit celeriter nunci
ans accidens. fauente regina opusco
e pruum perficere; Ipsa enim uult exple
re consilium uestrum; Nec mora ad
praebens sum chlotharius puerum se
niorem brachio elisit in terra; Dein
que cultrum in ascella crudiliter infe
fixit; Quo uociferante frater eius ad
pedes childeberthi prosternitur; Ad
praebens quae eius genu. ait basiu
curre pissime pater ne et ego pere
sicut frater meus; Tunc childeber
tus lacrimis respersa facie ait; Roge
dulcissime frater ut huius mihi uita

tua largitate concedas. et quae iusse
ris pro eius anima ac conferam: tantu
ne interficiatur; Ille conuitiis ac
tumultu ait; aut te occidam aut certe
pro eo morieris; Tu inquit desinces ta
lor huius causae. et tam uelocter
desideris illis; Haec ille audiens re
pulsum a se puerum proiecit ad eum;
Ipse uero excipiens transfixum cul
tro in latere sicut prius fratre fice
ra iaculauit; Deinde pueros cum nu
tricibus peremerant; quibus interfec
tis chlotharius ascensis ac quibus t equis
abscessit; Parui pendens de inter
fectione nepotum; Sed et childeber
tus in suburbana concessit; Regina
uero conpositis corpusculis feretro
cum magno psallentio. Immensaque
luctus que ad basilicam sci petri pro
secuta. Utrumque parte tumulau
it; Quorum unus decem annorum;
alius uero septem annis erat; Terti
um uero chlodoualdum conprehen
dere non potuerunt. Qui aperauit
tum uirorum fortium liberatus est;
Post postea regnaq; terrena.

adnm transiit, et sibi manu propria
capillos incidens clericus factus est.
Bonis quae operibus insistens praes
byter ab hoc mundo migrauit; In quo
que regnum chlodomeris interse ae
qualance deuiserunt; Chrodigildis
uero regina tale quesse exhibuit qua
ab omnibus honorabatur; Assiduae
in aelymosinis pernocte in uigiliis in
castitate atque honestate pura ipse
se perexhibuit; Praedia ecclesiis
monasteriis uel quibuscumque locis
sciis necessaria praeuidit. Larga ac
prona uoluntate distribuit putaba
tur eo tempore non regina sed pro
pria di ancilla ipsa se dd. deseruire;
Quam non regnum filiorum non
ambitio saeculi nec facultas exiuit
ad ruinam. Sed humilitas euexit ad
gratiam; ++++++++++++++++++++++

VIII Gratenia tunc et beatus Gregorius apud urbem Linconia ammanus dis acerdas signis et uirtutibus claruis; Sed quia buius pontificis ae minimus gratum arbitratus sum si quam locis dignonensis; In quo axime

erat assiduus huic inseram lectione.
Est autem castrum firmissimis mu
ris in media planicie et satis iocun
da conpositum. terras ualde fertiles
atque fecundas. tantarum semel
seissis uomere semina iaceantur.
et magna fructuum opulentia sub
sequatur; ad meridie habet os cara
flauum piscibus ualde praediitum;
ad aquilone uero alius fluuiolus de
nte; qui per portam ingrediens ac sub
ponte decurrens. per aliam rursu
portam egreditur. totum montionis
locum placida unda circumfluens;
ante portam autem molinas mirac
locitate diuertit; quat tuor por
tae aquat tuor plagis mundi sanctor
tae; totum que aedificium triginta
tres turris exornant; muros
que rotullus de quadris lapidibus sus
nu to lapide aedificatum habetur
habens in altum pedes triginta in la
tum pedes quindecim; circuitu
tas dicta non strignoro; habentes
in circuitu praeclusas fontes; apar

superami

g

te autem occidente montes sunt uberi
mi cineis que repleti; quam nobi
le incolis falernum porrigunt uires
puant scanolonum; nam ueteres fe
runt ab aurileano hoc imperatore
fuisse aedificatum;

Theodericus autem filio suo theo
dobertho uisigardem cuius dam re
gis filiam desponsauerat;

Cum uero cum post chlodouechi
mortem multa de his quae ille ad
quisierat percasissent. Theodo
ricus theodoberium chlotharius
uero gunthariumsenioremfilium
suum ad haec requirendum transmi
tunt; Sed gunthechaius usque ro
thomagum accidens. Nescio quam ob ciente
causa regressus est; Theodober
tus uero usque ad turrensem ciui
tatem abiens. Dum casum obtinu
it atque

Deinde alii ad strenuo nomine capi
ri ab lie uiis autem dicens; Nisi se
illi sumdant omnes loeus ille incen
dio concremandus. Eos que qui
ridere ausi sunt capitali dus duca

Erat autem in diebus illis dux Austrasiorum
Lotherianomine uitalis ualde atque
sapiens; Cuius uirtus per terras urbe
concesserat; Quae cum audiens nuntios
ad regem dicens; nullus ibi domnepis
sime resistere potest; Cognoscimus
domnum nostrum; uenit quod bene
placitum fuerit in oculis tuis facito;
Theodoberius autem ad castrum uenien
s cum pace ingressus est; Subditum
que sibi cernes populum. Nihil sibi male
cessit; Deo ita uero ad occursum eius
uenit; atque ille speciosam eam cernens amo
re eius capitur suoque eam copulauit
stratu;

In illis diebus theodoricus parentem
suum sigualdum occidit gladio. mit
tens occulte ad theodoberium. ut et
ille sigualdi filium necidaret; Que
nunc secum habebat; sed quae eum de
sacro fonte exciperat perdere noluit;
Litteras uero quas ei pater transmi
serat ipsi ad legendum dedit dicens; Fu
sserat ipsi ad legendum dedit dicens; Fu
cebinc quia patris mei praeceptum ac
cipiatte interficiam; Sicut ille defunc
tus fuerit et tu me regnare audieris

tunc securus ad me revertaris; Quod
audiens gratias agens et vale dicens
abscessit; Arelatensium enim urbem.
Tunc cotidie perusa erant de qua Theodo
bertus obsidere tenebat; ad eam sicq
ualidus confugit; Sed paruum se ibidem
cernens esse munitum latium petit
ibique euelatur; Dum haec agerentur
nuntiatur Theodobertum patrem suum
graviter egrotare; Et ad quem nisi
uelocius properaret eum inueni
re timuit; A patruus suis excludere
timuit; ut illuc non redire; Ad ille
haec audiens cuncta postposita illuc
dirigit. De ceteris autem filias cum ar
tiernoreliquit. Cumque abisset
Theodoricus non post multos dies
obiit. Cui sicut ouerno regnis uian
no; Consurgentes autem Childeber
thus et Chlotharius contra Theodo
bertum regnum eius auferre uoluc
runt; Sed munueribus placatis a
Leudibus suis defensatus est, et in re
num stabilitus; Mittens postea ar
tiernum de ceteris exinde arcessiuit
eam que sibi in matrimonio sociauit;

Cum ipsa autem cibaria ceteris quam
ei praevalere non potuisset · Leça
tionem ad eum misit et ad se venire prae
cipit dicens; Filios non habeo et tamqua
filium habere desidero; Quo veniente
tantis cum muneribus dignatur tractabom
nibus miratur; Nam de rebus bonis ·
tam de armis quam de vestibus vel re
liquis ornamentis · quod regem habere
decet · ternae paria condonat; simi
liter et de aequitibus atque canis;
Haec audiens sigualdus quod scilicet
theodoberthus regnum patris obti
nuisset · ad eum de talia redit; Quem
ille gaudens ad eos osculans · ter tam mei
de muneribus quae a patruo accipere
est largitus; Et omnia quae in fisco suo
pater suos posuerat de rebus sigual
di patris eius ipsi reddi praecipit;

Ille in regno firmatus magnum se
natque in omni bonitate praecipua
reddidit; Gratenim regnum eum ius
tum recens · sacerdotes veneran · e
clesias munerans · pauperes relevans ·
et multa mulus beneficia pia et dulcis
sima ac commodo tantae bonitatis · omne

tributo quod fisco suo a ecclesiis in aruer
num sitis redde bebatur clementer indulsit;

VI. Omeria uero cernens filiam suam
ualde adultam esse mens ne eam con
cupiscens rex sibi adsumeret; In baster
na posita in domitis bubus coniunctis se a
de ponte praecipitauit; Quae in ipso fla
mine spm reddidit; hoc apud uiredunum
ciuitatem actum est;

VII. Cum iam septimus annus esset quo
Guisicardem disponsatam habere et
eam propter deuteriam accepere nol
lit. Coniuncti franci contra eum ual
de scandalizabantur quare sponsam
suam relinquerit; Tunc commotus de
uteria relicta de qua paruulam filia
habebat theodobald cognomine uisi
cardem duxit uxorem; Quam nec mul
to tempore habens defuncta illa alia
accipit; Cerum tamen de uteria mul
tra non habuit;

VIII. Childerbertus autem et theode
berius commouentes exercitum
contra chlotharium ire disponunt
Ille autem haec audiens aestimans ho
rum exercitum non sustinere, Insilua

confugit; Et concides magnas insilua
fecit. Totam que spem suam in di pieta
te transfundens; Sed et Chlothieldis
regina basilicam adiens. Beati martini sepul
chrum adit; Ibique in oratione prostier
nitur. Et tota nocte uigilat. Oransne in
terfilios suos bellum ciuile consurgeret;
Cumque hi uenientes cum exercitibus
suis eum obsederent. Tractantes illu
die sequenti interficere. manefacto in lo
co quo erant concreca. Ecce orta tempestas
tentoria dissecit. res diripit. et cuncta
subuertit; Inmixta que fulgora cum to
nitruis ac lapidibus super eos discen
dunt. Ipsi quoque super infectam gran
dine humum in facie proruunt. et a lapidi
bus decentibus graiter uerberantur;
Nullam enim eis tegumen remansit. nisi
parma tantum; hoc maxime timentes.
ne a ignibus caelestibus cremarentur;
Sed et equites eorum tadispersi sunt.
ita ut uix uicensimo quoque repperiren
tur stadio; Multi enim ex eis prorsus
non sunt inuenti; Tunc illi a lapidibus ut
diximus caesi et humo prostrati poeni
tentiam agebant. ac ueniam praecabant

turdo quod ista contra sanguinem suum
agere voluissent; Superchlothario
ueronequeunaquidem pluuiae gutta de
cidit aut aliqui sonitus tonitruis tau
ditus; Sed nec anullo ulliusuenti in illo
loco senserunt; hi quoque mittentes
nuntias ad eum pacem et concordiam pe
tierunt; Quadata ad propria sunt re
gressi; quod nullus ambigat hanc per
obtentum reginae beati martini fuisse
uirtutem;

VIII

Post childebertus rex in hispa
nias abiit; Quin gressus cum chlo
thachario caesar augustanam ciuita
tem cum exercitu uallant atque obse
dent; at illi in tanta humilitate ad dm
conuersi sunt ut induti c. licis absti
nentia cybis et poculis cum tonicae be
atae incentiae martiris muros ciuitatis
psallendo circuirent; Mulieres quo
que amictae nigris palleis dissoluta
caesariae superposito cinere ut eas
putares uirorum funeribus deseruire
plangendo sequebantur; Cuius tota
spem locus ille ad dnm misericordem ape
tulit; Ut dicetur id omnipotentiam

ieiunium caelebrare; Nec caesima aretur
aliqt posse fieri nisi eorum praecibus di
uina misericordia flectiretur; hiatiem
quia obsedebant nescientes quid obses
sia agerent; Cum uiderint sicarum cir
cuire putabant eos aliquid agere mali
cion; Tunc ad praehensum unum de ciui
tate rusticum ipsi interroçant quid hoc
esset quod açerent; quam; tonicam be
ati uincenti deportant et cum ipsa ur
eis dns miserear exorant; Quod il
limentes se a beaciuitate remouerun;
Tamen adquae sita maxima hispani
ae parte cum magnis spoliis inçallis
redierunt;

Post amalaricum uero theudare rex
ordinatus est in hispaniis; Quo
interfecta theudeçisilum leuaue
runt reçem; is dum ad caenam cum ami
cis suis epulare et esset ualde laetus
cum subito extinctis in recubitu lum
naribus a inimicis çladio percussus
interiit. Post quem agila regnum acci
pit; sumpserant enim gothi hanc de es
tabilem consuetudinem; ut si quis eis
de regibus non placuisset çladio eum

adpetierent; et qui libuisset animo ob hoc
sibi statuerunt regem;

LVI Et quia theodoricus italiae chlo
dovechi regis sororem in matrimo
nio habuit. mortuus parvulam filia
m cum uxore reliquit; hic autem cum
adulta factaesset. per leuitatem ami
cis relicto matris consilio. quae et regis
filium provide bat. servum suum traca
illanem nomine accipit. et cum eo adeui
tatem quae defensari possit fugiens;
que mater eius contraeam valde frende
ret. Peteretque ab eo ne humiliaret di
tius nobilem genus. Sed demisso servo si
milem sibi deg ere recio quem mater
providera t debere et accipere. nulla ratione
volut adquiescere; Tunc mater eius con
traeam prendens exercitum commovit;
Illi venientes super eos tracuilanem in
terfecerunt gladio ipsam quoque caeder
tes in domum matris duxerunt; Erant au
tem sub arriana secta uientes; et quia
consuetudo eorum est. ut ad altarium ue
nientes de alio calice reges accedant. et de
alio populos minor uenenum in calice illo
posuit. de quo mater communicaturaera

quod illa abaustio protinus mortua est; Non
enim dubium est tale maleficium esse de
parte diabali; Quid contra haec miseri be
retici respondebunt; ut ins cam eorum lo
cum habeat inimicus; Nos uero trinitate
in una aequalitate pariter et omnipoten
tia confitentes. Et ita si mortiferum biba
mus in nomine patris et filii et sps sci ueri
atque incorruptibilis di nihil nos nocebit;
Indignantes ergo ita licontra hanc mulie
rem; Theudadum regem tusciae in uitan
tes superse regem statuunt; hic uero cu
dedicisset quae meretrix ista commisera
qualiter propter seruum quem acciperat
in matrem extiterit paricida; Succensa
uehementer balneam in eodem cum una
puella includi praecipit; Quae nec mora
inter arduos uapores ingressa in pauimen
to conruens mortua atque consumpta est;
Quod cognascentes hii reges childebertus
et chlotharius consobrinieius; Necnon et
theudoberthus. quod scilicet tam turpi
fuerat interfecta supplicio; ad theodad
legationem diriguntur; Exprobrantes de er
morte eius atque dicentes; Si haec quae
dilegistis nobis cum non conposuerit regnum

quam auferunus et similem repoenam adamna
bimus. Puellemmens quinquaginta mis
milia aureorum transmisit; Childeber
thus autem uterat semper contra chlo
tharium recalcitrans atque uersutus.
Cum theodoberthone pote suo coniunctis
diuisum inter se hoc aurum nihil exinde
dare regi chlothario uoluerunt; at ille
super thesauros chlodomeris adcressu
multum illis amplius quam hii infraudaue
rant absulit;

Wii. Theodoberthus ueroinitalia ab

Et exinde multum adquisiuit; Sed quia
loca illa aut feruor morbidas unt exer
citus eius indiuersis febribus contrahens
uexabatur; Multi enim ex his in illis locis
mortui sunt; Quod uidens theodoberthus
exea recuersus est; Multa secum expoli
ipse uel suidferentes; dicitur. Tamen
tunc temporis usque tycinum accessisse
ciuitatem; In qua abuccelenum rursum di
rexit; quem inore illam malia capiac
atque indicionibus regis ante dictum reda
tam maiorem petiit; In qua contra bel su
arium multis uicibus pugnans victaria
obtenuit; Cumque temperatoruidisset;

quod belsuarius crebrius uinceretur amo
to eo narsi tem in eius loco statuit; belsu
arium uero commem stabuli quasi pro bu
militate quod prius fuerat posuit. Buc
cellenus uero contra narsi tem magna cer
tam inagessit; Captam omnem italiam
usque in mare terminum dilatauit; The
sauros uero magnos ad theodoberti um
de italia direxit; Quod cum narsis impe
ratori posuisset in notitiam; Imperator
conductis praeto gentibus narsi tis sola
cium omittit; Conflicens que postea uic
tus abscessit; Deinceps uero buccele
nus siciliam occopauit; De qua eam
tributa exigens regi transmisit; Magna
enim eius felicitas in his condicionibus fuit;
Asterio lus tunc et secundinus magni
cum regi habebantur; Erat autem
uter que sapiens et rhetoricis inbu
tus litteris; sed secundinus plerumque
legationem imperatori a regem missus in
ter; Et tob hoc iactantias sumpserat ac
non nulla contra rationem exercebat;
Quade causa factum est ut inter illum at
que asterio lum lis saeua consurgeret
quae usque ad hoc proficerat ut illum uer

borum obiectionibus proprius se manibus
lacerarent; Cumque haec per regem pacifi
cata fuissent et secundinus ad hac de sua
caede tumeret: Nata est inter eos rursu
intentio; Rex suscipiens secundinicaus am
asterio lumine eius potestatem dedit; Qui
ualde humiliatus est et ab honore depos
tus. Sed peruusigardem reginam iterum
est restitutus; Mortua autem illa con
surgens iterum secundinus eum interfe
cit; Nam hic moriens filium dereliquit;
Quicum creuisset et esset adultus coe
pit patris suiuelle iniuriam uindecare;
Tunc secundinus timore perterritus dum
de uilla in uillam ante eum fugiret: Cum
se iam uideret eo imminente non posse
euadere: ne in manus inimici corrueret;
ueneno se ut dicitur interfecit;

Hyp. iii. Desideratus uirdunensis episcop. cui
theodoricus rex multas in rogauit in
iurias: Post multa exinde ad ampna
atque erumpnas ad libertatem propria
dnoiubente redisset: Et episcopatum ui
diximus apud uirdunensim urbem poni
retur: Qui dens habitatores eius ualde
pauperes atque distritos dolebat su

pereos; Et cum ipse per theodoricum
de rebus suis rem ansisset extraneus;
nec haberet de proprio qualiter eos con
solaretur. Bonitatem et clementiam
circa omnes theodoberthi regis ter
nens. Misit ad eum legationem dicens;
Fama bonitatis tuae in universam terra
fulgatur; Cum tanta sit tua largitas.
ut etiam non petentibus opem praes
tes. Rogo si pietas tua habet aliquid
de pecunia nobis commodes quaciues
nostros relevare valeamus; Cumque
hunc negotium exercentes responsum in
civitate nostra sicut reliquae habent
praestiterint. Pecuniam tuam cum
usuris legitimis reddimus; Tunc ille
pietate commotus. septem milia aureo
rum praestitit; Quae ille accipiens per
cives suos erogavit. Atque in negotiae
rcentes diuites per hoc effecti sunt
usque hodie magnibabentur; Cum
que antedictus episcopos de ea tempe
runiam obtulisset rex respondit rex;
non habeo necessarium hoc recipere;
illud mihi sufficit si dispensatione tua
pauperes quiopprae vebantur in omnia.

perpetuam successionem vel permeam lar
gitatem sunt relevati; Et nihil exigens.
ante dictus cives diuries fecit;

Defuncto autem apud urbem supra
dictam memorato antestite
Acirici quidam ecclesiasticus in eius cathe
dram subrogatus est; Siacrius autem
filius eius reminiscens iniurias patris qua
liter a Sirigaldo rege Theodorici fuerat incu
satus non solum spoliatus verum etiam
supplicis adfectus fuisse et oppressus;
Cum ergo ita mane Sirigaldum talitur in
terfecit; Mane facto cum nebulae esse
condensae et ut adhuc disrumpentibus ne
nebris aliquid quis possit discernere;
Venit ad villam eius indicionense territo
rio cui nomen est Floriacum; Et cresso
que domum unde amicorum putantes ipsum
Sirigaldum esse interfecerunt eum;
Et ire cupientibus quasi iniuriam obie
cuisset de inimico; Indicate eis unus ex
familiaribus eos non interfecisse sed se
domum; Qui illi regressi quirentes eum
cellulam in qua dormire solitus erat re
pertam adgredientur; Ad cuius ostium
demissione pugnantes nihil ei poterant

praevalere; Dehinc cruftum abunola-
tere parietem ingredientes cladio eum
interfecerunt; Post mortem enim the-
odorici hic interfectus est;

Is denique gestis theodoberius rex II.
aegrotare coepit; Adquem medici
multas studia inpenderant sed nihil valuit.
quia eum iam dns vocare iubebat; Ergo
cum diutissime aegrotasset ab ipsa infir-
mitate deficiens reddidit spm; Franci
vero cum parthenium in odio magnoh abe-
rent. Proeo quod eis tributa antedicti
regis tempore inflixit eum persequi coe-
perunt; Ille vero in periculo sepositum
cernens confugium a burb. e facit; Ac
duobus episcopis supplicitere exorat ut
eum ad urbem treuerica m deducentes.
populos saeuientes sedmione sua prae-
dicatione conpraemirent; Quibus eun-
tibus nocte dum instratus suo decumbe-
ret. Subito per somnium vocem magna
emittit dicens; heu heu succurrite qui
adestis et auxilium ferte pereunte, a quo
clamore expergefacti qui aderant in
terrogant. quid hoc esset; Respondit
ille; ausanius amicus meus cum papia

nillaconiuçe quosolim interfeci adiudicium me arcessebant dicentes; Veni ad
respondendum quia causaturus es nobis
cum coram dno; Zeloenim ductus ante
aliquos annos coniuçem innocentem am
cumque perimerat; Igitur accedentibus
episcopis ad antedictam urbem cum s
trepentis populi seditionem ferre non
possint eum in ecclesia abire uoluerunt;
Scilicet ponentes eum in arca et desuper
sternentes uestimenta quae erant adu
sum ecclesiae; Populos autem incressus
persecutatusque uniuersos ecclesiae
anculos cum nihil repperissent frendens
egredebatur; Tunc unus ex suspicio
ne locutus ait; En arca in qua non est
inquisitus aduersarius noster; Dicenti
bus uero castudibus nihil inea aliud nisi
ornamenta ecclesiae contineri. Illi cla
uem postulant aientes nisi reseraueri
tis ue locus ipse eam sponte confrinçeam
Denique reserata arca amotis lineamini
bus inuentum extrahunt plaudentes
atque dicentes; Tradidit ds inimicum
nostrum in manibus nostris; Tunc cae
dentes cum pugnis sputisque per arçu

entes uinctis post tergum manibus ad
columpnam lapidibus obruerunt; Fuit
autem incybis ualde uorax; Sed quaesu
mebat quo cacelerius ad manducandu
commouueretur. Sumpto alo ae ueloci
ter dicere bat; sed strepitus uentris
absque ulla auditorum reuerentia in
publico emittebat; hoc erco exitum
consummatus interiit;

Tragem eo anno et solito asperio
rem hiemem fecit. Itaut torren
tes concatiniti celu peruium po
pulis tamquam reliquahumus prae
berent; Aues quoque ricore adfectae
ciel fame absque ullo hominum dolocum
magnae essent niues manu capiebantur;
Transituici tur chlodouechi usque in
transitum theodoberthi. Conputan
tur anni triginta septae; Mortuo
erco theodoberto quarto decimo
regni anno regnauit theodowaldus fili
us eius pro eo;

explicit liber tertius

incipiunt capitula lib iiii

I De obitu chrodi
ildis regina

II Quod chlotharius
rex terram par
tem aecclesias au
ferre uolunt

III De uxoribus ac
filius eius

IIII De britiang cum
comitibus

V De hispanorum
regibus

VI De obitu theudo
ualdi

VII De rebellione sa
xinum

VIII De leuitate ac
malitia chram
ni nicte de saxonio
ac firon no

VIIII Quod chlotharius
uis contra saxo
nes abit iterum
iniuice

X De chramno et
satellitibus eius

XI Quod chramnus
ad childebertum
transit

XII De austrapio ducis

XIII De obitu childe
berthi et interi
tu chramni

XIIII De obitu chlotha
ri regis

XV Diuisio regnii in
tertios eius

XVI Quod sigibertus
contra chunis
abit et chilperi
cus ciuitates
eius peruasit

XVII De patriciato
celsi

XVIII De uxoribus sigi
berthi

XVIIII De uxoribus scha
berthi a deo bicuel

XX Quod sigibertus

BRUNECHILDEMAC
CIPIT

XI De uxoribus chil
pericl

XII De secundo sigiber
thi contra chu
nus bellum

XIII Quod arverni ad
capiendam arila
tensim urbem ex
iussu sigiberthi
regis abierunt

XIIII De tabure duneas
iro et aliis signis

XV De regibus spa
norum

XVI De interitu pal
ladi arverni

De imperatore
iustini

Quod albaenus
cum larçobardis
italiam occupavit

De bellis mum
licumeis deo
Gal
De lançobardis

XVII Et mummulo

Quod mummolus
turonus venit

XVIII De interitu an
dari

XVIIII Quod theodober
tus civitates per
vasit

XX Quod sigiberius
parisius venit

XXI Quod chilpericus
cum gunthram
no foedus inivit
et de obitu theo
doberthi filii
eius

XXII De obitu sigiber
thi regis

EXPLICIT
CAPITOLATIO

INCIPIT LIBER
QUARTUS

CITURCHRODICILDIS REGINA
PLENA DIERUM BONIS QUE OPERIBUS PRE
DITA APUD TURBEM TURONICAM OBIIT
TEMPORE INIURIOSI EPISCOPI; QUAE PA
RISIUS CUM MAGNO PSALLENTIO DEPOR
TATA IN SACRARIO BASILICAE SCI PETRI AD
LATUS CHLODOUECHI REGIS SEPULTA EST.
A FILIIS SUIS CHILDEBERTO ATQUE CHLO
THARIO REGIBUS; NAM BASILICAM ILLAM
IPSA CONSTRUXERAT IN QUA ET CENDUE
FABEATISSIME EST SEPULTA.

II DENIQUE CHLOTHARIUS REX INDIXE
RAT UT OMNES ECCLESIAE REGNI SUI
TERTIAM PARTEM FRUCTUUM FISCO DISSOL
UERENT; QUOD LICET INUITI CUM OMNES E
PISCOPI CONSENSISSENT ATQUE SUBSCRIP
SISSENT; UIRILITER HOC BEATUS INIURIO
SUS RESPUENS SUBSCRIBE DEDIGNATUS
EST DICENS; SI UOLUERIS RES DITOLLERE DE
REGNUM TUUM UELOCITER AUFERT; QUA
INIQUUM EST UT PAUPERES QUOS TUO DEBE
AL ERE HORREO AB EORUM SUPERUARE
ANTUR; ET IRATUS CONTRA REGEM NEC QUI
LEOITENS ABSCESSIT; TUNC COMMOTUS
MODENSE NAM UIRTUTEM BEATI MARTINI

misit post eum cum muneribus ueniā
praecans. et hoc quod fecerat damp
nans simul, quae et rogans ut pro se uir
tutem beati martini antestétis ex
oraret;
Denique ipse rex de diuersis muli
eribus septem filios habuit. id est
de ingundae. guntharium. childericū.
charibertum. gunthramnum. sigi
bertum. et chlotsindam filiam; de are
gunde uero sororem ingundis chilpe
ricum; De chunsinam habuit chram
num; Quae autem causa fuerit ut uxo
ris suae sororem acciperet dicamus;
Cum iam ingundem in coniugio accipis
set et eam unico amore diligeret suc
cessionem ab ea accipit dicens; Fecit
dns meus de ancilla sua quod libuit et
suam stratui adsciuit; Nunc ad con
plendam mercidem quid famula tua
suggerat audiat dominus meus rex;
praecorut sorori meae seruae ues
trae utilem (t habile) atque habentem uirum
ordinare digneminí; Unde non humili
ersed potius exaltata seruire fide
lius possem; quod ille audiens cum es

set nimium luxoriosus in amore arege un
disincedit et ad uillam in qua ipsa resé
debat dirigit eam quesibi in matrimo
nio sociauit; Qua accepta ad ingundé
rediens ait; tractaui mercedem illam
inplere quam me tua dulcitudo expe
tiit; Et requirens uirum diuitem aut
quesapientem quem tuae sororidebe
rem adiuncere. Nihil melius quam
me ipsum inueni; itaque noueris quia
eam coniugem accepi quod tibi displice
re non credo; Atilla quod bonum in quo
uidetur in oculis domini me fecit tan
tum ancilla tua cum gratia regis uiuat;
Cuntharius uero chramnus atque chil
dericus uiuente patre mortui sunt;
Exitum uero chramni in posterum scri
bemus; Alboenus quoque rex lancobar
dorum chlotsindam filiam regis accipit
Obiit autem in iuriosus episcopus urbis
turonicae decimo et septimo episco
patus sui anno; Cui baudinus ex domes
tico chlothari regis successit decimo
et sexto; Post obitum beati martini; cha
nao quoque brittanorum comes tres
fratres suos interfecit; Colens ac

sci petri beluacensis.

adhuc macliaum interfecere; Con
prehensum atque catenis oneratum
incarcere retinebat; Quem fili ceu
namque episcopum a morte liberatus est; Post hac ciuraut fratri
suo ut et fidilis esset; Sed nescio quo
casu sacramentum inrumpere uolut;
Quod chanao sentiens ferum eum per
sequebatur; Ille cum se euadere
non posse uidere et postalium comitem
regionis illius fugit nomine chonomo
rem; Iscum sentiret persecutores eius
adpropinquare subterra eum in loculo
abscondit conponens de super ex more
tumulum paruumque eis spiraculum re
seruans unde alimure sumere possit; Ad
uenientibus autem persecutoribus eius
dixerunt; Ecce hic maclianus mortuus
atque sepultus iacet; Quod illi audien
tes atque gaudentes et super tumulum
illum ibentes renuntiauerunt fratri
eum mortuum esse; Ille audiens regnum
eius integrum accipit; Nam semper brit
tanis sub francorum potestate post
obitum regis chlodouechi fuerunt; Et
comites non regis appellati sunt; maclia

uus autem de subterra consurgens uene-
tica urbem expetit; Ibique tunsorat-
que episcopus ordinatus est; Mortuo autem
chanaone hic apostatauit; Et dimissis
capillis uxorem quam post clericatum re-
liquerat cum regno fratris simul accipit;
Sed ab episcopis excommunicatus est; Ca-
qualis fuerit interitus sequenter scribe-
mus; Obiit autem Baudinus episcopus
anno sexto episcopatus sui; In cuius loc
cunthar abbas subrogatur decesse septe-
Post transitum sci martini;

A. Regnante uero Agilane apud hispania
cum populo grauissimo dominationis
suae iugo attereret; Exercitus
imperatoris hispanias est ingressus et
ciuitates aliquas peruasit; Interfecto
autem Agilane athanagildus regnum ei
accipit; Quem multa bella contra ipsum ex-
ercitum postea egit et eos plerumque de-
uicit; Ciuitates que quas male peruase-
rant ex parte auferens de potestate eor-

U. Theodoualdus uero cum iam adu-
lt esset fuit de tradando uitu uxorem;
hunc theudoualdum ferunt malis suis
se ingenii; Fraudibus uidam quem

suspectum de rebus suis habebat. fabulā
fingeret dicens; Serpens ampullam uino
plenam repperit; per huius enim os in
gressus quod intus habebatur auidus au
sit; A quo inflatus uino exire per aditum.
quo ingressus fuerat non ualebat; Ueni
ens uero uinidominus cum ille exire nite
retur nec posset ait ad serpentem; Euo
ne prius quod inglutisti et tunc pote
ris abscedere liber; Quae fabulam agnū
ultimo remedium praeparauit; Sub
eo enim et bucce lenus cum tota mitalia
in francorum regno redicesset anarsita
interfectus est; Italia ad partem impe
ratoris capta nec fuit quiam ultra recu
perret; Sub huius tempore uuasin arbore.
quam saucum uocamus absque ullis con
iunctione natas uidimus; Et floresipso
rum arborum quae nostis uinigra grana
proferre solitae sunt racemorum grana
ceciderunt; Tunc in circulum lunae quin
que stellae ex aduersoueniens introisseui
sae est; Credo hoc signa adorientem ipsius
regis adnuntiasse; ipse uero ualde infir
matus a cinctura decursum se uidere
non poterat; Qui paulatim incedens sep

tamo regnisui anno mortuus est; Regnum
que eius chlothar rex accipit. Copu
lans sualdeyrad amuxore eius stratui
suo; Sed increpitus a sacerdotibus reli
quit eam; Danseiçarii aldum ducem dirigens que aruernus chramnum filium suum;

VIII Eo anno rebellantibus saxonibus chlo
thar rex commoto contra eos exer
citu magna ex ipsorum parte deleuit
peruaçans totam thöringiam ac deuas
tans pro eo quod saxonibus solacium prebe

VIIII Chramnus uero his diebus apud arue
num resedebat; Multae enim causae
tunc per eum inrationabiliter gere
bantur et ob hoc accelerauit se demandado; Multum enim male dicebatur a popu
lo; nullum autem hominem diligebat atque
consilium bonum ferre quae possit acci
pere; Nisi collectis ad illum personis
tantum iuuenum et facinorosis; Eos de
tantum modo diligebat eorumque consi
lium audiens; Tradit filias senatorum
his praeceptionibus se ideo aide: rabia
beret; Firaynum a comitatu urbis
graiter in iuriatum abegit; Et sa
lustium eunuchum filium sub rogauit sed

firminus cum socrus suae ecclesiam petiit;
Erantque in quadragesima dies. et cau
tinus episcopus briuatensium diocesim psal
lendo adire disposuerat iuxta institutio
nem scilicet gallicam sicut suprascripsimus; Ex
cessus est igitur episcopus ab urbe cum
magno fletu meruens ne aliquid infitiene re
aduersi perferret; Intende latenimet
ipse rex chramnus moenas; Quidam fier
ceret nisi rex in nacharium et scap
harium primas delaterescodicens; re
etui abstrahe te firminum caesariam
que socrum eius de aecclesia; Descenden
tes ero episcopo cum psallentio sicut
supra memoramus. h quamissi achra
no fuerant ingredi ure ecclesiam
ac firminum caesariam que uarius colla
cutionum dolis molere tempt ant; Ut
iam ubidiu tissime alia ex alius de ambu
lantes per aecclesiam conlocuntur. Et
hoc quicon fugerant in tem ecc[illegible]
ani ad quae dicebantur [illegible] sedissa
crae quae tunc reserate fuerant ad
propinquant; Tunc ion nacharius fir
minum scaptharius caesariam ad prae
bens sin tere brachia ab ecclesiae [illegible]

paratis pueris quis susciperent; Quos tamen in exilio deriserunt; Sed die altera de praessis somnocustodibus ipsi seuberos sententes. Ad beati Iuliani basilica confugiunt: Et sic a exilio liberantur; Restabe neorum fisco conlata est. Sanctinus autem episcopus cum suspectus esset quod eum ipse iniuriaretur; Ac memoratum ferrerens aequum habere stratum uidit posterquam homines uenentes cum caballis quia do occurs cum eum uenie bant et tam; Cae mihi quia his qui quos chramnus dirxit ad me conprachendum; Et ascenso aequite relicto psallentiosa lus usque in porticum basilicae sancti iuli ani. Ambis urçuens calcaneis cornipedem paene ex animis percurrit; Sed nos haec narrantis alias tis sententiam quam in de tractoribus historiographorum memoramus, aliquenti gare uidetur res çestas scribere; Praemonemus quod facta dicentis exacquanda sunt: Deinde quia plerique quae delictare praehenderis malé uolentiae inuidia dicta putant; Sed coepta sequamur

cum Chlothariis post mortem tetio

ualdi cum regno Franciae suscepisset at
que eum circuiret. Audiuit a suis in Tera
tania efferuiscere Saxones sibique
esse rebelles. Et quod tributa quae an
tissinçolis consueuerant ministrare
contempnerent reddere; His incitatus
verbis ad eos dirigit; Cumque iam prope
eum illorum esset. Saxones leça
is ad eum mittunt dicentes; Non enim su
is contemptures tui; Et ea quae fra
tribus ac nepotibus tuis reddere consue
mus non nec eamus sed ora adhuc si
quae sieris reddimus; Vnde tantum ex
posciamus ut si ipse ad nos cum exercitus
tuos ter populos conlocatur; Haec
audiens Lotharius rex a suis; Ec
ce locuntur hi homines non nec eamus
super eos ne forte peccemus in eos; Et
illi dixerunt; Scimus eos esse tu
ac nec omnino quod promiserunt
le iuras eamus super eos; Ruit sum
Saxones solutum et medie [illegible]
cultatis suae pace petentes; Quod Lo
tharius a suis obsistere quae vesso al
is hominibus ne super nos diuaducetur
ne quod illi non adquiescerunt; Rum

Saxones obtulerunt uestimenta pac
cora que loricas corporis facultatibus suae edi
centes; Haec omnia tollite cum uestie
tate terra nostra tantum uandalis se
paratos nostros relinquite et libertas
et bellum in ternos non comportetur
Francia autem nec hoc adquiescere uo
lebant; Quibus ait Chlotharius
Desistite quaeso de istis ab hac in
tione; Verbum enim directum non ha
mus; Nolite ad bellum me in quo dispo
dam; Tamen si ab illo uolueritis sp
tanea uoluntate eo non sequar; Tan
illi iracundiam contra Chlotharium
super eum inruunt; Et scindentes ten
toria ipsa quae contra se exasp
rantes sacum de tabernis in terfec
re uolebant sicut illis ab illo de fer
re; Haec uidens Chlotharius in
ultimis; Nullum in tota in
uasione adversarius in ternitione
dantur; Tantaque ab utroque exer
citu uidit uulnera occidit ut nec aestimo
nec numerare repaenitas possit; Tan
Chlotharius sua tolerans pacem
titi dicens se non sua uoluntate

eos uenisse; quaobrem ad propria redit;
Transuersus uero apud arcernus dicer
sacerdotem exercebat malá. Sem
per aduersus sacrinum episcopum
nimio aptenens; Eo tempore grauiter
aegrotauit. Haut capillis eius animae
redecideruntq; Habebat autem tunc se
cum uirum magnificum et omnibus per
spectum ciuem arcernum ascoindum
nomine. quem ui abbac malitia quaere
re auertere. sed non poterat; Habe
bat enim et leonem pectatum sem adom
nia mala perpetrandam grauem. tam
quam nominis sui tam quam leo erat
in omni cupiditate saeuissimus; Hic per
turquadam uice dixisse quod martinus
et martialis confessores dni nihil fisci
tribus utile reliquissent; Sed tam
tercussus auritute confessorum sur
sum et tortuse effectus adens est mor
tuos. Venit ad iser ad basilicam sci mar
tini toronus celebrauitque uigilias
et tortuna uera. sed non eum respexit uir
inconsueta; Cum ipsa enim quaue ne
et in firmitate regressus est; Chra
ab arcerno regressus pectatus

ciuitatem ut; Cum magna po-
tentia resedere. seductus per malo-
rum consilium ad chilperichum
fratrem suum transire cupiens patrem
diasparare disponens; Lleuerod
losae quidem sed suscipere cum pro-
fitetur; Quem monere spiritaliter ro-
rat ne patri existere inimicus; Ut
per occultos nuntios inter se con-
contra chlotharium unanimiter con-
spirant; Sed nec memor fuit childe-
thus quod quotiens cumque aduersus
fratrem suum egit semper confusus
cessit; chramnus uero hoc proedere in-
limo lucinoredit; Et illud quod pri-
ambulauerat in regno patris sui in-
dominatione redegit; Tunc arueruus
populos in fra muras tenebatur in-
sos; Et diuersis infirmitatibus op-
sus grauiter in teribat; Porro chi-
tharius rex duos filios suos id est
ribertum et gunthramnum ad eu-
rigit; Quiper arueruum uenien-
dientes quia quod in limo uecinoe
usque ad montem quem nigrum no-
dicunt accedunt; Eumque repp

licentiesque iniuriarum contra se rese
derunt; mittentis legationem utres
paternas quas ad le peruaserat red
dere debebat; Sin autem aliud campu
praepararet ad bellum; Cumque ille
patre subortum se esse confingeret di
ceretque omne quod circumlatum non
esset patris sed suum hoc postmodum cuncta
patris sed et capiore tenere; Hi pro
hinc inter ipsos iudicium postulant;
unde moto utraque exercitu ad ac
cio armorum apparatu ad bellum conue
nissent; subito exortam tempestas cum
crucicans coniuratione atque tonitruo eos
ne pugnarent inhibuit; Redeuntes au
tem ad castra; chramnus dolose per cu
ranea in persona patris mortem fra
tribus pronuntiat; Eo tempore
bellum contra saxones quod supradictum
suscerebatur; Illi uentes cum
ad ipsa locutate burgundia ad redie
runt; chramnus uero cum exercitu posti
dirigens usque ciuitatem cauillonen
sem; Cumque obsidens adquisiuit
inde usque diuionensem castrum
circumdat; Ibique cum die dominico ad

uenisset quidque sumpserit dicamus;
Eratibi uuncsc s. ricus episcopus sca
in superiore libella memoriam feci
mus; Postis clericis tribus libris super
alyarium id est prophetae apostoli
atque euangeliorum oraueruntad
dnm. ut ebraam quidem ueneritostre
deret; Aut si felicitas succederet
aut certe si recnare possit diuina pa
tentia declarare; Simulque unam
habentes conbibentiam ut unusquis
que in libro quod primum aperiebat bo
admissas et lecerent; Aperto ergo pri
mo omnium prophetarum libro reppe
riunt auferam maceriam eius et erit
in diesolationem; Proeo quod debui
facere uuam fecit lambruscam; Re
serata quae apostuli libra inuenie
psi enim diligenter scrisfratres qu
dies dni sicut fur in nocte ueniet; Cu
dixerint pax et securitas tunc repen
nus superueniet illis interitus; Si
dolores parturientes et non effu
gent. Dns autem per euangelium ait; Qui
audit uerba mea adsimilabitur uir
stulto qui aedificauit domum suam

arenam; descendit pluma adueneruṇt
plumina placeruṇt uentis et intraceruṇt
in domum illam et cecidit et fracta est
ruina eius magna; Chramnus uero ad
basilicas ante dictos sacerdotes susc
ep̃tus est; Eique panem comedens
ad childebertum pertendit; Infra
ipsas tamen diciones nisi non est per
missus intrare; Fortiter tunc rex
chlotharius contra saxones decertabat;
Saxones enim ut audierunt per
childebertum commotum atque indig
nantes contra francos superiorem an
no. Euentes que de regione sua in
francia ueneranṭ. Eius que diuitia
ciuitatem praedas egerunt; Nimium
crauescaelus perpetrauisunt;
Tunc chramnus iam accepta
uuilia chari filia parisius accedens
cum childebertum regem constrin
xit in fide atque carmate. Iurans se
ipsum patri esse inimicum; Chil
debertus autem rex dum chlotharius
contra saxones decertare fine campa
nia remensem accedit; Eius que re
bus ciuitatem properans cuncta prae

des atque incendio deuastauit; Au
dierat enim fratrem suum a suoni
bus fuisse peremptum; Et hec nos uo
cuncta subiciaes tionans quae adire
potuit uniuersa peruasit; Tunc et
austrapius dux chramnum aetqen.
in basilica sci martini confugit; Cu
ta lin tribulatione posita sed ondeput
diuinum auxilium; Nam cum chram
nus ita eum constringi iussit ut nulla
illi alimenta praebere praesumeret
Et ita arcius custodere ut nec aqua
quidem ei haurire liceret; Quo pacto
usconpulsus in media ipse sponte sua
de basilica sca per muros exiret;
Accedens quid ad uascula illi cum aqua
siue cibo uel uitae adportando; Quo
accepto uelocter inde exiit ad uoluntatem
Et repentinque de manu eius terra dis
dit; Quod uelox diuino nutu ante
ris cur ius est subsecuta; Eadem nac
que die inde exqua ista cesserat cor
tus a febre nocte media expiraui
Nec peruenit in crastino ad illa ad ho
qua in basilica sci pocula de manu ex
cusserat fuerat; Postis tudo mira

Lam omnes et opolentissime quae erant
necessaria detulerunt; Redeunte
autem in regnum suum rex Chlotha
rio magnus cum eo est habitus; Te
pore uero eius ad clericatum accedens
Aput sellensem castrum quod in pecta
ua habetur diocisis episcopus ordena
tur; Futurum ut decedente pientio
simo et qui tunc pectauam regebat
ecclesiam ipse succederet; Sed rex
Charibertus in aliud uertit sententiam
Denique cum pientissimus episco
pus abbatem luce migrasset; Aput pa
risius ciuitatem pascentius qui tunc
abbatem basilicae sci Lari et suc
cedit; Exiussu regis Chariberti cla
mante austrapiosi ibunc redebere
locum; Sed parumenta tam profuere
rationes; Ipse quoque regressus ad
astrum suum. Mota super se theta
orum seditione quos saepe grauauit
et lanceas saciatus crudeliter ultam
nitur; Diocises uero suas ecclesia
stica recepit;

Ubi de Berusi ciuitate exacerbare
coepit; Et quam diutissime aput

parisius lectulo decubasset obiit; ad
basilicam beati uincenti quam ipse cons
truxerat est sepultus; Cuius regnu
et thesauros chlotharius rex accipit.
Ul trboçorth amuero et filias eius dum
in exilium posuit; Chramnus autem
patri praesentatur sed postea infide
lis extitit; Cumque secernere et eua
dere non posset Brittaniam petit; Ibi
cum chono obrobrittanorum cogitu
ipse uel uxor eius ac filiae latuerunt;
Ulichar autem sacerdos ad basilica
sci martini confugit; Tunc sca basilica
a peccatis populi ac ludibriis quae in ea
fiebant per uulichar iam coniuçemque
eius succensa est; Quod non sine çrau
suspirio memoramus; Sed et ciuitas tho
ronica ante annum iam ignis consumpta
fuerat; Et tot aecclesiae in eadem con
tractae deseruae sunt; Prouincia
an martini basilica ordinante chlo
thario reçe asyaçno cooperta est;
in illa autem prius fuerat eliçanta are
rata; Tunc duae acies locustarum
paruerunt; Quae per aruernum at
que limouicinum transeuntes cum fec

romanicum campum uenerunt ; inquo
proelium interse acriter maximae sunt
conlisae . Chlotharius autem rex con
tra chramnum ferendens cum exercitu
aduersus eum in britannias dirigit ; Sed
nec ille contra patrem egredi audit ;
Cum quo in unum campum conglobatus
uterque resedere exercitus . Cichra
nus cum britannis contra patrem ac
cinstruxisset ; Incumbente noc
te abello cessatum est ; Eaquoque noc
te chono ob̄ britanorum comes di
rit ad chramnum ; Iniustum censeo te
contra patrem tuum debere egredi ; per
aliquem hac nocte ut in ruam super eum ;
Ipsumque cum toto exercitu prosterna ;
Quod chramnus uti credo uirtute dipre
centis fieri non permisit ; Mane autem
facto uterque commoto exercitu ad
bellum contra se properant ; Ibique
chlotharius rex tamquam nouus dauid
contra absalonem filium pugnaturus ;
lancens atque dicens ; Respice ne de
hac lo et iudica causam meam . Qua
ratione filio iniuria patior ; Respice
ne et iudica iuste ; Illudque inpone

iudicium; Quodquondam interabsa
lonem et patrem eius posuit; Confli
gentes etenim pariter Brittanorum
comes terçauerit ibique caecidit.
Denique Chramnus fugam init. Nauem
in mare paratas habens; Sed dum uxo
re suu et filias liberare uolunt ab exerci
tu patris oppressus captus atque le
çatus est; Quod cum Chlothario reçi
nuntiatum fuisset iussit eum cum uxo
re et filiabus igni consumi; Inclusi quo
tucurium cuiusdam pauperculi; Chra
nus superscampnum extensus orario
sigillatus est; Et sic postea super eos
incensa casula cum uxore et filiabus
interit;

VI
III

Reçuero Chlotharius anno quinqua
çesimo primo reçnisui cum multis
muneribus limina beati martini
expetiit; Et ad ueniens Turonus ad sc
pulchrum ante dicti antistitis. Cu
tas actiones quas fortassis neçlien
ter ae çerat replicans et oransque
çrande çemitu ut pro suis culpis be
atus confessor oni misericordiam ex
oraret; Et ea quae inrationabiliter

conmiserat suo obtentu dilucere; exin
de regressus quinquagesimo primo regni
sui anno dum in coetanam silvam uena
tionem exerceret, febre corripitur;
et exinde conpendio uillare diit; Inguia
dum graui eruexare tur febre ac ue
bat; Qua quidpotatis qualis est ille
rex uel qualis quisque tam magnus reges
interfecit; In hoc enim tedio positus
spa exalauit; quem quattuor filii
secum magno honore sessionas de fe
rentes. In basilica beati medardi sae
pelierunt; Obit autem post unum de
currentis anni diem quod chramnus
fuerat interfectus;

Chilpericus uero post patris fune
ra thesauros quinquillae rinnacu
rant congregatos accipit et ad francos
illiores petit; Ipsosque muneribus
sibi tassibis subdidit; Et mox parisi
os credidit; Sedemque childeber
rex sibi occupat; Sed non diu eis hoc li
cuit possidere; Nam coniunctis fratres
eum exinde repulerunt; et sic in
ter se bi quattuor idest charibertus
et chramnus chilpericus atque sigi

bertbus. Diuisione enim legitima accepe-
runt; Deinde quesorsi charibertum ac-
cepit cum childeberthi; Sedem que habe-
parisius; Cunthram uero regnum
chlodomeris accepit sedem aurelia-
nis; Chilperico uero regnum chlo-
tharii parisius; Cum cathedram que ses-
sionas habere; Sigiberthoque uero
regnum theodoricis sedem que habe-
re penses;

DVI. Iam post mortem chlotharii reges

chanis alias appetunt; Contra
quos sigibertus exercitum dirigit;
Et cum contra eos bellum uicti at-
que fugati sunt; Sed postea rex eorum a
micitias cum eo de per legatas me-
ruit; Cum autem cum eis esset iur-
batus est sigiberthus. chilpericus
frater eius remus peruadit; Et tal
asciuitates quae ad eum pertinen-
abstulit; Ex hoc enim inter eos
pe uses bellum ciuile surrexit
diens autem sigiberius. Hiere-
nis sessiones ciuitatem occupa-
que inuentum theodoberium chil-
ricii regis filium ad praehendit.

ulio transportari; Accessit ad hoc
contra Achilpericum bellum commo
ti; Quod ut ipse atque fugato ciuitates
eius insuadominatione restituerit, the
odoberto uero filium eius apud ipso
nomine uillam custodire iussit per
annum integrum; Quem postea ut re
ferunt clemens muneribus ditatum patri
o dimisit sanum; Data tamen sibi sa
cramentum ne umquam contra eum ace
deret. Quod postea peccatis facti
ribus est infractum;

Tum autem cunchramnus rex rec
ni in parte sicut fratres suos bene
nuisset; Amo ut ipse ad ecclesiam patri
ci caelsum patriciatus honorido nauit.
Quem procerum statu in scapulis uali
dum lacertis robustum in uerbis tum
in responsis oportunum. Iuris lec
ti peritum; Curantia de incepsha
bit cupiditas exigit. Ut saepius se
arum res aspiens suis ordinibus
ordinaret; Nam cum audisset quod
isaiae prophetae lectionem in eccle
sia legere inquiunt. Uae his qui con
iungunt domum domum et agrum ad

ac eum copulantesque adterminum
loci. Exclamasse perhibent inconcessum
hoc; Cum ambiret filius eius; Sed rex
quem filium quem absque liberis fuisset
maximam partem facultatis ecclesiae
quas pater expoliaverat dereliquit

VIII

Cunt chramnus autem rex bonus
primo uenerando cuidam su
rum ancillam proconcubinam
sublimavit; Dequa cundobadum
suscipit; postea uero marcatrudem
filiam magnarii in matrimonium
pre; Cundobadum uero filium suum
hilianis transmisit; Ac paulatim
marcatrudis post habitum filium in
uisum odio crassatur; Transmissa
ut aiunt uenenum in potum occidit
Quo mortuo ipsa iudicio dei filium q
habebat perdidit et odium regis
cumulat; Demissaque ab eodem in
to post tempore mortua est; Post
austrigildem cognomento bobil
cipit; Dequa tertium duos filios h
Quorum senior chlotharius iuni
oris dicebatur;

Chari

XV

Porro sigibertus rex in gor

ipri uxorem de qua filiam habuit;
quae postea incanthiacum accipien
s obiecta; Habebat tunc tempo
ris ingoberga inserum suum duas
puellas pauperis cuiusdam filias; Quad
am prima uocabatur maroc ouefare
cuisa qes tem habens aliaquero mero
dis; In quarum amore rex ualde de
batur; Erat enim ut diximus arti
flanariae filiae aemula. Ex hoc
ingoberga quod a rege dilicerentur pa
rentes secretius operari fecit. Futu
rum uidum haec rex cerneret odio fi
las eius haberet; Quo operante eo
dem uitrecem. Ille autem sperans ali
quid nouum uidere aspicit hunc eminus
las regias conponentem; Quod ui
dens comporius in ira reliquit ingober
ta eroflede accipit; Habuit
ampuellam opilionis idest pastu
ri filiam nomine geudeg lòcem;
filium fecit uir habuisse quam pro
ex aldo bronnus delatus est ad
alcum; Huius regis tempore
in beem sanctonica ad leontius con
cilium prouinciae suae episcopis cum

RIUM ABEPISCOPATU DE PATR[illegible] NOS
RENS NON CANONICE EUM FUISSE BUC
HONORI DONATUM ; DECRETUM CONCILII
THARII HABUERAT FUTAB SQUE AE PRO POS
CONSILIO BENEDICERETUR QUIA NON ERAT
PRAESENS ; QUOD ICCIRCO CONSENSUM PRO
CERE IN BERACLIUM TUNC BURDEGALENSIS
URBIS PRAESBYTERUM ; QUOD REGI CHAR
BERTHO SUBSCRIPTUM PROPRIIS MANIBUS
PERNUNCUPATUM PRAESBYTERUM TRANS
MISERUNT ; QUIDENIENS TORONUS REM
GESTAM BEATO EUFRONIO PANDERET QUAE
CANS ET HOC CONSENSUM SUBSCRIBERE
DIGNARETUR ; QUOD CURDIM ANIFESTE
RESPUIT ; IGITUR POST QUAM PRAESBYTER
PARISIACAE URBIS PORTAS INGRESSUS RE
GIS PRAESENTIAM ADIIT : HAEC EFFATUS ES
SALUAE REX GLORIOSAE SEDIS EMINENTIAE POS
LICA EMINENTIAE TUAE SALUTEM MIS
UBERRIMAM ; CUM LENUM QUIDAM
ROMANAM ADISSET ET EA TRAPAE IL
BIS SALUTEM DETERRES ? PATRIS ING
BYTERIUM LEONTIUS CUM PROVINCIALI
SUIS TUBISALUTEM MITTIT : INDICANS
LUM SICENIUM MOCHARE CONSUEVERA
MERIUM IN INFANTIAS UAE TUAE AB

copatu; Proeo quod praetermissa ca
nonum sanctione urbis sanctonicae
episcopatum ambiunt; Ideoque consen
sum adtendirixerunt ut alius in loco eius
substituatur; Quo fiat ut dum trans
gressores canonum regulariter arcu
antur regnum eius tripotenta aeuis pro
moribus propagetur; Haec eo dicen
do prendens rex cum a suis conspectu
exrabiussit; Et plausitros pi
sopplecio inponi de superetinexilium
rudi praecipit dicens; Potas ne quia
nonest super quisquam de filis chlotha
ri regis qui patris facta custodiat
quod hue episcopum quem eius uoluntas
elegit. Absque nostro iudicio proie
cerunt et statim de ricusuris religio
episcopum in loco restituit; Diri
xit etiam quos dam de camariis suis
exactus leontio episcopo ad illeaure
lie quos iuxta possibilitatem condep
ut episcopos et sic principis est ul
turia; Post haec marcoue fame
dis scilicet sororem coniugio co
pit; Pro qua causa a sco germano
opo excomunicatus uterque;

Sed cum eam rex relinquere nolle[rit] propter
causam iudicio dei obiit; Nam alio tempore
et ipse rex postea decessit; Cum
post obitum theodechildis una ancilla
rum eius nuntios adgunt chram[illegible]
rege commiserit. Sed alio offere[illegible]
triumnio eius, quibus rex hoc credo[illegible]
in responsis adcedere ad eum in[illegible]
at cum thesauris suis; Ego cum
plam tam facilam quae ab eo nam in[illegible]
lis ut scilicet maiore mecum [illegible]
quam cum ger[illegible] nomeo quin uperou
functus est portatur; Ad illa causa
collectis omnibus ad eum profecta
est; quod cernens rex ait; Rectus
est enim ut his thesauri penes me ha
bantur. Quam post hanc quae in [illegible]
germaniae eorum adiuit; Tun[illegible]
tis multis paucis relictis a rela[illegible]
cam monasterio distinauit; ha[illegible]
ro aegre adquiescens Iejunius
cilus adfici per occultos nuntio
thum quendam adiuit. Promi
sis eis in spaniis deducam conie
polaret. Cum thesauris suis de
nasterio egredens libentiegum

ba sequeretur; Quod illeni bilo dubi
tanter promisit; Cumque haec colla
tere busque facinus que volucris ac nubio
pabaret egredi. Antecipaut uolun
tate eius industria abbatissae de
trahens ad que fraudem eam gracui
tate ad custodiae mancipare pre
sumpsit; Inquantus que ad extrum artae pre
cantis non mediocribus adtrita passi
nus perdurauit;

Porro sigiberthus rex cum uideret
quod fratres eius indignassent et
uxores accepperint. et per uilitatem
suam et tam ancillas in matrimonium
sociarent. Legationem in hispaniam
misit. et cum multis muneribus bruni
hildam ataناگilde regis filiam petiit;
cum puella eleganS opere. uenus
tate. honestam moribus atque decco
rem consilio. et blanda conloquio.
pater eius non denegans. cum ac
cessuris antedicto regi transmi
sit. et ro congregatis senioribus
praeparans sepulis cum inmen
sa atque iocunditate eam ac
cepit; Et quia ariana lege

subiectae erat. Per praedicatorem sacerdotum atque ipsius regis commonitionem conversabatur in unitate confessa trinitatem credidit atque baptizata est; quae in nomine expiata capersedere erat;

Quodidens chilpericus rex cum plures haberet uxores, ut moris eius gal suenda exposcit; Dare tens per legatos se alias relinquere. Tantum condicionem sibi regis prolem mereretur accipere; Pater eroc has promissiones accipiens filiam suam similiter sicut anteriores ipsi cum nis opibus dis tinauit; Nam galsuenda aetate seniore a brunichild aere quae cum ad chilperic reg ceuen sociata conuicio; A quo etiam amore dilicebatur de uler at cum magnos thesauros. Sed rem fredegundis quae prius h

Ortum est inter eos grande sc iam enim in lege catholica con fuerat et chrismata; Cum qu gigl assidue acinitur

ferre; diceret quae nullam se dignitate
tamen eodem habere petitur relictis the
sauris quos secum deferebat libera re
diret perambulaverit ad patriam; Quod
illo peringenia dissimulans verbis eam
tentabat demulsit; A dextremum enim
ancillarum suarum puero mortuamque
eppertuns strata; Post cuius obitu
astitutem magnam ostendit; Lychnus
nam ille qui fune suspensus coram sepul
chrum eius ardebat. Nullo tangente
disrupto fune in pavimentum conruit;
et fugiente ante eum durum pavi
mentum quasi in aliquod molle ele
mentum discendit atque medius est suf
fusus nec omnino contritus; Quod non
sine grando miraculo videntibus fuit;
et autem cum eam mortuam deflesset.
post paucos dies fere eundem recepit
matrimonio; Post quod factum repu
sci fratres quod suae missione an
ta regina fuerint interfecta cum
eo decesserunt; Habebat autem
chilpericus tres filios de audove
ra priore regina sua. id est theudober
tum cuius supra memini de roue

cum atque chlodouechum; sed adcepta
redeamus; ss ss ss ss

VII Chuniuero ferrum in gallias uenire
conabantur; aduersum quos sigibertus
cum exercitu dirigit; habens
secum magnam multitudinem militum
fortium. cum quo conflagere debe
ist magicis artibus instructos
solos eis fantasias ostendunt. et eos
ualde superant; fugientem ar
exercitu sigibertum ipse inclusum ar
nis retenebatur; nisi postea aliter
elegans seruus suus quos non potuit
superare uirtute proelii superauit
arte donandi; nam datis muneribus
foedus cum rege unitus omnibus diebus
uitae suae nulla inter se proelia com
ueret; id quod magis ad laudem
ad aliquid pertinere opportunum
rationem pensatur; sed et rex cbu
multa munera regis sigiberthi
uocabatur enim gaganus; o
reges gentis illius hoc appella
nomine;

VIII Sigiberthus uero rex arelatensis
sarcinam capere coepiens arcer

commodare praecipit; Gratenim
tunc firminus comes urbis illius quicū
ipsis in capite abiit; Sed et de alia par
te audouarius cum exercitu adueniens,
egressique urbem arelatensim sacra
menta pro parte sigybert hi regis ex
egerunt; Quod cum cunt chramnus
et conperisset celsum patricium cū
exercitu illuc dirigit; qui abiens aden
nicam urbem abstulit; Accedens arela
te et uallans eam inpugnare regis exer
citum sigybert. qui infra muros con
tenebatur coepit; Tunc sabaudus e
piscopus dixit ad eos; egredimini foris.
et inite certamen. quia non poterit as
sabaurorum conclusione decentes.
neque nos neque urbis istius subiecta
defendere; Quod si uos do propitioil
los de uinctis nos fidem quam promisi
mus custodimus; Si uero illi contra uos
praeualuerint. ecce reseratas repperie
tis portas ingrediemini ne pereatis; hoc
illo locutus egressi foris bellum pa
uit; Sed superata a exercitu celsi.
et ad ineunt; Venientesque ad urbe.
reseratas repperiunt obseratas; cumq;

exercitus a tergo iaculis foederetur
operiretur quel apidibus a burbani
ad omnem rhodanum diriçunt ; Ibique
parmis superpositis ulteriorem ripam
expetunt ; Sed multas ex his uiolen
amnis direptos senecaut ; Fecundo
rhodanus tunc aruernis quod
quondam semoes legitur de tro
correpta subundis scortacitro
leasque et formia corpora uolu
parent rarinantes in çurçite u
quae uix nandi ut diximus in pulso op
rum quae adiuta mi miniculo litoris a
rius plana contincere potuerunt ; Qu
nudati arebas a aequitibus distrin
non sine çrande contumelia patriae
titutisunt ; Firmino tamen etado
discedendi uia indulta est ; Mag
tunc uiri exaruernis non solum to
tis impiu rapti ; Verum etiam çl
rum ictibus sunt prostrati ; Ac
chramnus rex recepta urbe illa
consuetudinem bonitatis suae
cam dicionibus fratris suiresti
çiturin çallis magnum prodicium
taure dunecastro apparuit sud

XVIII

tanquam fluuium collocatum erat; Qui
imperatores amplius sexaçinta annes cio
quem mucitum dare; Tandem scis
sus atque separatus mons ille a ballio
nte sibi propinquo cum hominibus.
illesis opibus que ad omnibus influui
ebat; Exclusus quem amnis illius luto
uiare iter sumpsit; Locus et
mille a utraque parte a montibus
restrictus inter quorum angustias tor
rens defluit; Inundans ergo superio
rem partem qua ripae insedebant ope
rta atque diluit. Accumulaenio aquae
rumpens de ars suum inopinatos repplen
ER
homines ut de superfecerat ipsos seneca
t domus euertit tumentia deleuit et
ita aquae litoribus illis insedebant.
que adienuba ciuitatem uiolenta
nie subita inundatione deripuitat
que subuertit; Traditur a multis tan
conceriemnibi aqua fuisse ut in
ne dicta ciuitatem super muros in
ueretur; Quod dubium non est. quia
maximus Rhodanus in locis illis inter
angustias montium defluit. Nec habuit
uere cum fuit exclusus quo se deuer

terret. Commota quemonte qui
discenderat adsemel erupit et sicca
ta deleuit; quodcum factum fuisset
triginta monachi unde castra erant
aduenerunt; Et terram illam que
monte deruente remanserat fodien
es sicque terram repperiunt; quod dum aceruo
mucium monte surpriis fuerat audito
Sed dum ase uacuidata tere tenerent urpar
que non diruerat supeos cecidit quos oppru
fecit ne cultrai nuenti sunt; Similiter
et tante cladem aruerna magna aresi
one illam prodicia terruerunt; Na
pleruamque tres et quatuor splendo
res magni circa solem apparuerunt;
Quod rusticisoles uocabant dicentes
Ecce tres uel quatuor soles in caelu
quadam tamen uice in kalendis octo
bribus ita solo obscurata apparuit
ut nec quarta quidem pars ineo dem
cens remaneret. Sed ita terra quedu
color apparens quasi accusaudeba
tur; Nam et stella quam quidam com
ten uocant radiam tam quam cladium
habens superrecionem illam peran
num in ecrum apparuit et caelum

ocreguisumest· et multa alia signa ap
parauerunt; In aecclesia uero aruerna·
quamnatu in aecclesia celebrarentur uici
nia in quadam festiuitate auis core
ballus quam alauda uocamus· in cres
centia luminaria· quae lucebant· alis
superpositis in tanta uelocitate ex
tinguere· ut putares eam unius hominis
esse superposita· aquae fuisse submersa;
sacrario autem subuelo transiens·
noctu extinguere uolait; Sed az
estiariis prohibita· atque occisa est;
simili modo et in basilica beati andreae deli
chinis lucentibus auis alia fecit; Iam
uero aduenientes ipsa clade· tantas tra
ns epopulo per totam regionem illa·
uastatus· ut nec numerare· possit· quan
tae ciuitates ceciderint regiones; Nam
sarcofagi aut tabulae defecis
sent· decem uero amplius in una ambu
lacro ossa sepeliebantur; Numeran
tur autem quadam die dominica in una
sancti petri basilica· trecenta defunc
torum corpora; Erat enim et ipsa mors
infans nam nascente in incunae aut in
uulnere in modum serpentis· ita

interficie baiur homo ille auenenouq
die altera autem eius pinexalare;
Sedet sensum ut sillauenen nauperet
ab homine; Tunc et ca to praesbyter
mortuus est; Nam cum de acclade multi
fugissent; Ille tamen populum sae
liens et missas auriliter dicens nec
quam ab eo loco discessit; Hic autem
praesbyter multae humanitatis
satis dilector pauperum fuit; Et
credo haec causae si quid superbiae
habuit medicamentum fuit; Cautinus
autem episcopus cum diuersa loca ab anc
clade timens circuisset tadciam iterum
recressus est; Et haec incurrens spa
rasc uen passionis dominicae obiit;
Nam ipsa hora et tempe radius consaeri
nus eius mortuus est; Tunc et Leo
num bitorex cauillonum atque diuo
ab bac infirmitate ualde de popul ar

Erco ut ad historiam recurram
Mortuo apud hispaniam athan
eldo Leuuieldo fratre regnum a
pit; Defuncto igitur Leuuane Leuuie
das frater eius totum regnum occ
uit; et hac uxore mortua gerthsuen

runichildis matrem accipit; Duos fi
lios de priore habens quorum
unus Theobaldus chilperici filiam dis
ponsavit; Ilequoque inter eos regna
alter dividit interficiens omnes
illos qui regis inter opere consuede
nonnulli ingens exeis ingente
aopariem;

Allaidus autem Britani quondam
comes accessa ariae illius comitatu
in urbe cabal tinasi cum eorum
experientie proceruit; Sed orta
inventione inter ipsum parem cum que
episcopum ualde populum conlidebat;
plerumque conuitiis adiuersis
priscriminibusque obruebat
um. Peruadens res ecclesiae
sqae bona eius; Unde ac
turba eo intentione crescente
oraesentia ad iaddictu prince
operossent. et ouersasibin
blecyarent. Molle en episco
en nuo palli, adius uocitaret
in parrhuicquibus studiro
piteruiis. Sed haec ipse

ultio subsequens abolevit; Nam anno
sequenti remotus a comitatu Palladi
us Arvernum regressus est; Roma
nus vero comitatum ambivit; facta
est autem ut quadam die in urbe
navigerque coniunge rentur et
cantibus inter se probaccum
tatus; audivit Palladius se spon
thoro cedere interpeti; sed al
hae et navigio a romano conscendere
prohibensa sunt; tunc illi
terrius trainanguis via cra
tus est furtim navem ut se propius
trapere mere; cumque amaret
a cognatos suo firmino in lenticu
de ut urne perficeret quod me
ambarat conceperat. Per inte
horam vel lapsus amatris asp
gressus cubiculum accepto spo
tudinis ensem gladio cum
ensis pedibus calcans acuo ent
ere rexit; In pressus quae de super
as abuna ingressus ad illi
Landorsi ecgressus est ere ecc
ram sim liberina Llandadam
sus cecidit mortuus quod

[illegible] Non propria eu plaça inserere
[illegible] sepultur. In ondia bolas sustenta cubi
[illegible] se ꝗ quo h[illegible] se fando aere plaçe
[illegible] Cor [illegible] supra ti
[illegible] ta con labi [illegible]
[illegible] spacia [illegible] ;
[illegible] pictura e mandatis
[illegible] : plaçorum cadaueri
[illegible] in sepulcro [illegible]
[illegible] pi hac [illegible] euenisse [illegible]
[illegible] Ancto igitur apud urbem cons
[illegible] antipolitano [illegible] imperatorem
[illegible] stinus adeptus imperio ; Ulterius
[illegible] ad eorum conceptor pauperum
[illegible] atorum expolator ; Cum tanta
[illegible] pidinas : ita arcas iberepterit
[illegible] onque eis non [illegible] aurifaciem
[illegible] ret ; Quemetiam peruenin
[illegible] de laçiana adi lapsum ; Nam non
[illegible] tempus ex sensu ipsecrus
[illegible] cesarensi ad sciuitate de
[illegible] drouinitas sua ; Domine
[illegible] ly [illegible] osi [illegible] aequitatem

deiprouib;

discernentes obtenerent quaerentes
as; Et quod omnibus superemineret bonis
esse uerissimum piandum; Denique sig
Berthus rex legatus ad iustinianum impe
ratorem misit pacem petens. Idcirco
marium franciaret firminum a
Quieuntes electum ad ual. cons
politanam sunt urbem
uique tamen eum imperatore
nerunt obtinuerunt; Et alia
in gallis sunt regressi; post
anthiocia de egypti et tapamae si
xime ciuitatis a persis capitae su
populos captiuos abductus; Basi
tunc sci iuliani anthiocensis mar
cra incendio concremata est;
tinum autem imperatorem pers
cum magnosiricinte ponder
runt petentes amicitias eius a
narrantisse imperatori perso
scinsensos; Generantenim
eius adeos dicentes; Sollicitudo
rialis scisuatus si foedus int
cocustodiatis intactum; Re
tibus illis omnia ab his pollici
tas seruari iuberunt legatin

RBITUOSE EIUS AMICITIAS CUSTODIRE SUGGE
RENTES ET UENERANDORUM UERITUS; RESPONDENTE
POPULO NEQUAQUAM SE HOC FACTURUM ET
EPISCOPUS QUI CORAM ERAT; QUAE EST DE
MAS UT UENERARI QUE ET QUEM DS ADUSUS
HOMINUM PROCREAUIT? QUI FOMENTIS AC
CENDITUR AQUARES TINGITUR ADHIBITUS
UINI NEC LECTUS TEPESCIT; HAEC ET HIS
SIMILIA EPISCOPO PROSEQUENTE LECATIFU
RORE SUCCENSI ACTUM CONUITIS FUSTIBUS
CAEDUNT; CERNENS AUTEM POPULOS SA
CERDOTEM SUUM SANGUINE CRUENTATUM.
SUPERLECATAS INRUUNT MANUS INICIUNT
ET UERCUNTUR QUE; ET SICUT DIXIMUS HUIUS
IMPERATORIS AMICITIAS PETIERUNT;
ALBOINUS UERO LANGOBARDORUM REX QUI
CHLODOSINDAM REGIS CHLOTHARII FILIA
HABEBAT: RELECTA REGIONE SUA INITALI
AM CUM OMNI LANGOBARDORUM GEN
TE PETIT; NAM COMMOTO EXERCITU CUM
UXORIBUS ET LIBERIS ABIERUNT ILLUC COM
MANENTES DE LIBERANTES; QUAM REGIONE
PRESSIMAXIME PER ANNOS SEPTEM PER
MANENTES SPOLIATUS AEDISIUS SACERDO
TIBUS INTERFECTIS IN SUAM REDIGUNT PO
TESTATEM; MORTUA AUTEM CHLODOSIN

da uxore alboeni aliam duxit coniuge
cuius patrem ante paucum tempus in
terfecerat; Qua de causa mulier se
peruicum habens locum opperiebatur
quo possit iniurias patris ulcisci; In
de factum est ut unum ex famulis con
cupiscens uirum uenenum aedificare
Quo defuncto cum famulo ut sed op
hensi parter interfecti sunt; Lan
bardi deinceps alium superse re
statuunt;

III Ginius quoque cognomento mum
lus arege cantchramno patricium
promerit; De cuius militia ore
ne altius quaedam repetenda potui
hic etenim peonio patre ortus ad isi
dorensis urbis incola fuit; Peonius
robuius municipii comitatum recep
Cumque ad renouandam actionem
nere arege per filium transmisisset
dantis rebus paternis comitatum
ambiit; Subplantatur quae cen
quem subleuare debuerat; En
rograda tum proficiens ad mai
mene fectus est; Igitur pro rum
bus lanco bardis in callis ad mai

tricius quinupercelsis successor exercitu
contra eos abiit; Commissa quebel
la cum eo cecidit quebitantiq
que iunctis aciebus Lancobardi peruntur
fecisse de burgundionibus ut non possit
colligi numerus occisorum; oneraque
praeda discesserunt eorum in Italia;
quibus discedentibus eunius quietum
obsidis arcessitus accepe patriciatus
culmen meruit; Inruentibus eorum
Lancobardis in Gallias et usque ad us
ascalones accedentibus quod ad iacen
tium ante Brudonens. omnem obsidis ex
ercitum mouit et cum burgundionib.
illuc proficiscetur; Circumdatisque
Lancobardis cum exercitu: Factisque
concidibus per dumetis siluarum in rurisu
per eos multos interficit; Nonnullos
ipse tetrecidi rexit, quos ille per lo
cum per sos custodire praecipit. Pau
lo ad modo per fugam lapsis qui
renuntarent; Fuerunt que in
celio saloniis et sagittarius
Atque episcopi qui non eru
ditionem. Sed gallea ac lorica
[illegible] Dalmatiae

proprius quod pelusesti interfecisse repe-
runtur; Haec primam multi incertam
mine victoriam fuit; Post haec saxones
quicum langobardis in italiam uenerun
Iterum prorumpunt in gallis et in fra
territorium regense id est apud stab
lonem uillam castra ponunt. Discurre
tes per uillas urbium uicinarum omni
entes praedas captiuas abducentes
uel etiam cuncta uastantes; Quod cum
mum modulus conperisset exercitum mo
uit; Inruens quesupereos multa hiss
milia interficit et usque ad uespera
caedere non desistit donec nox finem
faceret; Ignarus enim reparationum bo
nes et nihil debis quae accesserant ma
tumantes; Mane autem facto statu
unt saxones exercitum praeparantes
se ad bellum; Sed intercurrentibus
nuntis pacem fecerunt datis
ribus mum mola. Relectaunio
gionis praeda cum captiuis disc
urantes prius quod adsubiec
gum solacium que francorum
de [illegible] in gallis; Igitur

uxoribus atque paruulis. Uelomnisup
pellectile facultatis redire in callis
distinantes scilicet utas ygiberthore
cecollectum loco unde aegres sifuerant
stabilirentur; Fecerunt que ex seduos
utaiunt cunctos et unius quidem perni
cem urbem. Alius uero perebredunen
sium uenit illam reuerantenentes uiam.
quam anno superiore tenuerant con
tinentique sunt in aueniocoterretario;
erat enim tunc tempus messium et lo
cusille maxime fructos terrae subdi
ob habebat. nec quicquam exhis domin
olae reconderant; Denique acceden
tes his accentes inter se diuidunt; col
lentes que atriturantes frumenta
comedebant. Nihil exhis eis qui labora
uerant relinquentes; Uerum post quam
expensis fructibus ad litus rhodaniam
nis accesserunt. ut transactio torren
tem et nos se regissi ygiberthi conferrent.
occurrit eis uum modlas dicens. non tran
sibitis turrentem hunc; Ecce regione
omnis ei regis de populantes tis colle
ctis pecora de uastatis tis tra
s domus incendus oliuum acuine

ta succidistis. Non ascendetis nisi vos
faciatis priores his quos exiguos reliqui
stis; Alioquin non effugietis manus mea.
Nisi ponam gladium super vos et uxores
ac parvulos vestros et vulcis carinaria
dominum et gunt chramni regis; Tunc
illi timentes valde dantes manus
mis omnia aurum milia pro redemptione
transire permissi sunt et sic ad
peruenerunt; Gratanter uero tem
pus proferebant tibi regulas eresinu
sas pro auro; Quasque quisque uidens non
dubitabat alicut nisi quod aurum pro
tum adque examinatum esset; Sicen
colorata uim incentiones scio quod fauqu
de nonnulli hoc dolose diuitiarum dan
tes et tales accipientes pauperes
huuero ad sybertha uim regem transcun
tes in loco unde prius egressi fuerant
stabilitisunt; Post haec gresla
gobardorum duces de stanozabanna
rodanus gallias inruperunt; Stano
quidem ac bredunensium carpe
usque ad bouillam ad uennic fortun
ru; Quam uidemnolas munere
respectio accessit tibique fin

Zabanuero peruerdunensem descendens
urbem usque ad alentiam uenit ibique castra
posuit; Rodbanus enim Gratianopoli
tanam urbem adgressus est ibique papilio
nes extendit; Et tamo quoque arelatensi
de bellauit prouinciam cum urbibus
quae circumsitae sunt usque ipsum lapi
dem campum quod adiacet urbem mas
siliensi accipiens tam de pecoribus quam
de hominibus denudauit; Aquinsibus
autem obsidionem paraut de quibus
cum inmodicis libris argentum acceptis
abscessit; Sicque et Rodanus acza
ban in locis quibus accesserant fece
runt; Quicumque modo perlata fuis
sent exercitum mouit; Et Rodano
quoque ad tanopolitanam urbem de bel
lum occurrit; Sed cum is eam flu
uium peretus laboriose transiret
nullum animal amnem in credit ut ia
cere tendit; Et sic populus liberin
ripam egreditur; Quod
nos Lancobardi nec dum ora antiqua
tenentes ladibos adpetunt; Com
ebellum tantum caesisent

tium excelsa conpugere; Exinde cum
quincentis uiris quei remanserant
perdiuias illi arum prorum pens adza
banem peruenit. Qui tunc urbem ua
lentia obsidebat; Narratisque
omnia quae acta fuerant; Tunc dans
pariter cunctis in praeda ad aebracen
nens cum urbem recessisunt; Ibique
cum innumero exercitu mauorulus in
facie uenit; Conmissoque proelio
lancobardorum palanceusque ea in
uicione caesa cum paucis ducibus in
taliam sunt recessi; Cumque eusque
sicusium urbem perlatefuissent
et eos incolae loci dura esuscipere nol
praesertim cum sisinnius macistur
militum a parte imperatoris in hac ur
bere sedere et sibi latus mum gulipa
crin conspectu zabanissis in nolitera
ras protulit. Salutemque ex nomine
mum abolide dixit dicens en ipsum in pro
ximo; Quod audiens zaban cursum
loci a burbe ipsa adicressus praeci
pitis; His auditis a mo collecta con
praeda in itinere proficiscitur
[illegible] his auditis relicta

dixerunt pacis eruum perepotuit; Ex
terrifiebantur autem omnes bella cessi
nque eius auctore exercitu; Nam post
mortem Chariberti cum Chilpericus
totondus ac pecuniis peruasisset quæ
Charibertho reci per pactum in partem
deuenerant; Coniunctus rex ipse cum
cum Chaono fratre suo omnem illum
elicuit; Quibus urbes adeo rapidom
nium euocare debebat; Quibus omnes
uicinos pacato exinde Chlodouco chil
perici filio exactis populo ad partem re
cisis uberibus per sacramenta pecu
nia accessit; Sed basilius ac sica
rius pecuniis collecta multitudi
ne resistere uoluerunt; Quos dedicer
sis partibus circumdatos oppressit.
obruit interiuit; Et sic pecunia
accessus sacramenta exigit; Hæc in
omnem dominum dicta sufficiant;
Quando arci dicro interfuit occurrit.
Prius cenus ordire placet post patri
Hic igitur ruta seruantis cli
ueratoris seruus fuit; Qui a dob
omnem domini deputatus studia

litterarum cum compositus bene institutus esset. Nam de operibus uir
cilii legis Theodosianae libris artem quae cal colliaplenum erudi tus
est. Hac igitur scientia tuum ensdis
picere domino coepit. Et se patro
cinio lupi ducis cum ad urbem massi
liensium exiussore regis sicy berthi ac
cedere commendauit. De qua re re
sus hunc secum habere praecipit.
Insinuauit quem cum di licenter sicy
berthi o regi adque ad seruiendum tra
dedit. Quem ille per loca diuersa di
rigens locum prae buit militandi.
Ex hoc quasi honorati habitus arcu
nuum uenit. Ibique cum ursocium urbis
amicitias inligat. Interium uiteratacri
incenit filiam eius disponsare desidere
rans. Luricam ut fuerant in libella
re quod arte abdissol eiesunt. Recon
dit dicens omnem iericonem ut quae ur
sit. Quia multitudinem auriorum
meorum amplius quam sedecem mil
in hoc libellare condiam ibi con
mendo. Quod tuum esse potest
mihi filiam tuam praestit

ponsare; Sed quia non mortali aspectio
racocis auris sacra fama promisit
Maiter haec simpliciter credens ab
sentem uiro hanc dispons are puellam;
Ambo regressus ad regem praecep
tionem adiudicam loci exibuit atque pu
ellam hanc suam patriam uno sociare
dicens; Qui ad Dia arkam in dispons a
tione eius; Nec autem uir ille
dicens; Quianque te noui, unde sis
neque aliquid de rebus tuis habeo
quam tentione pullulante acque be
nignitas increscente and archius
expetit ursum regis praesentia
regressire. Cumque uenisset apud
illum Brinnacum requiret homi
nem illum ursum nomine; Quem
nomine illum clam abductum iurare
ad eis fecit. per hoc locum sanc
tae reliquias martyrum beatorum
quas filiam suam tibi in matrimo
nio non tradidero sed centum milia
solidorum tibi satisfacere nolo
Stabant enim testis in sacra
culi tantes occultae uerba
is. Sed per sonam

turpaenitus nonuidentes. Tunc de
darchius de omulsi tuerbis lenibus
ursum. Fecit quae eum sine regis pra
sentia reuertit ad patriam. Facto
que ex hoc iuramento breues sacra
mentorum regi illo protulit dicens.
Haec et haec mihi ursus scripsit. Ei
ideo gloriacues tra praecepto de
posco ut filiam suam mihi tradat
in matrimonio. Alioquin licitum mihi
res eius possedere. Donec sed ccc
milibus solidorum acceptis me ab hac
causa remoueam. Tunc adeptis pra
ceptionibus arcernum redit. Osten
dit iudicium iussione regis. Ursus
autem se in uellaudo territorio con
tulit. Cumque reseius haec consie
narentur et hic in uellaudum accessi
ingressus usque in ursidomum cae na
sibi praecipet praeparare atque a
quas quibus ablucitur calfieri ibi
sed cum seruidomus dominum suum
domino apparerent. Alios iustit
alios uirgis caedit. Nonnullos per
cutiens sanguinem e
ideo familia praed

ena ablatur hic aquis calidis inc
endatur dino et se collocat super stra
tum. Erant autem omnes septem pue
ri tantum. Quoque non minus omnipo
tens sacpulti altius obdormis
sent. Concrecant namque illa ustia domus
quae crat ex lignis fabricata tabulis
dilapsa. Acceptisque clauibus nec
tras annonae quae aderant eliditur ac
cedo omnes et supra domum ad cre
dit acceptos annonae quae tunc in ana
bulis erat ita ut operta ex his domus
extractur omnino. Tunc in missos per
partes diuersas ignem cum tamen superbos
infelices omnia materia aedificii exusta de
ruerent. Excitantur ut processed non
fuit qui exaudiret donec tota domum
adusta ipsos parietes ignis absorbe
ret. Ursus ecclesiens basilicam
sancti iani. Expenit datis quere ci
rcumbabis ressgas in solidi lati recipi
t. Sed de eas. Aero chilperici filii
in octoronico electus burdega
la fuit. Denique cum apud bur
dis ciuitatem nullum prot
tantem residere

Sicut fuit quidam a parte sychyberti
se super eum obiecit. Quem faciente
cum tubis et tubicinis quasi ad exer
cerum fugans insequebatur. Qui
nix ad patrem recredit. Liberum habu
it aditum. Tamen per randicaulus re
cressus ad eum redit. Cum autem
intentio inter cunthramnum et sy
chyberti regis ut erteretur. Gun
thramnus rex apud parisius omnes e
piscopus recensuit concreat. Quinqu
ultras que quidquid habere videre
rent. Sed ut bellum civile in maiore
pernicie fieri cresceret eos addere pec
catis facientibus distulerunt. Chil
pericus autem in racomagotus per
theodoberti filium suum seniorem
Quia sychyberto aliquando adpre
hensus sacramentum dederat in
fidelis esse et ei ultra esse ius perdi
dest. Tornonus pecatis ut eligan
tur aliqua ecclesiastas. Cum pecatus
veniens contra cundo aldo ad
pugnavit. Terca autem ut
exercitu partis cundo aldo
ibi strage de populo fecit.

romanorum regionem maxima ex parte
incendit. Et nisi ad tempus manus de
disserunt romanorum continuo et bellum esset
Cum omnem romanorum exercitum leo duci
vendicaturus in ulterioribus partibus
propinquas perrexit et easdem tantum euer
tit ecclesias incendit ministriade
trabes clericos interfecit omnes
virginum corporum puellarum de
florit et cuncta devastat. Fuit quo
tempore illo peior in ecclesiis christi
quam tempore persecutionis diocle
tiani. Dum haec agerentur sychyber
thus rex centesimum quadragesimum
habebatur. Commovit et bel
lum civile ordiens. Contra fratrem
suum chilpericum iregestinat. Quod
audiens chilpericus ad fratrem suum
cum exercitu legatos misit. Qui
conjunctim pariter foedus ineunt
et nullas fratrem suum perire si
nunt. Sed cum sychyberthus centes
adducens venisset. Et chil
peric de parte cum suo exer
cito secret. Nec habebat rex
ceruicis super fratrem suum

ubi sequanam flumen transmearet
fratres suo gunthramno mandatum
emittit dicens, Nisi me permiseris
per tuam sortem hunc flumen tran
sire cum omni exercitu meo super te
pergam, Quod ille letanter fecit, cu
cum eo initiatum que transire permi
sit, Denique sentiens chilpericus
quod scilicet gunthramnus relicto
eo ad sychyberthum transisse gau
dium fecit, Et usque ad allocium
nominem eum ulcumabit, Quem sy
chyberthus insecutus campum si
bi praparare petiit, Ille uero ti
mens ne conlisio utroque exercitu
etiam regnum eorum conruere
pace petiit, Ciuitates quas eius
quas theodeberthus male praeu
sera tradidit de praecans uinul
locas sua cum parentur earum habita
tores quos ille iniuste ienc
quae ad premens adquisierat
cum quoque qui circa parisio
uacuae tunc flumina consu
et tamen omnis quae res recl
posse direpsunt, Ut

et capti induceretur. Obtestabat
enim rex ne hoc facerent sed furore
centum quadraginta quadraginta
nis parte uenerant superare non po
terat. Sed omnia patienter ferebat do
nec redire possit ad patriam. Tunc
cum centum illis contra eum quidam
uiri conuocauerunt curse acertamine
subtranisset. Sed illeuterat in
trepidus ascenso aequo ad eos diriget
a sque uerbis lentibus deuulsit
Multos ex eis postea lapidibus obruit
praecipiens. Sed nec hoc sine beati
martini fuisse uerute ambiguum
ut hi sine bello pacificarentur.
Nam ipsa die qua hi pace fecerunt
tres paralitici ad beati basilicam sun
directi. Quod in sequentibus libris
uno habente dis seruiuus

Dum eum in incenerat animos
tuitiuliabellare ferre. Nam
post annum fratrem chilpericus ad
hram nuum fratrem suum legatos
mittens. Uenit frater meus
pus nos et pacificati perse
sychyberthum in uicum

nostram. Quodcum fuisset factum
secundum dissentaneum cunctibus bonos
sentiebant omnino chilperici exercitu
Ubique rhemis accessit cunctaincen
dens atque debellans. Quod audiens
sychyberthus iterum conuocatis cen
tibus illis quatuor supra memoriam
fecimus. Parisiuscientes contra fra
tres suum ire disponitur. Ita ut nuntios
os dunensibus ac lugdunensibus. Ut con
tra theodoberthum ire deberent.
Quod illi dissimulantes rex cochyse
lum cum cunthramnum duces in capite
direxit. Qui conmouentes exercitum
aduersus eum perrexunt. At illi cum
licitus a suis cum paucis remansit tam
en ad bellum exire nondum
Incuntes autem proelium theodo
thus cunctus in campo prostratus
Et ab hostibus exanime corpus quod
dicitur dolores et spoliatur. Tunc ad
nuntio quod iam collectus ab
ac dignitates et indum
colosinensium ciuitates a
Chilpericus uero cognus
herum se cunthramnus

bertho pacificasset, Sein fratho
rancinsis murus cum uxore et filius
communicat
Nec anno ful. corpe rcaelauo discur
risse cisus est, Sicut quondam ante
mortem chlothari factum audiuc
Sychyberthus uero obtentis ciuita
tibus illis quae citra parisius sunt
postque rhothomagensium urbem ac
cessit, Uolens easdem urbes hosti
bus cadere, Quod ne faceret a suis
prohibitus, Egressus inde parisius
est ingressus, Ibique adeum brune
childis cum filius uenit, Tunc fran
ci qui quondam ad childebertum
aspexerant seniorem ad sychyber
thum legationem mittunt ut ad eos
ueniens derelicto chilperico super
se ipsum rege stabilirent, Illeue
ro haec audiens, Misit que qui fra
tre suum in supra memorata ciuita
te obsederent ipse illuc propera
re deliberans, Cuis ces cerauanus
episcopus obuit, Si abieris et fra
tem interficere noluueris
iuictor redis. Sin autem

aliquid cogitaueris aut oreris. Sic
enim dns per salomonem dixit. p
cuncta quae fratri tuo parabis in
ea conrues. Quod ille peccatis
facientibus addire nec lexit
Venientes autem illo ad illam cum
nouem estaiciuria. Collectus est
ad eum omnis exercitus in posiru
que super clypeum sibi recensen
tium. Tunc duo pueri eum cultis
alidis quos skul cos cramasaxos ca
cant. Infectis ueneno aliphicam
afrcodecundae regina cum aliam
sam succere resimulare nt ipsa
que eil aiterafferiunt. Ad illeum
ferans atque conruens non post
multos spatio consitsp. Ibique
et charechysclas cubicularius cum
conruit. Ibi et sycyla quinquonda
exchotia generat multum lac
ratus est. Et post ea abchil pe
rcc conprachensas incensis com
cauteriis scandentibus omnibus
iuncturis acomcombratim se par
tus cradilitter uitam finiuit

tantam et charecyselas, Illeman
tenis opere quam gravis capidinte
omnionis consurgens magnus per
adolationis cum recceffectus est
conpetitur rerum alienarum
testamentorum quee effractur
curialis tantum tae exitus non
meretur voluntatem propriam
portem inminente conplere, qui
eliorum voluntatis sae pe distrc
xerat. Chilpericus autem in an
cipiti casu defixus indubium habe
bat ne cadaret an perire.
Donec ad eum missi venunt de fra
tres obitum nuntiantes. Tunc ae
cressus a thornaco cum uxore et
filius cum gestitum apud lambras
icum sae peliuit. Unde posita
s̄cōnas in basilica s̄ci medardi
quam ipse aedificaverat. Transla
tus secus chlotharium patrem su
um sae pultus est. Obitum
anno dccxxo regnisui anno aeta
tis quadragenaria. A transitu er
ambeodoberti senioris usque

s̄ci pet̄ betuacensis.

adentiam sychyberthi suppetan
tur anni. xcviiii. Interexitum uc
rocias et nepotis sui theodober
thi filii dies. xviiii. Mortuo au
tem sychybertho regnauit chil
deberthus filius eius pro eo.

A principio usque ad diluuium anni
ii ccxlii. A diluuio autem us
que ad abraham anni dccccxii
A abraham uero usque ad egres
sum filiorum israhel ex aegypto
anni cccc lxiii. A egressu
filiorum israhel ex aegypto usque
ad aedificationem templi salomonis
anni cccc lxxx. A aedificatio
nem ergo templi usque ad dissola
tionem eius et transmigrationem
in babilonia ccc lxx. A transmi
gratione ichiae usque ad passio
nem domini anni dcxviiii. A pas
sione domini usque ad transitum sci
martini cccc xii. A transitu
sci martini usque ad transitum
chlodouechi regis anni c xii
A transitu chlodouechi re

usque ad transitum Theodoberthi annis xxxiii. A transitu
Theodoberthi usque ad exitum Sigiberthi annis xviiiii. Quod sunt
simul anni ccc lxxviii. Tantum
Illis discedentibus Legati
iterum Childeberthi ad ante
dictum regem venient. Et rede
cunde regina requirentes
ad quid dicentes. Redde homi
cidam quem amisimus ad eum suc
clamavit. Quae patrem interfe
cit. Et patruum que. Ipsos quo
que consubrinos eos cladion
terfecit. At ille in placito in quo
quae habebatur cuncta decerni
bat tractantes quid oporteat
fieri. Nam et redecunda ad patro
nis suo fovebat. Ipsa quae
mis adconvivium vocans
ut tenesset et fecit maximum
sonum. Quia damus ei rodie
ut ad mensam ad epola
tus. Regina consurgens et

maledicens a recedentem basiar
dicentes sibi ⁊ Ab hac aliquid cyba
sume ⁊ Cuilla indulce inquit de
praecordo meo ⁊ Quam ita con
suetudinem mulierum contigitam
hi ut pro conceptu consorte
haec ille audiens obstupuit sciens
quartum esse mensem ex quo al
um acedierat filium tamen pera
sit eam consurgere ⁊ Prioribus
quoque de regno chilperici uterm
ansoualdus et reliqui ad filium eius
quiera ut superius diximus
Quattuor enim simul se collegerun
quem chlotharium adiuuare
Exigentes sacramenta per reliqua
tes quae ad chilpericum pertin
aspexerant ut scilicet filio
esse debeant cunthramno re
ac nepotem suo chlothario
Cunthramnus uero rex omn
quae fideles regis chilperi
recte diuersis abstulerant
uita intercedente restitu

Multa etipse ecclesiis conferens
testamenta quoq; de sanctorũ
qui ecclesias heredes institue
rant, Et a Chilperico con praes
sa fuerant restauravit. Multis
que se benignum exhibens ac multa
pauperibus tribuens, Sed quia
nonerat fidus a hominibus in
terquos uinerat a domis sanctuni
tit, nec illam quam de ecclesia aut
reliqua loca quae ire delectabat
sine grandi percebat custodia.
Unde factum est ut quadam die do
minica, postquam diaconus silen
tium populis ut missa ab sculta
rentur indixit rex conuersus
ad populum dicere: Adiuro uos
u[illegible]ri cum mulieribus quae adestis
[illegible]ubi fidem inuiolatam serua
ri enim uini, Nec ue ut fratres
nuper fecistis in terra
liceat que uobis ut claribus
[illegible] nepotes eos quos uobis
[illegible] fecistis filii enu

trire. Nepos. Et continuat quod
societas aeterna conparatur
cum illis parvulis medetur nec
simul pereatis. Quod decet ne
re nostro rogatus non fuerit
quid deferset. Haec eodice
te omnis populos oratione
pro rege fu[illegible] dit ad dn̄m

EXPLICIT LIBER IIII

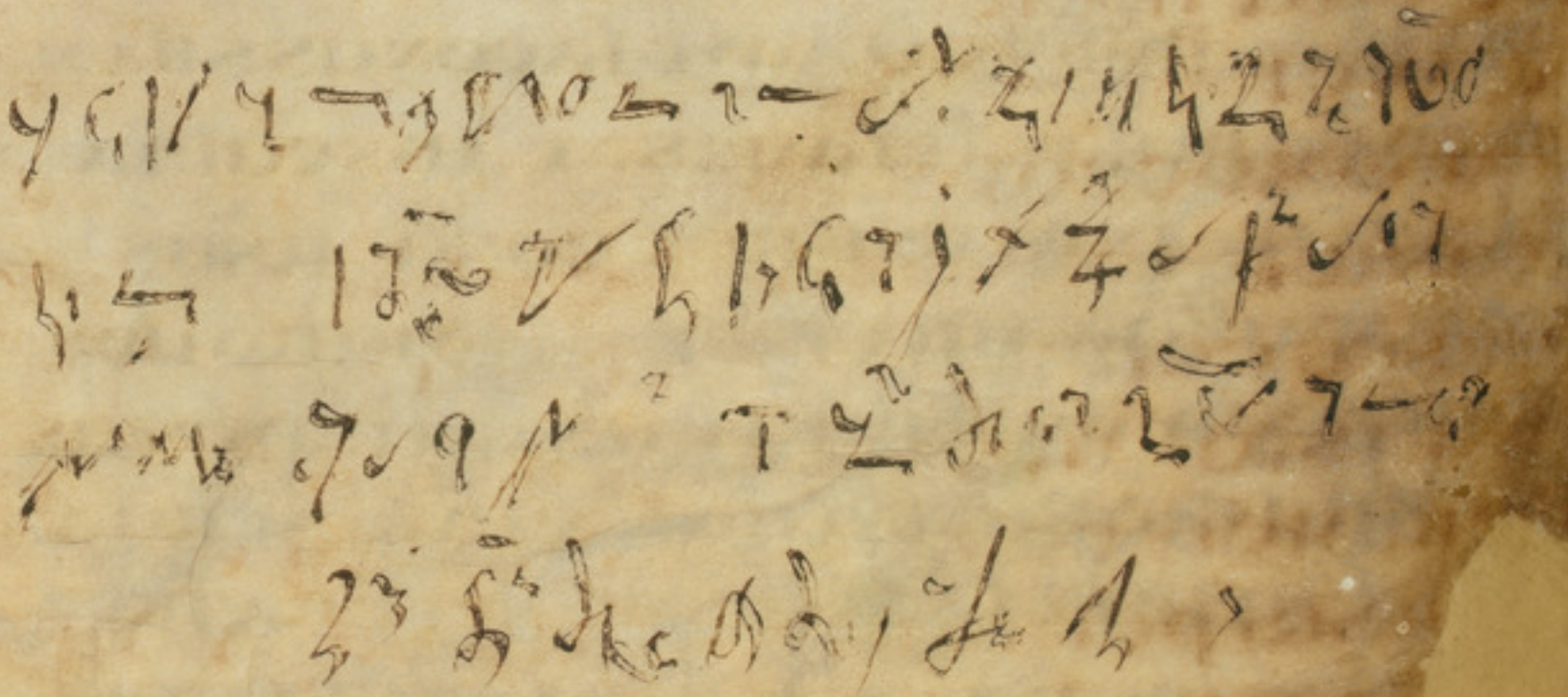

INCIPIUNT CAPITULA LIBERV

De chilideber thuuioris regnoctuatre-
cius

II Quomodo de
chus brunechil
de accipit

III Bellum contra
chilpericum et
de mallia rau
chinci

IIII Quod roccolc
nustoronus ue-
De scō ceraano
parisiorum epi
de iudeis con
uersis per rau
um episcopum
quod ammanulf
inuocat suas
auit

Quod de roucch

Tunsoratus ad
basilicam scī mar
tini confugit

VIII Bellum inter sa
xones et suaios

X De interitu
macliau

XI De duplicitate pa
chae uel de ae
clesia cain non
in se et quod
gunthramnus
rex filios mac
nari interfecit
suosque per di
uitiae quem
chilideberto
contiunatus est

XII De practextato
episcopo et inte
ritu eroucch

XIII De aclymosinis
liberii

XIIII De cuinnoco
uritione

XV De obitu samso

nis filii chilperici
xvi De prodigis
tensis absolvit
et chilpericus
de malacusinda
xvii Quod cunctchrā
nus boso filias
suas basilicas sci
helari
xviii De interitu dia
conisi et oracoli
xviiii Quod exercitus
in britannis alii
xx De electione alo
ni et sacgitari
xxi De discriptioni
bus chilperici
xxii De vastatione
britannorum
xxiii De superiori bri
tanniae
xxiiii De insidiis bri
tannorum
xxv De prodigis
xxvi De duecentis xxiii
porci capitis
chilperici quos

xxvii De austrechil
de regina
xxviii De persecutio
ne xpianorum in
hispaniis
xxviiii De interitu chil
douechi
xxx De lege fiscal
licensibus ac
prodigis
xxxi De altercatio
ne cum heretico
xxxii De his quae chil
perichos scripsit
xxxiii Quae bellatus sa
ius de chilperi
co pracoivit

EXPLICIT

CAPITVLA

INCIPIT

BERQUIN

Hac ortae bellorum ciuilium di
uersitatisque Francorum gente
et regnum ualde proterunt ac
morare. In quo quod peius est tempo
re illud. Quod dns de dolorum prae-
dixit initia audeamus. Consurgit
pater in filium. filius in patrem. fra
ter in fratrem. proximus in propin
quum. De bellantium eos exempla
anteriorum recuperare. Quid
diuisi statim ab inuicem sunt inter
empti. Quotiens ipsa urbs urbium
et totius mundi capud in gens bella
ciuilia diruit. Quae cessante rur
sum quasi ex humo surrexit. Ciui
tuos o reges in his proelia in quibus
parentes uestri desudauerunt ex
crescimini. Ciues estis ac pace
conterritae uestris auribus prae
mercentur. Recordamini quid capud
uictimarum uestrarum chlodouec
chus fecerit. Qui aduersus reges
interfecit nouias gentes christi pa
tri assubiugauit. Quarum regna
uobis integrum in laesum que reli
quit. Et cum hoc facere ne quea

ruonequeargentumsicomnic
estinthesaurisuestris habeas et
Iudaçitis quidquereris quodnonha
bundantesindomibusmultiplicatur
crescunt Inpraemiarisuinum
iritiecumolcumquerecondunatinthesa
sauris aurum atq argentum conaceruatur
Unumoblisdeestquodpacemnonha
bentesdicerunt indicetis Curinf
ioliprialteristuum Caratterconcipis
cetalienum Cauetetellopuaesoapos
toli Siabinuicemmordetisetcomedi
tisuidetenneabinuicemconsumamini
Scrutamini diligenter ruetteruomscrip
ta et uidebitisquidcuiliabellapar
turiant Requirite quodde cartha
nensibusscribatohrosiusquicapost
septingentosannossubuersamdicui
ciuitatemetregionemeorumaddidit
Quaerescamtamdiseruauitconcor
diam quaerescampostiamdisi
citeiporadiscordiam Cauetecon
cordiam cauetebellacitilliaquae
populumquecestrubexpugnant
Iudaliosperandumeritnisiquod
aretusaestiercaecideritmosbibit

solacio relicti adque agentibus ad
uersis oppraessi protinus conrua tis
Stilicho exbellum ciuile edilectata Illud
quod apostulus in homine ac i mem
nit exercere ut spsconcupiscat ad uer
sus carnem Cui tu a uirtutibus cae
dant Et tu liberca pite tuo idest xpo
serui as Quiquondam radicem malo
rum seruiebas conpeditus
Ciur in ere em p tos ici berthore ce
uic turicum uilla Brunichilde recti
nac Cum filius parisius resedebat
Quod factum cum audiam perlatum fuisset
et conturbata dolore ac lacrimo quid age
re nesciebat Gundoualdus dux
aquitanensium childe berthum fili
um eius parcuolum furtim abstulit
Ceptumque ab omnente morte col
lectis quiecen tibus superquas pater
eius recnum tenuerat Recenins tu
nitis in lustro aetatis uno iam peracto
quod idcdominici natalis recnare coe
pit anno ici tur primo recnicius chil
pericus rex parisius uenit ad prachen
sam quae Brunechilde apud rhodoma
censium ciuitatem in exilio trusit

Thesauris quoque eius quos parisiis detulerat
abstulit. Filias uero eius meledunis te
nere praecipit. Tunc Roccolenus cum
cinnomanicis torones uenit et praedas
aegit et multa scelera fecit. Quod
insequentes equaliter ac iniuste et
martini pro tantis malis quae fecerunt
territ memorandus.

II Chilpericus uero filias suas Rouen
cum exercitu pectauis direxit. Ad hec
relicta ordinatione torones
uenit. Ibique festis diebus paschae re
nauit. Multum enim regione illa
et exercitus eius uastauit. Ipse ue
ro simulans ad matrem suam ire recedit
Rotomagum pergit et ibi brunechildae
reginae coniungitur. Eamque ut
matrimonio sociauit. Haec audiens
chilpericus quod scilicet contra le
gem quae canonica maxore eorum pati
accipisset. Valde amaris dictis
ad supradictum oppidum perrexit
ut illi cum hac coniunxisset et quod eos
de se separare decernere dixit. Basilicam
sancti martini quae super rotomagensem
ciuitatis lineis tabulis fabricata

confaciunt. Reuuero aduenientes cum multis incentis eos exinde auferrentur. Et illi idolos accumpuitantes facere non credirent iurauit eis odium. Inquid uolontas in quid uoluntas di fuerit ipsos hosse parare conparetur. Haec illis sacramenta adiunctis de basilica accressisunt. Exosculatis quae dienante raccepitis ac spellatis. Post dies uero paucos ad sunt ipsos cum ueruecho sessionas illam ad ibidem commorare. Redit Gigir. Collecti aliqui aliqui de campania sessionas urbe adcredinguit. Fucatam quae exca fredeçunde reginam. Atque chlodouechum filium chilperici uolebant sibi subdere. Quod ut chilpericus rex conperit cum exercitu illuc dirixit. Ut ne nuntius nesi blinuria faciret excidium de utraque euenerit exercitu. Illi autem haec necle gentes praeparantur ad bellum. Quamuisque proelio inualuit pars chilperici atque fuçauit partem si bi aduersam. Multos exercitus

atque ut lesueros prosternens fugatis
quere ligaossessionas incredibiliter. Quae
post quam actas sunt rex propter conuica
tione brunechildis suspectum habere coe
pit. Merouechum filium suum dicens:
Haec proelia eius negotia surrexisse ex
poliatum que ab auis dans custodibus
liberere custodire praecipit. Franc
tans quid de eo in posterum ordinare de co
dinus autem quia sortiesi cy berthi scu
chilperico transtulerat. Et cum eius
ab eo iuneribus locopletatus esset caput
bellistus fatis. Sed inca opo quiescens
primo stuca dilabitur. Illa ero
quase rex afisco in territurio sessio
ni coindulserat abstulit. Et hanc ecc
contulit beatae ecclesiae dis. Ipse que que
codinus non post mul tum temporis repen
tina morte praeuentus in ciuitate
ius conuicio rauchinous accepit. Dir
omnia iuuentate repletus sa
midus elatione proterius. Cum cuncta
ceo subiectis acebat ut nonce nosce
re tinis fal quid humanitatis habere
sed ulterior educatus atque stultitiae suc
os desecutens ne fanda mala acerbat

Nam si ante te domum tad solet conuiuium tien
impertae regum tenuisset. Nudaricius
[illegible] faciebat. Atque tam diu donec
[illegible] priuaretur. Iterum cum in domi
[illegible] fuisset similiter faciebatque
[illegible] familiae familiae tenentes ex ure
[illegible] Quod si uoce comitere aut
[illegible] uocare conatus fuisset nudos
[illegible] inuinibat. Fiebatque con
[illegible] ista nacnalae illa nacnalae
[illegible] quidam quod eo tempore duo
[illegible] sacpe continentur quo
[illegible] illa esse utrum scilicet et pu
[illegible] quae haec dilectio perduorum
[illegible] tempo amplius spatio trahere
[illegible] Similiter ecclesiam operiebatur
[illegible] rauchinqus conperisset. Ac
[illegible] sacerdotem loci rogat sibi pro
[illegible] nos rogo suos famulos excusatos.
Tunc sacerdos ait ad eum. Nos tenimo
[illegible] ratio de beatinpendia ecclesi
Non enim poteris eos accipere nisi ta
[illegible] de peramanente corpore
[illegible] Similiter et de omni pocu
liberi maneant. Et reprommitas. Ait. Ic
[illegible] ad nicaus cogitationes illoisse

Tandem conuersus ad sacerdotem posu
it manus super altario cum iuramento
dicens. Quamquam erunt mes
parandi. Sed potius eco faciam ut in
hac coniunctione permaneant. Cum
quamquam inimicus esset fuerit quod
absque meo consilio conuentum istas
cesta. Illud tamen libens amplector
Quod nec hic ancilla mea alterius neque
hac extraneis seruum accipere
Credens sacerdos illesim pleniter pro
missione hominis callidi. Redeuntque
que homines excusatos. Quibus ille
acceptis et gratias agens abscessit
ad domum suam. Et statim iussit ci
dere arbores. Truncatumque colum
nam eius per capita cuneos scissam
praecipit excudere. Et fossam quae
in altitudine trium ac quatuor pe
dum habuit de ponitur habere fouea
ibique puellam cum ornamentis
ponens. Puerum desuper iacere
praecipit. Posuit operculum super
sam habuit ore plenum. Sepelitque
cos cum gentes dicens. Quia non erit
tradit iuramentum meum

parentum his in eo pierundum quicumque sa
cerdotem nominatim fuissent. Cum autem
ad locum ire pans hominum ut ob
tenuit et detecerentur. Verum fa
men puerum unum evasit. Puella
vero oppressum suffocatum. In aliis
vero operibus quae per diversis rebus
Unde non in uno tantum excessit
aut tantum fuisse cessit. Cum fuerunt
hanc illum quod in posterum deces
turis cum. Sicque quoque referenda
rius qui ante fuerat regis Sygiberth tenu
erat. Et Chilperico rege provoca
ta seratum seruitium quod tempore
fratris suo habuerat obtinere.
Adelbertum regem Sygiberth
filium relicto Chilperico transiuit.
Regnum eius quas in sessione habuit
was seal ous ortum. Quibus
alia his quis decrevionos Sygiberti
Adelbertum Chilperico tradiderant
Uvorquoque exiccoxisson
post multum temporis spatium obiit
Scotilenus filium reliquit
Dionisius Roccolenus ad Chilperi
Decretonus adquentum magnam

tantae tulitrahere et castra ponen
Nuntios ad nos dirixit. Ait scilicet
cunctis ramum qui tunc de morte
theodoberti in pereberatur Basi
licas cadere eremus enim habere. Quod
si non fecerimus et deinitatem ioan
nis sancti barbanatus iubere incen
dio concremare. Quod audientes
nos ad eum legationem dicentes Haec
ab antiquo facta non fuisse quia hic
fieri deposcebat. Sed nec modo per
mitti possent basilicas cauiolare ut
quod si fieret necesse fore pro spri
nere quibus iussa mandasset ut
fieret. Quae macissi latum antes
tetis cum suis hesterna die para
lytica combradirinisset. Nihil his
de portandans. Cum indo ecclesi
ae ultra legere resedere. Dum
pisam quae iacis adfuerat distin
ipsos quoque eclacios cum ad
iunxerunt codcum ad uenerant
follibus portant annona uiuere
cuncta deuastant. Sed dum haec ro
cotignis agitando pereipere uorbo
que regio rocetus effectis mandat

aspexerant dicens Nisi hodie pro
iecerentur in chramum ducendae basi
lica Itaque cum aurum quae sunt
circa urbem aut terra aut ignis flat
as ab illo locus ille Interim adventi di
esse epiphaniae Et hic magis ac magis
horrere coepit Tunc accepto a suis
consilio ante transacto adcultate
accito Denique cum psallentes de
ecclesia accessi ad basilicam sancti
properarent Hic posteriores praeci
dentibus sicnis aequos superposito pe
rebatur Ut cum ubi basilicam sancti
introiit Mox furor inantis in repe
it Recessus quae ab ecclesia nihil cy
bi contrahere potuit Ex inde cum
dale nullatenus esset pertaboluit Et ma
ximo esse ac quadrancensimae inguia
rum cum teolorum sacerdotum
is postis ut ecto actionibus quibus ka
endas martias cives pectagis vel
ad pugnas vel dando pnare predicant
Et sic superbia
horrore gaudet

Eo tempore beatus Germanus pa
triarcha episcopus transit

Ineuitabilem exsequiis multis uirtutibus
quas in corpore egesserat hoc miraculum
confirmationem fecit. Namque
caracios adclamantibus corpus in pu
tea adgradatim est solutis quae ipsi
deferebant sine labore leuatum. Ipsi
quoque qui solati fuerant in obsequio
funeris usque in basilicam in qua sac
pultus est liberati peruenerunt. Ad
sepulchrum autem eius multas uirtu
tes domino tribuentes credentes experi
untur. Tantumque ius tapetum erat
uelocitere exoptata reportet. Quis
tamen strenus uirtutes illius quas in
corpore fecit sollicite multa inquire
re libruum uitae illius quia fortunato
praesbytero conpositus est legens
cuncta repperiet.

Ipse autem operosos nos fecit ad
ministros suos glorificare dignatur.

Quid arueno de iudaeis hoc anno
contigerit panda mea aures se complen
dum quae beatus adrius episcopus sa
moneret ut relicto uel ad uinc leges
moysaicae spiritaliter legantur et
legerent. Et in papilio uiuentis

ꝑ prophetica et regali auctoritate pro
missam corde puris simo in sacris litte
ris contemplarent. Manebat in pecto
ribus eorum non dicam uel amen illud
quod facies moysi obumbrabatur sed pa
ries. Sacerdos quoque eorum sut conuersi
ad dominum uel amen a beis litteras erumpe
rentur. Quid amen hus ad scam pascha ut
baptizaretur expetiit. Renatusque
ad o perbatis amas sacramentum alba
ns reliquis in albis et ipse procedit incre
dientibus populis portam ciuitatis.
Iudas iudaeorum per capud conuersiu
dai. qui cum poetitum diabulo instigante
diffuit. Quod cum orrens populo suo
luisset eum urgere lapidibus. Don
mentum retinuit non permisit. Die ascen
sionis quo dns ad celum post redempcuho
spinem gloriosus ascendit. Cum sacer
dos de ecclesiam ad basilicam psallen
do procedebat. Inruit super sinagoga
iudaeorum multitudo sequentium.
Districtum quae fundamentis campi
lanthae adsimilatur. Alia autem die
sacerdos eis legatos omittit dicens ui
ri eorum conpetere dispilicum non in pello

Lib. V.

Sed tamen praedico et tibi, cum sciens
aeuestris pectoribus trado. Pas-
sum enim dominicis ouibus. Et loquo
bis illi, euerus pastor qui pro ouibus pas
sus est. Dixit habere se alias oues quae
sunt ex ouile suo. Quas cum oportet at
ducere et fiat unus ouile et unus pas
tor. Ideo quesiuit credere illi eos
tot et unus rex custodiae positus in
ecclesia ad abscedite a loco. Illi autem
aestuantes atque dubitantes. Erra
dicatur credo obtentum pontificis con
iunctum unum ad cum mandata regis
tunt dicentes. Credimus Iesu xpe
liuo diuinum nobis prophetarum eloquia
reprobissum. Causus ac consentio
pontifex. Nocte sancta pentecosten
uigilias celebratas ad baptisma fonte
moraneum accessuses. Illi cum omne
mul. in uido coram eo prostrata. Ap
mum flagitauit. Ait. Le praecaedor
lacrimans. Cunctos aqua abluens
crisma ac linens insinuauit. Sacer
ac concreccauit. Flagrantes cerei
lampadas refulcebant. Alnecabat
totaciuitas decrecendo. Omne

et nor fuit urbis audiam. Iam quon
dam spiscodicen tes super apostatos hae
reis alcuid de reprodere ait. Fuerun t
autem qui baptizati sunt ab apl. usque in
centum. Hi autem qui baptisma non lue
runt disce dentes aburbe collaudas
sil. ac reddidisunt " " "

Ecce iam propositum reuersus ad
periculis re vehlo duce hamfilium
ioronas transiuit. Qui con gre
gato exercitu in ierusalem ioronicum
et iam occupatus quae sanctionas tran
sire ab quae peruasit. Mauia lusue
ro patricius cum thrannum recisse
et iam ad exercitus quae le vo ad incum
transiit. Et contra desiderium duce
chil pertinere recisbellum gessit in quo pro
choccciderant decem exercitus quin
que milia. Ipsi quoque desiderius fuci
ens superatus est. Mauia lusue ro patric
us per aruerna redit et ea quae per loca
exercitus eius de vastauit sicinbur gd
dum peraccessit. Post haec ab exercitu
ebus ad in custodia patri retenere tur
unsor atuses tiam tamquam ses ie qua
dericis ad in uses t praesbyter iero lo

nomus. Et monasterium quod in nomine eius
quod vocatur Annin insula dimittit ut ipse
cerbota fieri rudere et sub regula Hyacinti
dies tos o qui tunc in basilica sancti Martini
ut diximus residebat. Mox ergo ad
subdiaconum suum consilium occulte prae
berent expendendum ad basilicam sancti Martini
ut quarum habisset et alia parte quae
nus puerens adventit. Cumque parum
solacium quod secum ducebant haberent ipsi
soca ailenoinitenere et cossuesti. Oper
to quoque capite indutos quoque sies accelari
bean in ait ut in templum expeditinovis sus
sacae celebrantibus in sancta basilica aper
tare perrensos ostia ingressus est posti
wissa ad tempe ut ereulo glasdare re
bere vus. Erat ad tempus in eodem sancto
racemodus parisiaca sedis pessopus
quis cogerman successerat. Quod cu
reputarent ipsi per clamare coepit et do
ro quod non recte et pacos contra nos
nepa aurum contenentia ut pendere vi
dimus et haec dicentes consenti
bant quipse acsentebant confestim
laudare et conicaudet loglas sanctis acc
ut. Ut ergo ad tempus secundum

Nomen unionem suspendebam in multos
existere homicidam in Italiae medali
quem de populo nostro interficere sicco
munionem nostrorum non meruisset
Quibus iam pen probaccausa coronicare
nos sustenuit clades hodie eius nicecli
tiam ne pissim ac propriam habens
causam ad chilpericum regem abiit cum
diacono nostro qui regi fuçam narraret
Qui eos suis fere decem dies regina ait ex
hortatoris et ad sciscitandum quid
ac a rex advenerunt et sciant quid
peroquechi renuntient Et statim
expoliatis sine ullo retrudi praecipit
Deque ad ensu septimo relaxati sunt
et ad chilperi reversi nuntios ad nos dirigit
dicens Geoceta nostra illa de ca
stra Sinamica ad ludovicum regionem il
lam venescuendam Cum ipsi nos rescri
sisset in possibile esse quod de portibus he
re iussimus non fieri plane nunciem
portas fieri ipse se excusat pecunia
illa dirigit Anno autem secundo chil
deberti regis Eum quidem et peroquechi
patrem hac deliberatione intentum
Hosuo primo secum quintilibrau nunduce

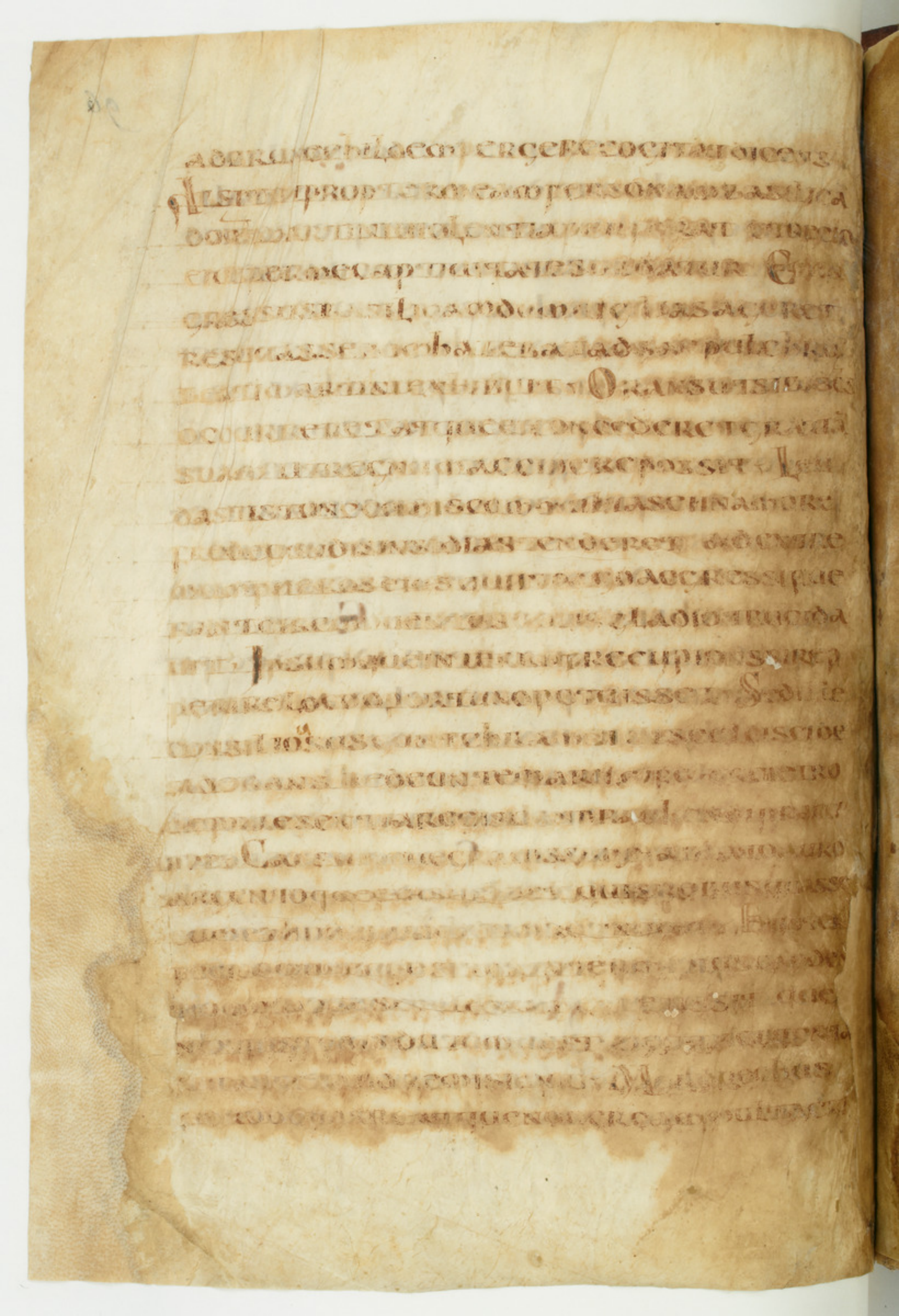

minaloquebatur. Quaecumque parte eo
rum sentire deo acceptum non fuisset
dominus hac filiorum carentur sicut inse
quentibus cognoscitur. Quae dum enim di
ad coniugium eius accitis dum parte se
cretim suppliciter petiit aliqua ad
instructionem animae eligi. Et quoque ros
sorum libros quibus sicularum qui
piam dum occurrit arripuit quibus conve
nerat. Oculum quem aliquis suis aspere
ram parte effodiant eum corruo et al
ligas. Illo quoque non intelligente con
sideratur hunc uersiculum ad supra ae
parentum. Tunc dixit eunt thramnas
puerum ad mulierem quando ipsi hac
cognitam. Ait enim porro charitem re
cis habentes spiritum uici quae
cum fecit figuram narrare assere ri
pra uicem ipsa ipsi hoc tempus. Non
solum ad nos sed etiam ad eum horam ing
ressus habere et bus obire et denuntias
se quae haec per pueros mandare ui
sit. Et ecce ad eum uirtutem chil peri
cus hoc officiat et ipse quae dum
reuertebatur fratribus omnia capiat
nam. Tunc ducatum totius regni

eius annis quinquetenebis. Sextodecimo an
no inunaciuitate quae superlegeris al
ueum sita est indexuera eius parte pace
te populo episcopatus gratiam adipisces
ac senex et plenus dierum ab hoc mundo
migrabis. Cumque haec puer ire de antis
domino nuntiassent. Statim ille ad anti
tate elatus tamquam sit in cathedra
toronica ecclesiae resederit adhuc hac
de tulit uerba. Cuius se oinridens stul
titia ait dixit ad eum haec possenda sunt non na
ere de inondebent quae dial. oi dum re pro
pitit. Illo quoque cum confusione eois
cedente ual. de in tide lambo in cum qui pa
lia ere di putabat. Denique quod annouicui
lias in basilicas ciantes sic eis celebratas du
lcedinis odore cui ansos odoris sec. Vidian
celum per ire regulantem. Cum quae super
eum basilica praeterire et occum acna
cit bedubeo percussit dschil ricuoet
anes pilosezus. Nec superaqui debis qui
uersse sunt et luatis eis. quae ere re
gulis in aeternum. Gratiae ceteri
pepo de diuersis suorum pilis gaetior
ex propiliazus. Cum ad ire ab ipos
ere di impleta fuissent tunc liquidum

nocturnalsacrsseque quae promiserant
et [illegible] reconpensorantibus his apud basi
licam sancti martini misitad cunctebram
nam bosonem et fredegundis regina. Quae
quae ita pro more theodoberti patris
cinabar in occulto dicens si me rouechas
cicere poteris de basilica et interficiet
ur macnam de meo manu accipies. At
ille praesto potans esse interfectores
ait. Rouechad quid hic quasis sic
ne sed ad basilicam theodeuisci
ca basilica occaleatur uenientque
nostri et accepis accipiribus cum cani
bus et uenatione spectaculis
quae pertinent locandeatur. Hoc enim age
bat ut ad basilicam separa
rare. Cum cetera omnia sacro alias sane
bonus et in periuriis nimium praepa
ratus erat. Ille ad ea omnia nullatenus co
ram sacramentum dedit quod non pro
inde esset. Egressi inde
ex eis de basilica ad locundia censet
dominica ad prouinciam progressi
sed antem rouechas nocitus est et
quam in pace latur nunc cum cetera omnis
de ecclesiam diuinas theodeberti

Hrtchilpericus rex epistola ascripta
ad s. ac pulchrum sci. Martini quam ibi
inscribi iussit. Ut illi gloriosum Martinum rese-
bere et utrum licerit extra ibi cum
basilicae ipsius annon. Sed beatus
Gregorius diaconus qui hanc epistolam exhibuit
cartam puram ad eum cum qua ad ut illi
ad s. Martinum iuraret. Cum quo portan
tem expectasset et nihil rescribere co
epit. Tunc dixit ad Chilpericum. Ille vero
vistalius qui sacramenta gerebant
cum Chramno. Ut respiciebat sententiam
basilicae ipsius. Cum vero intra
murans pallam ante aspide ipsorum
deorum iuraverunt se extra hoc esse transgressione
recessurus. Mox ut ille vero
nos credens phibuit se ipsum crossu
per suis sepulchrum posuit. Ibi sol
uere ad evangeliorum. Sanctus
Gregorius episcopus civitatis con
ses [illegible] tenere posset. Et [illegible]
[illegible] an
[illegible] posthaec [illegible]
[illegible] accydens [illegible]
[illegible] quae ad [illegible] Mersus aut

[illegible] pagina acquiescere [illegible]
[illegible] quod de religuis suis non dubites
[illegible] et alas suas posit de eis alienus necessitas
[illegible] ante conspectum eius [illegible]
[illegible] sancti ieronimi ad augustinum [illegible]
[illegible] ad ciprorum. Psalmum laue omnes
gentes laudate eum omnes populi. Ideo propter dolos
[illegible] deceptis sed a deceptis eos dum
alleuiare [illegible] quod dolose facti sunt non
solum [illegible] sed et [illegible] periri
[illegible] iniquitatis suas. Nec alas
celestis [illegible] aperiri sciatis quas
posuit [illegible] pasche [illegible] plus [illegible] ministra
[illegible] precipiamur. In his responsibus
[illegible] flens [illegible] sepul
chri [illegible] ad [illegible] non [illegible] pro
[illegible] non [illegible] gratia
venit [illegible] plus [illegible]
sit. Egressus autem [illegible]
[illegible] quod [illegible] petra [illegible]
[illegible] per [illegible] conprachensus est
[illegible] Cum [illegible] non [illegible] nescio
[illegible] lapsus [illegible] sed [illegible]
[illegible] egressus est. Mirens [illegible]
[illegible] ad [illegible]

acrcisdaqinat et albonorem reconduc-
dicens; Retenuisti arte rapere quod
in diebus suis quod si hoc fecerit eccle-
sia adhuc de eius iuris adducere
Sin autem nec iance redebuerat quae
tenere dissipulatas; Exercitus autem
chilperici regis usque in oronis accedens
regionem illam in praeda omnia succen-
dit atque vastat; Nec regis sententiam
peperci sed quod manus tetigit sine ul-
lo dubio in ignem iussit; Merovechus propedonsenses ad antedictam
basilicam resedens pecunia omnia et ad eru-
nichilde in regina usque peruenit sed
ab austrasiis nunc est collectus; Pater
[illegible] severe in eum contra canonum
sis iudicat et iuxta sententiam concilio procedere
tare sed nihil nocuit nec comportum
ro perire [illegible]

Eiusdem tempore illo quod ab hoc
anno in italia ingressus est et
chlotharius et sicambrus cum suis
[illegible] loco illo posuerunt
Hi quem tempore sicambri regressi sunt
bestiae quae in illo loco pugnabant contra eos
consurgunt; Volentes eos a regione

Hac uero occasione adeleere. Antiochus
Romanis per hanc partem terrae dicen
tes sibi ad uiae resine consilio esse posse
Sed illi contra eos ratio quod ipsi hoc an
tea fecissent nullam Romanus pacificare
uoluerant. Deinde ut eis ite
ratio fieret. Post haec duas
partes sibi tertiam relinquentes noler
ibus ac tedentibus ut cuiquam
ratio uniuersae pecoris tantum modo abellocces
sarent. Sed nec hoc illi adquiescentes
certamen expetiunt. Et inter se certa
uerunt ut ad ueteres suae ditionis ac
rent et quae quae postulauerunt acci
perent tractant. Parantes eos tamquam
si interfectos habere. Sed omnis era
tio quae ius tamfacinalia parte
uoluntate concordiae retorsit. Nam con
flicentibus illis erant xxiii milia anno
rum ex quibus xv milia caecidderunt
Sed ad ore quoque. vi milia quadringen
tum. lxx. ita ut prostrati sunt. Reliqui
uero ad Romanos pervenerunt illi quoque
quinque annorum ibi remanserant deinde
dimissi sunt. Nulli uero ex eorum barbarum
neque capillum nisi prius s

V. Cum autem adversarius diabolus et Christi
ecclesiae certamina quae in regno Gothorum
acciderunt et sicut abellocessa ad Gothes
Britannis haec acta sunt Macliavus
quondam Gothorum regum comes
missa sacramenta in secedere ut
quisque superducere et filius patris ab ec
ris sua quam propriis defensare et
Mortuus autem Eodicus reliquit filium
theodericum nomine quem Macliavus de
Lrussacramenti expulsum a patriarcha
nam patris sui accipit Hic cum adulto
tempore profectus a cunis quae fuit cu
tan iudonis seriis d scollectus a Britta
nia iniuriis superbia Macliavo obiecit Cui
quem filio Iacobe Ladio vicem com
pari quo rogni quam condam patrem
tenuerat in sua potestate restituit
Dari cum vero Ladio quarrocus Macliavi
filius indicavit
Cum vero rex Gothorum Macliavum
quondam filios Ladonis pro
eo quod in aciem de rugnantibus que
Gothes pulsa de civitate quae civi
tas dicitur pro [illegible] fa [illegible] co
[illegible] Per quod quae [illegible] os

[illegible] suos et filio [illegible] ressus ter
non [illegible] funere [illegible] de contr[illegible]
[illegible] o quod [illegible] atque [illegible]
[illegible] angisset eo anno de [illegible] paschae
fuit. Nam galli nobiscum [illegible] xiiii
kal [illegible] quarto decim [illegible] celebrassent
alii [illegible] celebrauerunt. [illegible] uero cum
spanis [illegible] solle(m)pni
tatem hanc tenuerunt. Tamen ut aiunt fon
tes [illegible] qui in hispaniis [illegible]
conplentur [illegible] pascha conpleti sunt.
Cainonense uero uico toronici [illegible] ipsa
gloriosa resurrectione [illegible] dominica
[illegible] ecclesia [illegible]
[illegible] Populusque conterritus [illegible]
[illegible] dicens quod
ecclesia caderet cunctisque [illegible]
[illegible] per fugam [illegible] lapsi
sunt. Magna post haec lues populum
[illegible] Post haec Gunthchramnus
rex ad childeberthum nepotem suum
[illegible] pacem petens [illegible]
[illegible] Tunc ille cum [illegible]
[illegible] ad eum [illegible]
[illegible] osculan
[illegible]

scyent chlodoaldus regnum et
pulso peccatorum omnium et abscisis quae
terris remanere rem. Et hoc op[illegible]
pus meum sibi sit filius et imponere
super cathedram meam. Cum haec
nuntiata dixit dicens. Unanimos fuisse
protecta unanimitate fideles quos
si filios habuero in hoc loco nutriam
unum ex his reputabo. Illi lacrimis
cum gaudio perhibent caritas quam
hodie ego pollicitus es. [illegible]
uero childeric hi similiter procedan
pollicitus sunt. Et ad ducantes simul
quibus benedicis quisque secum ab
norantes pacifice discesserunt. Ho
chilperic uero legatione [illegible]
tes ut redderet quod de eorum regnum
uenerat. Quod si differret ca[illegible] propter
pacare et ad bellum quod illi dispicens
apud cessionas atque paris iuse [illegible]
ficare praecipit eosque populis [illegible]
tacula praebens [illegible]
is laces his audiens chil[illegible] quae
praeter ius rorbo agens sis pis
contracti [illegible] eos quae populis [illegible]
carent. Et ad se carcessire praecipit.

[illegible] Habuisti enim hisc ora
[illegible] enim habuisse coaio. Adhen
[illegible] praesoseruonibus uels. O sci
[illegible] sacerdotes di et praesertim uos
qui familiariores esse recituidemini ad
[illegible] consilium sci atque sacerdota
[illegible] Nec uardescens in ministrandi pe
[illegible] habitraciuse et regnum perdat et clo
[illegible] Haec cum dicent sile bant omnes
[illegible] ad tecum clamentote
[illegible] sacerdotes sacri prophetici quo
[illegible] Si uiderit speculator iniquitatem
[illegible] nisi cinondiuerit reuseritanimae
[illegible] eius Ergo nolite silere sed prae
[illegible] et ponite ante oculos recis spec
[illegible] ne forte eia liquid uale con tin
[illegible] ciuos reis his pro animae eius Ante
[illegible] quod nouum ces iudicium fuerit tempo
[illegible] quomodo ad praebens sum sigismundo
[illegible] doueris et trasit in carcerem
De [illegible] iuciaui tas dis sacerdos ne inici
[illegible] et eum burgundiam per ii
[illegible] obtenebis Illi uero ae
[illegible] sacerdotis dicta fuerint
[illegible] Ipsum quae cum uxore et filiis in
[illegible] et in ciuitatem atque burgundiam ubi

oppressus a exercitu [illegible]
Quando autem imperator
manum inpulisset comminis
homicide episcopo Guillelmo quo per
dictus mortem liberare tregum proce
sisset prosequentibus recisa aeternium
a imperio depulsus maximus mortis
sententiam condemnatus est. Haec cum dic
te non respondit ullus quicquam se
omnes in tentis stupent. [illegible]
adolatores se ipsis quod de episcopo
dolendum est nunciare recidice
Quia nullum adulatorem in omnem suis se
sisuum habere. Illico unus ex a
ciscursuris tua domne repraesentan
dirigetur. Cum quae cum nisse ensis a
iuxta tabernaculum ex radis spacu
ad dexteram domus terribram nuse
pusad leam ne ora ne modus sta
ficerat antecoss campum panem de
lenum cum diversis fercilis
[illegible] Episcope nisi [illegible]
archiedes. Ecce ecce [illegible]
non accipio sed tuo de cocos [illegible]
[illegible] implerum in reproce [illegible]
[illegible] oculum cor [illegible]

Ex lib. V. cap. X

[illegible] CO SICUT SED NOBIS O REX IUSTITIAE
[illegible] TRANSCENDERE UOLUERITATE
CORRIPIPOTEST SI UERO QUE EXCESSERIS
QUIS QUE CORRIPIET LOQUIMUR ENIM TIBI SED
SI UOLUERIS AUDIS SI AUTEM NOLUERIS QUIS
RECUSAT NAUT NISI QUISE PRONUNTI
AUT IUSTITIAM ADHAEC ILLE UTERAT
ADOLATORIBUS CONTRAME ACCENSUS
AIT QUIA OMNIBUS ENIM INUENI IUSTITIA
ET QUIA INUENIRE NON POSSUM SED SCIO
QUOD PACIAM UT NOTERIS IN POPULIS ET IN
IUDICIIS MANIFESTE SE IN OMNIBUS PERPATESCA
CONUOCABO ENIM POPULUM TORONICUM ET
DICAM EIS UOCE PERAMINI CONTRAC RECO
RDIUM QUOD SIT INIUSTUS ET NULLI HOMI
NUM IUSTITIAM PRESTET ILLIS QUOQUE
PACCEL[illegible] TIBUS RESPONDEBO ECCO
QUIREN[illegible] IUSTITIAM CUM CODEM INUE
NIRE[illegible] SSUM CUIUS QUIM INORESES
HIS INUE[illegible] IS ADHAEC ECCO QUOD SIM IN
IUSTUS[illegible] SCIS SCITENIM ILLE CONSI
CSTAS[illegible] OCCULTA CORDIS SUNT MAN
FESTA[illegible] ERO PALSOCLAMORE POPU
LORUM[illegible] QUE UOCIFERAT NIHILEST
QUIASPIU[illegible] NES AUTEM HAS SA DEC
QUENOS[illegible] POPULI

ne notaleris. Sed quod plerabatis
ceremoniarum haec sed [illegible]
ri oportet. Et tunc quae per [illegible]
si non observaberis noueris [illegible]
[illegible] inere. Ait. Lequasi me [illegible]
cens quod dolosa et faciens putaret
non intellecere. Conuersus ad iustel
lam quod coram eo erat positus ai
Propter te haec iuscel[illegible] [illegible]
hil aliud praeter quod [illegible]
uceris continetur. [illegible]
cens adolationis eius dix[illegible]
esse debet placere uoluntati [illegible]
non in his dilectis dilectam [illegible]
praecipit nullo casu pra[illegible]
mas. Tu ero qui alios de [illegible] culpas
pollicere prius quod de[illegible] [illegible]
non omittas. Et tunc [illegible] quod
iustitiam prosequaris. [illegible]
tam de cxtera iniqua [illegible]
do quod ex quae el cx [illegible]
ulla opra omittere pac
ecepto panem haus toc [illegible]
[illegible] te decantat
[illegible] ansio [illegible]
[illegible] cra
[illegible] que

[illegible] FREDEGUNDIS REGINAE
[illegible] COGNOSCO QUIB: INTRODUCTIS SALUTA
TIONE REGINAE SUSCIPIO. DEINDE PRAEC
TULIT [illegible] INCIUS CAUSIS CONTRARIUS
NE [illegible] STARET. SIMUL QUAE DOCENTA ARGEN
TI PROMITTUNT LIBRAS SIP RAETEXTATUS
QUE IN PUGNANTE OBPRAEMERETUR. DICE
BATUR [illegible] OMNIUM EPISCOPORUM PRO
MISSIONE COMPLEBAMUS TANTUM ADUER
SEIS NEMINEM EDAS. QUIBUS EGO [illegible] IL
LE LIBERAS AURI ARGENTI QUE DONETIS.
NAM QUID ALIUD FACERE POSSUM NISI QUOD
DNS FACERE PRAECIPIT. UNUM TANTUM
POLLICIOR QUOD EA QUAE CETERIS SEQUENDA
CANONUM INSTITUTA CONSINSERINT SE
QUAR. AT ILLI NON INTELLEGENTES QUAE
DICEBANTUR [illegible] ACCENTES DISCESSERUNT
MANE AUTEM ALIQUID DE EPISCOPIS ADUE
NERUNT [illegible] MANDATO FERENTES
QUIBUS EGO [illegible] RESPONDI CONUENI
ENTIBUS [illegible] NOBIS IN BASILICA SCI
PETRI [illegible] FUIT. DIXIT QUE EPIS
COPUS [illegible] IS DE PRACHENSIS
ABBEPSTOP [illegible] IOCATA DE ELLATUM
NON [illegible] LAS SANCXIT. NE
QUOQUE [illegible] TIBI QUIS

cerdotes sectari quas furtiuas non inroga
retur. Respondit rex quidistis non spe
cies quas nobis furtiuas abstulit. Odie
ratenus non nobis antedicte tertiarcx dono
uol. uel. aspecies et diuersis ornamen
tis retexta. Quae praetitebantur ad
plius quam tria milia solidorum. Sed
et sacculum cum nummis ad tria milia pon
dere tenentem quasi duo milia. Hacc
cum diceret rex stilla episcopo fuisse
furata. Quae respondit rex colere uos
do discendente arthomia in se urbe
brunichildere regina quod uenerit ad uos
Oxigue uobis quia resecus id est quin
quesarcinas commendatas habiremus
Et frequentius aduenire pietros uicis
ad me et eare reddere et noluisine con
silio uestro. Tuae ut ad diuis uenibi.
O rex cicere haec ad uos circuertantur
ad mil. et tempresetes in iudicitia in
ut rem et childebere [illegible] ne
ne probis rebus de [illegible] are.
Rege sus ecoadurit [illegible] uel. uel. uo
[illegible] pietros non [illegible] tant
[illegible] esfere. Rai [illegible] rem
[illegible] talos [illegible] consiliatussu

magnificentiam uestram. Tunc ut
praecipis indicens. Ecce haec ante os sa
cerdos ne faciat haec causam. Iterum
tradidi eis duo ex his. duo autem alii
remanserunt tecum. Tunc ut quid
sunt cum pyrariis et ipse portae arcuis
Cum haec causa non ad furtum sed ad cus
todiam debet deputari. Ad haec rex
sic hoc de postum penes te habebatur
ad custodiendum cursolaistum unum ex
his et lymbum aureis contextum filis
in partibus desecasti. Et idcirco iuper
uiros quos arcendo deiecerent. Prae
textatus episcopus respondit. Iam di
xi tibi superius quia munera accipiam
et per eum. Idcirco haec tecum non habe
rem de praesenti quod dare. hinc pra
sumpsi et eis cuncis studinem munera
tribui propr[illegible] mihi esse credebatur
quod fili[illegible] rouecho erat quem
de laudabilem [illegible]eationis enim pi
Videns autem [illegible] rex chilpericus quod ca
bilis calumpn[illegible] superare inque quaerit.
Ad ioni[illegible] de conscientia confa
sus discedis [illegible] nobis. Vocauit quoque
[illegible] ribus suis et [illegible]

[illegible] episcopi fratrum et uicerae esse
quod dicitur. Sed quid nunc faciamus cum
[illegible] omnes adeo placeat et tam
[illegible] tecta accedentes ad eum dicite quasi con
silium eius et uobis et ipsis dantes. Nos
[illegible] rex chilpericus prius atque
conpunctus et ita flectatur ad uise
ricordiam humiliare sub eo. Et ita cum
abeo abiecta ait perpetrata fuisse
Tunc nos prostrati omnes coram pedibus
eius oramus ut ueniam in petra eius. His
seductus praetextatus episcopus pol
luitur et sectatur. Marcau
tem factum conuenimus ad consilium
loquendum. Adueniens quoque rex ait ad epis
copum. Simuner a pro omnibus hisbominib:
es laceratus quod rs. ac iamdiu a postu
lasti ut ideo me adhuc ho seruarem
Respondit episcopus [illegible] fratrum
tuum as eorum habet [illegible] eo. Et non so
[illegible] sedit [illegible] fuisset ancilla
[illegible] fuisset [illegible]
[illegible] ut uitis ac pedi
[illegible] Quomodo alter
[illegible] uiciniatus
[illegible] prostratus
[illegible] et peccauit

INCAELETCORAMTE OREX AIS ERIMCORDIS
SIMO Ego cum homicida ne tandus eco
TEINTERFICERE VOLUI ET FILIO QUO INSOLIO
TUO CRETERE Haec eo dicente posteri
NIMURREX CORAM PEDIBUS SACERDOTUM
DICENS Audite opissiomis sacerdotes
REUMERIAMINIS SACRIBILEM CONFITENTEM
Cumque flentes rex cum lacrimis a
solo Jussit eum basilicam ad cetredibse
CIERO ADMETATUM DISCESSIT TRANSMIT
TENS LIBRUM CANONUM IN QUO ERAT QUA
TERNIONOCIUS ADNIXUS. Habens cano
nes qui asi apostolicus continentes
hacc episcopus in homicidio in adulte
RIO CT PERIURIO DECRACHENSUS AS ACER
DOTIO DIDICELLAIO Hisitalectis cum pra
TEXTATUS SI[illegible] TUPENS Berthrad
NUS CPISCOP[illegible] Audio fratercum co
CPISCOPE QUI[illegible] TATIA NON HABES
Idcoquienccnu[illegible] CARITATEM UTRIP
TERIS PRIUS QUA[illegible] ISIN DECENTIA
DERCARIS. His [illegible] CSTIS PETIT PRECIB
ALITONICA [illegible] SCINDERE TUR [illegible]
TISIONIS OCULAM [illegible] MONIS QUI PALLIUM
TIONIBUS SE[illegible] CAS CONTIN[illegible]
CAPADOCIUS IN[illegible] AUTCRICIM

dicta contracta scriberetur ne in per
petuo communicaret. Quibus condicio
nibus se corrigere statuit ita pro uisso re
cis ut nihil extra canones geereretur
Tunc praetextatus nostris raptus oc
lis in custodia impositus est. De qua fu
gere temptans noctecrastinae caes
est in insula maris quod adiacet ciui
tati constantini in exilio est detrusus
Post haec quod ueroueches iterum ba
silicas sancti martini conarentur expete
re. Chilpericus uero basilicam eius iu
dicauit omnes clandestinus
custodes autem uinum per quod
celebrandorum ingrederentur
relinquentes reliquias sic acclamate
nebant quod non sin[illegible] nec solo populus
[illegible] Cum ad ea [illegible] aris sicis uola
[illegible] signa ap[illegible] [illegible] unt in ecclesia
[illegible] est die in tirada parte aquilonis
[illegible] orientes sir[illegible] nes ad occidentem
[illegible] properabat [illegible] equitum uis
[illegible] et alius [illegible] per commeantes ca
[illegible] in sublimes [illegible] uis uoxoepe
[illegible] Et sic rel[illegible] [illegible] cerant
[illegible] uerunt. Ce[illegible] [illegible] eritum uero

ecchi pronuntiassent. Merouechus
ucrodum in Remensem campaniam latri
tare. Nec pala quoque austrasiis credere
ret et Parabennensibus circumuentus
est. Dicentibus quod ille pater eis
chilperico et se subiugarent. ad eos
accedere. Quae locuter adsumptis
secum uiris fortissimis adhesuent.
Hi praeparantes decipientes dolos in
uicem quandam conclauent et
circumpertinaciam aranis nuntios pa
tri dirigunt. Quod ille audiens il
lue properare distinat. Sed hic cum
suspicio quod ad retener et turnomensne
ad indictam in eorum multas luere
poenas. Vocat ad se gallenum fami
liarem suum [illegible] nobis usque nunc
etiam actum [illegible] fuit. Roconcpatri
aris uel in manibus eorum tradi.
Sed accepto locladio in relaxatione quod ille
non dubitans [illegible] fortius est
reperiens. Qui [illegible] quae aperu
rerent [illegible] quae aperuisset [illegible]
usdinuous. [illegible] puisset [illegible]
Merouechus [illegible]

intercepta. Calenda ero ad pra-
betas et abscisis manibus pedibus au-
ribus et naribus et membris et aliis
multis crudelitatibus ad fectum infeli-
cem perducerunt. Grindio quoque
in castra rotacin subiaceo substule
runt. et iuxta longa quinquonda palatii
sui fuerat abscisso capi
te interfecerunt. Et cetalios multos
quos eodem modo uenerant et rude linee
moribus adficerunt. Loquebat
tunc boanes in hac circum
uentione ecclesiae episcopum
et cunichra nam bosonis fuisse ma
tridem caput. quod cunichramnus
fredecunde regine occultas amici
cias potiretur pro interfectione theo
doberti. Egidius uero quod et ma
lo tempore cessit carus
uanuarius tinus imperator ad is
so sancta mem. electus esset et
per solam sortem augustam ad eius
imperium recepere populi. Ultimus su
perior libro ad eum imperium ca
sare elegerunt ut iam strenu
um atque sapientem ac eleemosinarii

INOPIAMQUE OPTIMUM DEFENSOREM QUI
CUMMULTAD THESAURIS QUOS IUSTINUS AD
CRECAUIT PAUPERIBUS ERODCARET ET AUGUS
TAILLACUM FREQUENTIUS PETEBARET QUOD
REMPUBLICAM REDDECISSET IN PAUPERTATE
DICERET QUE QUOD TCO MULTIS ANNIS CONCRE
CAUIT INTRA PAUCOS TEMPUS PRODICE DISPER
CIS ACCEBAMILLE NON DCERTIS CONNOSTRO
TANTUM PAUPERES ACLYMOSINAM ACCIPI
ANT AUTEM PRIMIREDIMANTUR HOCEST
CNIMAMACNUM THESAURUM DICEBANT
THESAURUM IN ARCA
YBINCQUE
ET UBITANTES
TUR ERCO
MUS PERP
ACCEBE DICEBATUR IN ACCIPI
DIXIMUS MAGNUM ET PRIMUS EXPLANATUS EST
DUAMILIA DISTRIBUTIONE PAUPERIBUS
OPEMPRESTAVIT MAGISMAGISCEPTONS
SUBMINISTRAT
PERPALATIU
TABULAMAM
NICAERATSU
TEMNOSTRAMUNIAMUS ET PECTORA ET
ECCE CRUCEMSUBPEDIBUS CONCILIUM

Et dicetur illis. Ecce aut per eos
sacerdotes aliquid ecclesiae inve-
niunt sub terra illa aut hoc sicut habe-
ant. Nuntiantes quae iussit illa
auferri reperiunt et terra aperuisse
quecus et haec auferuntur. Quia ablata
inuenuntur ac non habere thesauros habe-
ant super illi centenaria. Sub
laicorum quia aut pauperibus adhuc habu-
dantibus et conscierat subministrat.
Nec eos aliquid decipere fecit et ipsos
[illegible] in posterum non
transgredi scripta non [illegible]. Nam et sil-
[illegible] inquit nominatim
[illegible] ac non habere [illegible] aperuisse
auditis thesauris et ipsos ad super a
[illegible] terra adueniri. Eique
indicabo suae ecclesiae [illegible] ac non
[illegible] Inquit [illegible] centenario
[illegible] auferri [illegible] quia
[illegible] conscius ipsos nec [illegible]
[illegible] perfidia [illegible] condita
[illegible] non [illegible]
[illegible] scribere [illegible] Cum
[illegible] habere [illegible] uinosine
[illegible] secreto. Per ea ad uendi

CAPS. Si ergo ubi aliquid prodest
NARRAVERIT CAESAREDICAM. Caesar, Le dico
colueris pro uenientibus si quid de
nobis p[illegible] ARRAUERIS
Thesaurus nars fiet reconditum habe co
que uinctum conuiuarum ac positus ac cla
re non possum. Tunc caesar iberius
cacuscis uit iussis quia ad occidam pueros
suos. Praecidentur eros enc hise cun
tur ratione. Perrecientes quae ad
terna ad deo [illegible] incredunt cur
Inquiatan [illegible] argentum quere p
perigint ut p[illegible] dies cum [illegible] nacu
are tur ad sepulchrum [illegible] Et
Le amplius [illegible] ationem [illegible] pensa
ri fidelis.

CAP. II. Tunc in nocis [illegible] in sanctis
[illegible]
ronis [illegible] accedere cupi
ens. Nul [illegible] benedictionem
de pel, lib [illegible] a prelatibus
bens quia [illegible] ius tenere regis
Quia nobis [illegible] ualo et ide [illegible]
praesbit [illegible] a oneracionis
Ne ytrodis ad [illegible] relicio sa consuetu
dine uolu abebat aqua de sacpulchro

lib. V. cap. XI

BIBLIOTHECA REGIA MONACENSIS

Au troisieme feuillet qui ~~suit~~ le 4e livre il le lit au bas du recto page 1r. 8 pet beluacensis caractères du 13 siècle.

Gr[illegible]rius
Tr[illegible]